

Йоанна Ягелло

КАВА З КАРДАМОНОМ

Моєму дідусеві

ПРОЛОГ

Була чудова погода, саме ідеальна для фотографування. Пообіднє сонце мяко освітлювало траву, кущ квітучої форзиції, лавку й обличчя жінки, що сиділа на ній. На вигляд їй було хіба ледь за двадцять. Великі, сіро-блакитні очі, примружені від сонця, маленький, усіяний ластовинням, носик, гарні губи. Вона посміхалася до чоловіка, який тримав у руках фотоапарат, а не до немовляти, що сиділо в неї на колінах. Убране в біле платтячко з тоненького батисту, пошите, мабуть, якоюсь бабусею чи тіткою, бо купити тоді щось таке було майже неможливо, маля не плакало. Воно вдивлялося в об'єктив, здивовано піднявши гарно окреслені бровенята. З-під білого чепчика видніли золотаві кучерики. Тоді ще не було цифрових апаратів, і відповідне розташування об'єкта вимагало часу й неабиякої терплячості. Плівка у фотоапараті закінчувалася, можливо, це був останній знімок. Позаду виднів ставок, де, якщо добре придивитися, плавала одна-єдина самотня качка, котра, певне, теж вигривала на сонечку пір'ячко й водночас ледь змахувала крильми, обвіваючи лискуче черевце. З іншого боку, на пагорбку стояла осяяна сонячними променями біла кругла альтанка, місце зустрічі закоханих пар. Перед тим, як сфотографуватися, жінка розгладила на колінах сукенку у великі квіти. Правою рукою обійняла немовля, а ліву поклала на животі, погладжуючи опуклість крізь тонку тканину. Чоловік із фотоапаратом сказав, мабуть, щоб вони на хвильку завмерли, і ця мить запевне тривала занадто довго. Жінка почувалася незручно, але слухняно застигла на лавці. Якщо це й справді було останнє фото, чоловік заховав фотоапарата до сумки й узяв дитину. Жінка, може, попила води, бо, мабуть, стояла спека, а тоді підвелася, й усі повільно пішли в бік ставка. Вона ще не знала, що доля готує їй несподіванку, якої вона не очікувала.

ВЕРЕСЕНЬ

I

— Фі-і-іку-у-ус! — верескнула Лінка й рвучко підхопилася на ліжку. Кудлатий пес дихнув їй просто в обличчя теплим, щасливим подихом, а тоді лизнув дівчині щоку. Лінка знехотя зиркнула на годинника. Умгу, пів на десяту. Цікаво, чи собаку вже вигулювали. Можна було закластися, що ні.

— Фікус, ти вже на вулиці був? — запитала вона, силкуючись намацати капці під купою газет і пожмаканим одягом. Шалений собачий танок по смугастому килимку явно свідчив, що пес прагне вийти. Лінка потягнулася й глянула у вікно. Дах костелу блищав від дощу. Вона обожнювала цей краєвид. Їй вдалося переконати маму переробити кухню на кімнату для неї. Власні п'ять із половиною метрів. Просто неймовірно, що тут помістилися ліжка, і письмовий стіл, і книжковий стелаж, і навіть невеличка шафа. Нехай собі Кай тішиться, що в нього велика кімната. Їй подобається у своїй нірці. Дощ полив дужче. «Не забути парасольку, — подумала Лінка. — Добре, що лінійка з нагоди початку навчального року розпочнеться лише об одинадцятій. Помию голову, поснідаю, принаймні нікуди не поспішатиму. Останній день розслабухи».

Позіхаючи, дівчина почалапала на кухню. На блискучій стільниці лежала записка.

Халіно!

Відведи Казика до садочка. Я не встигну. Не запізнися на лінійку. Залишаю тобі гроші на квіти. Повернуся пізно.

Мама

«Квіти приносять на закінчення року, мамо», — подумала Лінка. А тоді відчула, як лють розливається по ній аж до кінчиків ледь відстовбурчених вух. По-перше, ніяка вона не Халіна. Скільки можна просити. Досить того, що її назвали на честь прабабці, яка, мабуть, у труні перевертається, бо якби була жива, то напевно наполягла би, щоб

Лінку назвали по-іншому. Юлія. Моніка. Може, Марта. Досить, що ім'я Халіна записане в усіх документах. Цікаво, як це мати примудрилася назвати їх такими лажовими іменами: Халіна й Казимеж! Добре, що їх лише двоє, бо мати негайно згадала би про когось із родичів з якоїсь провінційної діри, Стефана чи Божидара, чи ще якусь там Генрику! По-друге, мамо, це не моя дитина! Починається! Пограйся з Казиком, відведи Казика, почитай Казикові! Бідолашний Каю (бо для Лінки братик був Каєм), мама з тобою не піде, хоча це перший день у садочку після літніх канікул.

— Каю, вставай! — погукала вона, намагаючись одночасно знайти святковий одяг. Чудово. Минулорічна спідниця не бажала застібатися. Лінка попросувала блузку, яка, на щастя, прикривала неслухняного гудзика, позичила в мами шкарпетки тілесного кольору, вирішивши, що смугасті чи махрові рожеві аж ніяк не пасуватимуть до святкових туфель, полегшено перевела подих і подалася, нарешті, будити Кая.

Почувши, що треба йти до садочка, заспаний шестирічний хлопчик вирішив поскладати до рюкзачка всі свої машинки. Тоді заявив, що хоче одягти улюблені пляжні шорти із зеленими пальмами, а на сніданок вимагав сосиску з гірчицею. Машинки не поміщалися, тому крім рюкзака Кай узяв дві найбільші під пахву й нізачо не бажав з ними розлучитися навіть тоді, коли одягався й снідав. Під шорти натягнув товсті колготки. Гм, вигляд був доволі химерний, проте дитина здавалася задоволеною. Сосисок не було, тож малий виїв півбаночки гірчиці й закусив тістечком. Лінка не поснідала, бо в холодильнику, крім гірчиці, був хіба що початий ванільний сирок, та їй однаково нічого не хотілося. Під час канікул вона звикла спати до полудня, і її шлунок о цій порі не подавав жодних ознак життя. Крім того, протягом останніх двох місяців Лінка рідко дивилася на годинника. Зате відтепер у неї знову почнуться ранкові стреси. Намагаючись застібнути спідницю й знайти щітку для волосся, дівчина подумала, що вони вже почалися. Може, тому їй навіть сирка не хотілося. На щастя, садочок був недалеко. Зараз лише двадцять по десятій. Устигнуть.

Кай слухняно чекав біля дверей, тихіший ніж завжди, вбраний у непромокальну курточку. Лінка витягла із шафи свої чорні туфлі, але тут-таки зіштовхнулася із прикрою несподіванкою. Туфлі виявилися замалі! Спробувала ще раз, але ноги ніяк не влазили. Дівчина подумки швиденько переглянула своє взуття. Що може бути замість чорних туфель? Кросівки? Червоні високі кеди? Важкі черевики? З іншого боку, якщо вже її нога так виросла, може, підійдуть якісь мамині туфлі? О, чудові. Щоправда, підбори трохи зависокі, зате ефект класний. Лінка була висока й струнка, на шпильках виглядала, як модель. Трохи химерно, але кеди — це вже повна лажа. Узяла Кая за ручку й відчинила двері. До кишені поклала залишені мамою гроші. «Вистачить, щоб десь пообідати», — подумала Лінка.

Невеликий дощ десь на середині дороги перетворився на зливу. Кай заховався під блакитним непромокальним каптуром, проте Лінка забула парасольку, а туфлі немилосердно натирали ноги. Непомітно було, що канікули закінчилися: вулиці й досі були порожні, а машини проїжджали Маршалковською, не зупиняючись, незважаючи на вранішню годину пік. Хтось час від часу пробігав, сховавшись під парасолькою, що скидалася на мокрий від дощу великий гриб. Єдиною ознакою початку навчального року була поява пересувних яток з великими написами: «Нові та вживані підручники». Дорогою до площі Домбровського її кілька разів зупиняли якісь здоровані в спортивних костюмах, з-під каптурів пошепки пропонували купити підручники так, наче то були наркотики або зброя. Лінка раптом усвідомила, що для школи в неї ще нічого немає. На щастя, перший тиждень завжди був необтяжливим. Біля самого садочка Кай згадав, що забув удома рюкзак і почав вередувати. Дівчина вбігла до приміщення задихана й спітніла, незважаючи на зливу. Вихователька з рудим, аж червоним волоссям, кинула на неї незадоволений погляд.

— Дітей треба приводити о дев'ятій, — просичала вона. — У тебе є тапочки, Казику?

Тапочок не було. Як не було й кольорових олівців «Бамбіно», великої пачки паперових носовичків, альбому для малювання, ножиць чи

жодної іншої речі зі списку, який роздавали батькам перед самими канікулами.

— Хлопчик поснідав? — сухо запитала рудоволоса.

— Снідав! — утрутився Казик. — У холодильнику нічого не було, зате гірчиці я з'їв майже всю банку! — похвалився малий.

Вихователька зітхнула й похитала головою, а тоді схопила Кая за руку й за мить обоє зникли за дверима з написом «Мухомори». Накульгуючи, Лінка вийшла з будинку. На годиннику була одинадцята. Дівчина намацала в кишені банкноту й помахала до таксі, яке саме проїжджало повз неї.

Приземкувата, кремово-помаранчева будівля гімназії імені Болеслава Лесьмяна виразно свідчила про те, що це не була ніяка довоєнна школа, котра могла похвалитися довгим списком славетних випускників та історією, записаною в її анналах золотими літерами, а звичайна собі двоповерхова гімназія, заснована в період запровадження освітньої реформи. Раніше тут була початкова школа, і це певним чином відчувалося й зараз: низенькі лавочки в коридорах, запах пасти для підлоги, традиційні, з неодмінними рюшечками, фіранки на вікнах. Клас «А», до якого ходила Лінка, був єдиним неспеціалізованим. Два інші гордо звалися «двомовними». Щоб туди потрапити, треба було мати середній бал не нижче 4,5 та добре скласти вступний іспит. Коли рік тому Лінка прийшла на екзамен і збагнула, що людей у залі принаймні вп'ятеро більше, ніж місць, вона не дуже сподівалася пройти за конкурсом. На свій середній бал їй довелося працювати в поті чола, і дівчина ніколи не приховувала, що на світі існують речі цікавіші, ніж навчання.

Ось чому зараз Лінка заходила до класу зі свіжопофарбованою табличкою «ІІІ А», тобто до найгіршого з-поміж третіх, а може й у всій школі. Якби не туфлі на височезних підборах, вона б, напевне, бігла, бо ж запізнилася щонайменше на десять хвилин, але відчувала, що на п'ятах у неї з'явилися пухирі, і тепер їй залишається хіба що поволеньки шкутильгати. «Савецька зараз верещатиме й хитатиме головою», — подумала дівчина. «Ну, Халіно, — пригадала вона

вчительку. — Так не можна, дитино. Ми всі чекаємо, доки ти зволиш прийти. Що, по дорозі до кав'ярні заскочила?» Кожного, хто запізнався, їхня класна керівничка закидала зливою фраз, які могли видаватися кумедними, якби не те, що густо наквацянні помадою губи вчительки рухалися дедалі швидше, бюст хвилювався, а голос злітав усе вище, так, що здавалося, ніби Савецька за мить лусне або кинеться на свою жертву й поглине її з кістками. Словом, це була справжня потвора. Халіна глибоко перевела подих, постукала й рішуче натиснула на клямку.

— Ой, про... бачте, — здивовано пробурмотіла вона. За вчительським столом замість Савецької в її вічному жакеті із трояндочками сидів... якийсь чоловік! Засмаглий, ледь сивуватий, у блакитній сорочці. Лінка вже хотіла було вийти, але побачила Наталію, Анку, Худого та інших. Її клас! Ага, Савецька, певне, як завжди хвора, а цей підстаркуватий Жан Рено прийшов на заміну. Усі дивилися на неї якось дивно. Певне, це все через туфлі. Лінка сіла на своєму місці біля Наталії й за мить почула, як та шепоче: «Твоя спідниця...» Дівчина непомітно зиркнула вниз і почервоніла. Блузка задерлася догори, відкриваючи розстібнуті гудзик і блискавку. Швиденько обсмикнула тканину й підвела голову. Відчувала, як Рено втупився в неї поглядом.

— Хто це такий? — пошепки запитала вона в Наталії.

— Новий класний керівник, — так само пошепки відказала та. — Математик.

— А Савецька де?

— У доньки в Лондоні. Вирішила вивчити англійську й перекваліфікуватися на викладачку іноземної.

Математика звали Яцек Шрон, про що він повідомив, записавши на дошці своє ім'я та прізвище великими літерами. Під ними почав з'являтися розклад уроків. Цікаво, той, хто його складає, узагалі зважає на середньостатистичного учня? Як можна поставити в п'ятницю вісім уроків, з яких чотири останні — це фізика, хімія, біологія та математика? Зітхнувши, Лінка почала перетрушувати

торбину, шукаючи, чим і на чому записати. Добре, що Наталія зглянулась на подругу й простягла їй аркуш паперу й ручку.

— Я захопила для тебе, бо знала, що ти забудеш.

Наталія завжди була підготовлена й організована. Її подруга й цілковита протилежність у всьому, навіть у зовнішності. Чорнява красуня, схожа на іспанку, із блискучими мигдалевидними нігтями. Лінці подобалася власна копиця кучерявого волосся, і те, що вона така худа й може об'їдатися солодощами, та поруч із Наталією почувалася, немов дитина.

— Коли ти повернулася? — запитала Наталія. — Я до тебе дзвонила.

— Учора ввечері. Що робитимемо, коли цей цирк закінчиться?

— Підемо до тебе, щоб ти переодягнулася, — захихотіла Наталія. — А потім до міста.

Лише тоді, коли математик закрив класний журнал і з усмішкою кінозірки попрощався з учнями, Лінка помітила незнайому дівчину, що сиділа ззаду.

— Хто це? — пошепки запитала вона.

— Новенька, — Наталія байдуже знизала плечима, наче дівчина була якоюсь комахою. — Касею звать.

Незнайомка не усміхалася. Повільно, методично заховала свої речі до рюкзака, поставила на місце стілець і вийшла, не дивлячись ні на кого. Якась неприємна.

— Не знаю, тиха така. Ну, і в халепу відразу вскочила, бо як прийшла, то вільне місце залишилося тільки біля Трембацького.

— Вона сіла із Трембалем?

— А що їй залишалося робити?

Трембаль, широкоплечий здоровило з кулаками, мов добрячі буханці, який щодня ходив «качатися» до поблизького тренажерного залу «Зевс», явно не належав до улюбленців дівчат.

Наталія марно перетрушувала купу одягу в Лінчиній шафі, проте не могла знайти в ній нічого, що не здавалося б їй замалим, завеликим, немодним, пожмаканим чи брудним.

— Слухай, наведи тут, нарешті, лад! — гукнула вона в бік кухні. Лінка з'явилася у дверях із двома чашками в руках.

— Дай спокій, я нещодавно наводила. Через два дні знову те саме.

Поставила чашки й витягла перші-ліпші джинси, з яких вона ще не повинна була вирости. Наталія роздивлялася фотографії, приклеєні скотчем до стіни.

— Нові?

— Та-а-ак... На канікулах робила, коли повернулася з табору.

Свентокшиський міст у ранковій імлі, нечіткі контури червоних трамваїв, кольорові парасольки.

— Гарно, — похвалила Наталія. — Але погода була нікудишня, правда?

— Весь серпень лив дощ.

— Ага. А в нас була страшенна спека.

У нас, тобто в Португалії, де Наталія вже втретє проводила канікули. Із тераси чарівної вілли із власним басейном, яку винаймали її батьки, відкривався краєвид на пляж.

— Як же я тобі заздрю! Щодня пляж та й пляж, і більше нічого. У мами була депресія, бо тато обіцявся приїхати, але постійно змінював плани. Її вже зранку боліла голова, і вона навіть чути не хотіла про якісь там екскурсії. Цілими днями лежала під парасолем і дивилася на

море, а вечори проводила, втупившись у телевізор, хоча португальською ні в зуб ногою. А коли батько нарешті з'явився, за три дні до нашого від'їзду до Польщі, вони просто зникли й залишили мене саму в цьому великому будинку. Та ще й Лео не приїхав.

Лео був таємним коханням Наталії. Дівчина вже втретє їхала, сподіваючись, що хлопець, якого вона обдаровувала млосними поглядами з тераси, нарешті зверне на неї увагу.

— Сама розумієш, нудьга неймовірна. А-а-а, чекай-но, я тобі дещо привезла.

Простягнула їй диск.

— Що це?

— Фадо.

— Фадо?

— Така португальська музика. Спершу я її не сприймала, але потім мені сподобалося. Дуже класна, коли тобі сумно. Це Маріза, здається, найвідоміша зірка фадо.

— Дивна назва.

— Португальською фадо означає «доля» чи щось таке.

Наталія позіхнула й потягнулася. Знову глянула на фотографії.

— Класні. Серйозно.

— Тобі справді подобаються? А я жодною не задоволена. Дивися, оця занадто темна, тут кадрування погане... не знаю. Я обожаю фотографувати, але хотіла б навчитися робити професійні фотки, а це чисте аматорство.

— Мій двоюрідний брат ходить до приватного ліцею, до спеціалізованого мистецького класу. Чула про таке?

— Ні, але платня за навчання там, певне, захмарна.

Наталія знизала плечима.

— Не знаю, можу в нього запитати. Зараз напишу йому есемеску. А взагалі... куди ти збираєшся вступати?

— Гадки не маю. Мене однаково ніде не приймуть. Напишу іспит на десять відсотків, середній бал буде два і два...

— Дурниці!

«Добре їй говорити», — подумала Лінка. Наталія була пестункою долі, не лише вродливою, але ще й багатою. Могла обирати між престижними державними й приватними закладами. Лінка усвідомлювала, що вона матиме проблему зі вступом до якогось пристойного ліцею, а до приватного не з її статками потикатися. Спробує подати документи до ліцею імені Діккенса або до десятого. Не найкращі, проте не такі вже й погані. Може, щось і вийде.

— Зіпсувала ти мені настрій. Пішли?

— Зачекай, Адріан відписав мені, зараз я йому зателефоную.

— Він справді сказав, щоб ми прийшли? Яюсь воно мені ніяково, початок року й узагалі...

— Андріан пише, що все вже закінчилося, а він однаково мусить залишитися, бо домовився про якусь там зустріч. Це недалечко, побалакаєш з ним і про все дізнаєшся.

З Нового Світу звернули на Хмельну. Ліцей, до якого ходив кузен Наталії, узагалі не був схожий на навчальний заклад. На фасаді гарно відреставрованого будинку виднів напис: «XXX Приватний мистецький ліцей». Наталія штовхнула двері й дівчата почали підніматися стрімкими мармуровими сходами на останній поверх.

— На школу не схоже, — сказала Лінка.

— Там побачиш.

Лицей знаходився на піддашші. Сонячні промені просіювалися крізь маленькі віконця в похилому дахові й відбивалися від рам, які висіли на обох стінах холу. Ліворуч були постелі й акварельні картини. Праворуч — чорно-білі фото осіб різного віку, переодягнених у химерні історичні костюми.

— А ось і Адріан! — вигукнула Наталія.

До дівчат підійшов світловолосий хлопець у червоній сорочці й вельветовому піджаку. У руках тримав великого кошика із фруктами.

— Привіт, — озвався він, тамуючи задишку. — Я пообіцяв привезти з дачі фрукти для натюрмортів, — і показав на свій барвистий багаж, який поставив на підлогу.

— Привіт, — відповіла Наталія, водночас кивнувши на стіну. — Класні фотографії.

— Ну, гарні. Це фотографічний клас робив знімки вчителів.

— Це вчителі?

— Ага, у різних костюмах. Було жеребкування, кожен учень витягнув якогось учителя, треба було продумати грим, забезпечити одяг і підготувати все для фото. Ось тут учителька англійської в костюмі Леді Макбет. Історик у ролі Генріха VIII. Пані Марлена, яка працює на ксероксі, зіграла одну з його дружин, — засміявся Адріан.

— Нічогенькі. А які з них твої?

— Моїх тут немає. Я в художньому класі. Ось моя картина, — показав акварель. — Цей проект називається «Вулиця Хмельна». Усі малювали одне й те саме місце, але використовуючи різні техніки.

Лінка вдивлялася в картини мов зачарована.

— Ти, певне, хотіла б дізнатися дещо про школу? У нас усі предмети, як у звичайних ліцеях і крім цього ще блок мистецьких, тричі на тиждень по чотири години. Маємо малюнок, історію мистецтв, живопис і таке інше, а що у фотографів, того я достеменно не знаю... Ага, ось тут висить новий розклад, можеш подивитися, — і хлопець показав на стенд у кінці коридору.

— А платня за навчання? — наважилася поцікавитися Лінка.

— Немала. Але, здається, воно того варте. Ну, і ще можна взяти участь у конкурсі.

— У конкурсі?

— Так. Щороку оголошують конкурс у двох категоріях: фотографія й живопис. Переможця звільняють від плати за навчання. Я теж пробував, але не вдалося. Ось, дивися, тут висить оголошення.

Цьогоріч на конкурс треба було підготувати цикл із десятих — п'ятнадцятих фотографій. Тема: «Мої місця». Строк: до тридцятого червня наступного року. «Що ж, часу не так уже й мало», — подумала Лінка.

Вийшовши з ліцею, дівчина із сумом глянула на будинок. Дощ ущух.

— Пішли, на морозиво, я сьогодні багата, — запропонувала Наталія.

— Мама підкинула грошенят з нагоди початку навчального року.

За хвилину дівчата проминули старий комісійний магазин, крамницю, де продавалися м'які іграшки, перетнули перехрестя з вулицею Братською й звернули на Грицана. Колись тут була культова будка із запіканками й круглими столиками, за якими гарячі булки з розтопленим сиром можна було споживати стоячи. Зараз барвіста вітрина спокушала безліччю гатунків кольорового морозива, а залом походжали біляві офіціантки в зелених костюмчиках.

— Хочу тебе про дещо попрохати, — мовила Наталія, коли дівчата вже сиділи за столиком над своїми вазочками. — Підеш зі мною завтра на

кастинг? Мені подзвонили з тієї агенції, куди я ходила з мамою, ну знаєш. Кастинг до якоїсь реклами, шампуню чи що... Не знаю, я й хочу піти, але самій якось лячно. Підеш? Завтра після уроків.

Минулого року Наталія вирішила спробувати себе в ролі моделі. Воно й не дивно, гріх було не використовувати таку вроду.

Проте коли до неї телефонували й повідомляли про кастинг, дівчина в останню мить відмовлялася.

— Ну, якщо це допоможе тобі цього разу не дезертирувати... Звичайно, можу розважитися.

— Добре, що ти вже вдома, — почула Лінка, щойно зачинивши за собою двері. — Сходиш до канцтоварів? Там дещо треба купити для Казика, у садочку просили, а в мене геть часу нема.

Наче на доказ власних слів, мама сиділа за кухонним столом перед екраном лептопа й одноманітно стукала по клавішах. Казик, певне, дивився мультики.

— Піду. Мені теж треба купити підручники й зошити.

— Конче сьогодні? Не можна відкласти на пізніше?

— Ну, взагалі-то ні. Школа вже почалася.

Мама зітхнула, узяла свою торбинку й простягла Лінці кілька банкнот.

— Не знаю, чи цього вистачить, — Лінка розчаровано дивилася на гроші. — Тобто, знаю, що не вистачить...

Мама підвелася, кисло глянула на комп'ютер і, зітхаючи, підійшла до шафи, а тоді вийняла зі шкатулки для коштовностей ще одну банкноту.

— І чого це ваші книжки такі дорогі? — запитала вона. — Невже обов'язково все це купувати?

— Ні, не обов'язково. Може, ти вибереш для мене предмети, які я цього року можу не вивчати?

— Даремно ти заводишся, — мама знизала плечима. — Ти могла б конспектувати. Коли я була у твоєму віці, у мене не було жодного нового підручника, самі лише вживані.

— Я теж купую вживані. Переважно.

— І такі дорогі? У них там геть дах поїхав. Ну добре, йди вже. На столі лежить список з дитячого садочка.

— Мамо...

— Ну чого тобі? Ти мені заважаєш, я ж працюю!

— Є такий ліцей... мистецький. Приватний.

— Приватний ліцей? Ти що, здуріла? А звідки в мене гроші на таке? Вчитися не хочеш та й годі! Якби ти доклала більше зусиль, не було б таких проблем! Теж іще! Школа для грошовитих ідіотів! Чортових нуворишів!

Лінка махнула рукою, узяла список і вийшла.

Коли вона повернулася за три години, мама сиділа на тому самому місці й продовжувала вистукувати по клавішах. Навіть не глянула на доньку. Останнім часом мама була якась дивна, мов чужа. Здавалося, вона взагалі не звертала на них із Каєм уваги. Весь час сиділа за лептопом, або відсутнім поглядом дивилася у вікно.

— Де Адам? — запитала Лінка.

— Досі на роботі. У них полетіла система чи ще щось таке.

— А ти що робиш?

— А що я можу робити? Ну, скажи, що я можу робити? Що б я не робила, однаково буде так само! Усе це безглуздя!

Мама втерла сльози, які зібралися в кутиках очей. Лінка боялася таких раптових, безпричинних вибухів. Вона вже й сама не знала, що краще: чи коли мама дивиться на неї, мов крізь прозору шибку, чи коли кричить. Обидві ситуації були нестерпними. Дівчина гадала, що причиною такої поведінки було мамине перепрацювання. Невже це стається з усіма дорослими? Вона вже навіть не намагалася заспокоювати маму в таких випадках, і тим більше, ні про що не питала. Декілька разів спробувала, але це завжди закінчувалося погано, тож цього разу Лінка вирішила перечекати.

Поставила воду на чай. Хліба не було. Дівчина знайшла в шафці якесь печиво. У вітальні з телевізора долинали веселі голоси блакитних смерфів. На дивані спав Кай. Маленька ручка, замащена шоколадом, звисала над підлогою. Зітхнувши, Лінка підняла дитину й понесла до кімнати. Стягнула із братика джинси й тапочки, поклала до ліжечка, знайшла його улюблену м'яку іграшку, пінгвіна Сніжка, поклала біля малого й укрила обох ковдрою.

II

Кастинг відбувався у великому офісному центрі на Мокотові. У білій приймальні, наче в черзі до стоматолога, сиділи, прочісуючи накладними нігтями світле волосся, худорлявіші копії співачки Доди у світлих вузьких брюках і рожевих туніках. Поруч дещо пухкіші, але такі ж самовпевнені подружки, писали есемески в мобілках. У куточках ховалися сірі мишки, а їхні матері з височенними налакованими зачісками обговорювали між собою майбутні кар'єри доньок. Наталія стиснула Лінчину руку. Дівчата підійшли до стійки, за якою сиділа адміністраторка з байдужим виразом обличчя.

— Анкета, — буркнула вона й витягла з картонної коробки два складені аркуші. — І в список записатися.

Лінка вже відкрила рота, щоб сказати, що вона прийшла тільки за компанію, але Наталія цитькнула:

— Тихо, пиши.

Зріст, вага, розмір взуття... дівчата слухняно заповнювали анкету. Коли хотіли віддати адміністраторці, та лише відмахнулася.

— Тримайте й чекайте своєї черги. Заходити по троє...

Подруги сіли на білі стільці й утупилися в зачинені двері.

За мить звідти вийшло трійко дівчат, у всіх обличчя палали, їх швиденько оточили матері й подруги, а до зали увійшли нові кандидатки на моделі. Раптом Лінка помітила якесь пожвавлення біля рецепції. Тілиста блондинка саме лаялася з байдужою адміністраторкою.

— Як це, анкет уже немає? Як це закінчилися? — розмахувала вона руками. — Та це нечуваний скандал!

— Заспокойтеся, — позіхнула адміністраторка. — Зараз роздрукую. Зачекайте хвилинку, не горить.

Біля матері-скандалістки стояв не хто інший, як... Диво-Анджела. Диво-Анджела, тобто Анджеліка Гембська, була безперечною зіркою шкільних вечорів. Вона грала в шкільному театрі, була солісткою хору, на додачу брала участь у всіх фізико-математичних олімпіадах. Та ще й очолювала шкільне самоврядування. У неї було світле пряме волосся із проділом посередині, невинні блакитні очі, ніжно-рожева шкіра й крихітний носик. Уся школа її добре знала, а в класі Анджелу просто-таки ненавиділи. Класна керівничка, Савецька, ставилася до неї особливо: «А що Анджеліка про це думає? — часто запитувала вона. — Може, Анджеліка нам скаже?»

Диво-Анджела стояла біля своєї засапаної матері й поглядала на них ледь зверхньо, мовби дивуючись, що й ті прийшли на кастинг. І тоді пролунало прізвище Наталії і ще два інші, незнайомі.

— Не панікуй, — Лінка погладила подругу по плечі. — Усе буде добре.

Наталія зникла за білими дверима.

Мама Анджеліки всілася на звільненому місці. Зрештою, це було єдине вільне місце в приміщенні, у якому робилося дедалі тісніше.

— Іди зачешися, Анджело, — звернулася вона до доньки. — А ти хто, однокласниця? — зміряла поглядом Лінку.

— Однокласниця.

— Уперше?

— Так. Власне, я просто за компанію прийшла.

— А-а-а, за компанію, — жінка вже не виглядала такою напруженою. — Для моєї Анджеліки це не первина. Два чи й три кастинги щотижня. Ну, але хто як дбає, той так і має, я їй постійно це кажу. Вона вже й у серіалі грала, і в неї великі шанси знятися в рекламі масла. Як ходити,

то дещо можна виходити, я їй постійно кажу. Ну, в Анджели всі дані, проте, — вона уважніше глянула на Лінку, — і ти могла би, дитино чогось досягти, трохи косметики, і якщо із волоссям щось придумати. Господь жінок вродливими не створив, я їй весь час кажу, хіба що косметика допоможе, хе-хе. Усе просто, я їй постійно кажу, хто мажеться, той і вигляд має.

Цей монолог, певне, тривав би ще довго, якби із зали не вийшла заплакана Наталія.

— Я так жахливо боялася. Виглядала, як повна ідіотка.

— Ходімо звідси, — мовила Лінка, проте відразу почула своє прізвище й Наталія підштовхнула її до дверей.

У великому світлому приміщенні яскраві лампи сліпили очі. Ліворуч сиділа група людей: темноволоса, неприємна на вигляд пані середнього віку, білявка із зошитом на колінах і молодий фотограф. Лінка, Анджеліка й ще якась невисока темнокоса дівчина з великою щілиною між передніми зубами вишикувалися перед ними, наче ті їх мали розстріляти. Неприємна на вигляд пані проінструктувала дівчат, що вони мають робити.

— По черзі виходите на середину. Називаєте своє прізвище, ім'я, скільки вам років, чим цікавитесь, з якої ви агенції. Потім показуєте руки.

— Навіщо руки, це ж реклама шампуню? — пошепки запитала вона в Анджели.

— Ти-и-ихо, це завжди так.

— А тоді кажете такі слова, — продовжувала неприємна жінка. — Після шампуню «Стар» моє волосся виглядає, наче квіти.

«О Боже, — Лінка звела здивовано брови. — Що це за дурнувятий текст? Я ж у житті цього не скажу».

Першою пішла брюнетка, яка слухняно прошепелявила те, що від неї вимагали. Пані із зошитом на мить підвела голову й навіть спробувала підбадьорливо всміхнутися.

— Дякую. Будь ласка, — кивнула вона Лінці.

— Мене звати Халіна Барська, мені п'ятнадцять років. Цікавлюся фотографією... — і замовкла.

— Руки! — підказав фотограф.

— Що — руки? — не зрозуміла Лінка. — Мої руки... гм... звичайного розміру... здається... — не втрималася й вибухнула сміхом.

— Покажи руки.

Дівчина глянула на фотографа. У нього були неймовірно блакитні очі, Лінка ніколи в житті таких не бачила. Біля їх кутиків ховалися зморщечки від сміху. Засмаглий ніс. Дівчина слухняно підняла руки, а тоді покрутила ними. Не могла відвести від хлопця погляду.

— А тепер твої слова, — підказав фотограф.

Ой леле, як же це було?

Пробурмотіла тихо:

— Після шампуню «Стар» мої коси літають, як птахи.

Лінка відразу збагнула, що бовкнула щось не те, усі засміялися, навіть ця неприємна пані.

— Пробачте, — сказала Лінка, — я прийшла сюди тільки за компанію.

Дівчина не могла вгамувати сміху, тому швиденько вклонилася й зачинила за собою двері.

— Ну й облажалася! — від сміху в Лінки аж сльози виступили на очах. За мить вийшла решта дівчат. Анджеліка не приховувала обурення.

— Мамо, через неї я не могла зосередитися, вона мене відволікала.

— Так завжди буває, коли приходять непрофесіоналки, — зневажливо просичала мама Анджеліки і, смикнувши доньку за рукав, подалася з нею геть.

Наталія й Лінка спускалися сходами, умираючи від сміху. Лінка розповідала подрузі, як переплутала текст, а та їй — як без кінця повторювала: «Мене звати Наталія. Мене звати Наталія». Раптом вони почули, як хтось збігає за ними сходами.

— Перепрощую, — перед подругами стояв фотограф, який простягав Лінці візитку. — Зателефонуй мені. Така вродлива дівчина може розраховувати на кращу кар'єру, ніж зніматися в ідіотській рекламі.

III

Вона довго думала, чи дзвонити до того хлопця, хоча в розмові з Наталією лише покепкувала із цієї ідеї. Їй здалося, що подрузі було прикро, бо це ж не на неї звернув увагу фотограф. Мабуть, це якась помилка. І все-таки... Віднедавна Лінка частіше роздивлялася себе в дзеркалі. Звідти на неї дивилося золотаве від сонця обличчя з явно завеликими вустами й носом. Але ж очі в неї, здається, були гарні? Зателефонувала через два тижні.

— Дівчина з косами, мов птахи? — пожартував він. — Якщо ти думаєш про кар'єру, тобі знадобиться професійна фотосесія. Узагалі-то це недешева річ... Навіть дуже. Але може, ми щось придумаємо? Що скажеш? Завтра я виїжджаю з Варшави й до кінця тижня мене не буде. Може, наступного вівторка, скажімо, об одинадцятій? Підходить?

— Підходить, — видушила Лінка.

— Приходь до студії. І принеси якісь гарненькі шмотки. Ну, розумієш, якісь легенькі плаття, те, у чому ти виглядатимеш жіночною. То що, домовилися?

Лінка не знала, чи розповідати про цю розмову Наталії, чи ні. Тобто, вона знала що розказати треба, але нічого не розповіла. Був четвер, залишалася п'ятниця, тоді вихідні, понеділок... Лінка дивилася на дошку, де Леон-кілер (так вона називала нового класного керівника) писав якісь формули, але зовсім не могла на них зосередитися. Думала, що одягнути на фотосесію. Вона не належала до дівчат, у чиїх шафах висять обшиті атласом вішалки, а на них — безліч сукенок. На жаль, у її гардеробі панували джинси, футболки й светри.

— Халінко, — голос Леона порушив її задуму. — Ходи-но, дорогенька, до дошки, розв'яжеш задачку.

Леон-кілер був симпатичним, проте мав одну ваду: викладав математику, яку Халіна не розуміла ні в зуб. Він міг метушитися й витанцьовувати на тлі білих цифр, проте суті це не змінювало:

математика була жахлива. Навіть тоді, коли її викладав Леон-кілер. Із задачкою вона не впоралася. Щоправда, крейду в руки взяла, але що можна було написати, зовсім не розуміла. Леон підійшов до неї, забрав крейду з рук і зазирнув Лінці глибоко в очі.

— Ну, дорогенька, — похитав він головою. — Не забудь, що завтра контрольна.

Завтра. Ой леле, а вона ж домовилася про фотосесію.

IV

Нині дощу не було. Навпаки, здавалося, що повернулося літо, і хоча надворі був кінець вересня, небо дихало спекою. Халіна ще навіть до метро не встигла дійти, а вже спітніла мов миша. На плече закинула рюкзака, трохи задля маскування, бо ж уранці вдала, наче йде до школи, трохи із практичних міркувань. У рюкзаку була біла сукенка, що її Лінці колись подарувала тітка Флора, проте дівчина ніколи її не вбирала. Сукенка була пошита з легенького, тонкого шифону. Побачивши подарунок, Лінка пробурмотіла якісь слова вдячності, щоб тітці не було прикро, але вже тоді знала, що в житті такого не одягне. Хіба що нині. Нічого схожого на «легенькі шмотки» у неї однаково не було. Зранку дівчина натягнула звичні джинси й футболку, свій бронежилет, проте спека була така, що Лінка почала мріяти про якийсь легший варіант. Із трохи мстивим задоволенням вона думала про те, що за кілька хвилин III-а писатиме контрольну з математики. Щоправда, їй довелося раненько встати й «збиратися до школи», брязкаючи посудом і нашвидку вдягаючись, та щойно мама з Каєм та Адамом вийшли, як Лінка з полегкістю зварила собі ще одну каву й навіть передрімала кілька хвилин на дивані. Вона линяла зі школи вперше в житті, але ця нетривала радість умить перетворилася на хвилювання. Їй було ніяково. Рівно об одинадцятій Лінка увійшла до знайомого вже офісного центру.

Він стояв біля вікна й дивився на вулицю. Коли Лінка увійшла, обернувся до неї й помахав рукою, а тоді почекав, доки вона підійде.

— Переодягнися. Ванна отам.

Лінка слухняно зачинила за собою білі двері. Вмила обличчя. Холодна вода приємно остуджувала розпашіле тіло. Помітила, що шкіра на плечах почала лущитися. Незважаючи на погану погоду, їй усе-таки вдалося трохи засмагнути на Мазурах. Її шкіра поглинала сонце навіть тоді, коли його було мало. Легенько намастила плечі кремом «Нівея», який знайшла на столику. Тоді вбрала сукенку, весь час позираючи в дзеркало. Білий шифон контрастував із засмагою, а завдяки своєму

бушменському волоссю дівчина виглядала дикою й оригіальною. Лінка випнула вуста й пошукала в торбинці свій улюблений безколірний блиск для губ.

— Непогано, — оцінив він. — Почекай... Ти принесла свою косметику? Якщо ні, то там дещо знайдеться, — він кивнув на косметичку, що лежала на столі. — Треба яскравіше нафарбуватися. Фотографія вимагає макіяжу.

Лінка слухняно підійшла до столу, взяла косметичку й зникла у ванній. Невже це чорна туш підкреслила глибину погляду, мов у телевізійній рекламі? Чи це олівець надав очам котячу м'якість? Лінка не була певна. Проте розуміла, що фотографія керується власними законами. У білій сукенці, яка ледь просвічувала, дівчина почувалася, мов у чужій шкірі. Це обличчя із драматично підкресленими очима теж не було її власним. Але може, воно й на краще? Зрештою, яке її справжнє обличчя? Заспане, з яким вона підхоплювалася з ліжка? Чи те, з яким Лінка теревенила з подружками, і всі дівчата скидалися одна на одну, мов сестри? А може, саме це й було її краще, вродливіше обличчя? І вже точно — набагато цікавіше. Лінка не вагалася. Випнула губи, відгорнула волосся й вийшла з ванної.

Салон уже був яскраво освітлений. Посередині стояв червоний диван. Фотограф міняв об'єктив.

— Узагалі мене Мацек звати, — представився він.

— А я Лінка.

— Лінка? — здивувався той.

— Просто Лінка.

— А й справді, — хлопець лягнув себе по лобі. — Халінка...

Уважно глянув на неї.

— У тебе гарне обличчя, — оцінив він зі знанням справи, а тоді додав,
— і тіло.

Лінка зашарілася.

— Де там, не перебільшуй.

Він підвів її до зеркала. Підняв догори підборіддя й ледь схилив набік її голову.

— Глянь, — провів вказівним пальцем від лоба додолу. Потому поставив її боком і обійняв за талію. Стиснув і спустився униз, обводючи долонями стегна, коліна, литки. — Глянь, за таке дехто все б віддав, — зітхнув він.

Лінка зиркнула у вікно, боячись дивитися на фотографа. Полуденне сонце заливало вулицю. Небо було блакитне, мов навесні. Нарешті дівчина наважилася й повернула обличчя в бік Мацека. Його очі не були кольору неба, здавалися радше похмурими. Не як липнева спека, швидше, мов серпневий дощ. Їй здавалося, що ті місця, яких він торкався крізь тканину сукні, палають. Її торкався мужчина, а не хлопчисько, як той у таборі, що незграбно цілував її над озером, і якому вона потім дала неправильний номер телефону.

— Не кожна жінка може похвалитися отим чимсь, — мовив він. — Те, що викликає, ну, ти, мабуть, і сама знаєш...

— Не знаю, — прошепотіла вона. У неї запаморочилася голова.

— У тебе прекрасне тіло, цікаве обличчя, але в тобі є більше. Таємниця.

Лінці стало гаряче. Ніхто досі такого їй не казав і так на неї не дивився.

Мацек відсторонився й заходився копирсатися в камері.

— Гарзд, — почав він. — Беремося до роботи. Спершу стань тут, я зніму обличчя крупним планом. Готова?

Лінка стала біля стіни й спробувала всміхнутися.

— Заширока посмішка, — насупився Мацек. — Розтули вуста. Добре. Зволож губи. Добре. Саме так. Тепер глянь на мене, але не відвертайся... Не забувай, що ти вродлива, ти повинна спокушати... Вуста хай будуть ледь розтулені... Добре...

Фотоапарат клацав десятки знімків. Було неймовірно гаряче. Після обличчя настала черга фігури.

— Окей... Трохи підсмикни сукенку... Ще вище, не бійся... Добре... Ще трішечки... А тепер лягай на спину. Руки догори, отак.

Хлопець підійшов до Лінки й підштовхнув її в бік стіни. Дівчина зніяковіла. Ніхто досі не торкався її так, наче вона була предметом. «Все-таки він професіонал», — майнула думка.

— А тепер зними це, — сказав він, торкнувшись пальцем сукенки.

— Не розумію, — Лінка ковтнула слину.

— Фотографуватиму тебе в самій білизні.

— Я не знала...

— Це професійна фотосесія. Ти повинна мати фотки в білизні, щоби було видно, як ти збудована.

Лінка не розуміла, що з нею відбувається, коли слухняно знімала плаття. Хлопець ледь скривився, побачивши її звичайні бавовняні трусики й ліфчик зі Снупі.

— Знаєш, що? У тій шафі є якась білизна, і ще купальники. Може, знайдеться, щось відповідніше.

Дівчина вибрала чорне бікіні. Коли знову сіла на канапі, то вся тремтіла, утупившись в об'єктив фотоапарата.

— Може, вип'єш чогось, щоб розслабитися? — запитав Мацек. — Малинове пиво? Горілка з колою?

Лінка вже хотіла сказати, що не п'є алкоголю, проте слухняно кивнула.

— Нехай буде пиво.

І справді, після кількох ковтків їй покращало, а тіло почало реагувати на Мацекові накази. Їй здавалося, що він зробив уже сотні фоток, тисячі, десятки тисяч непорушних поз, які відрізнялися заледве міліметром. Коли все закінчилося, Лінка почувалася виснаженою, ніби після двогодинного баскетбольного тренування.

Мацек вимкнув фотоапарат, долив їй пива до склянки й сів поруч на канапі. Провів рукою по Лінчиному плечі.

— Ти вся тремтиш. Тобі холодно?

Погладив її по голові й накрутив на палець неслухняний кучерик. У нього були великі, теплі долоні. Лінка сама не розуміла, як це сталося: вона заплющила очі й відчула його м'які губи на своїх. Його рука пестила її спину, та коли дівчина збагнула, що долоня мандрує чимраз сміливіше під бретелькою ліфчика, то відскочила мов попечена.

— Пробач, — сказав він. — Сама бачиш, як ти впливаєш на чоловіків. Це неабиякий дар.

Глянув на годинника й підвівся з канапи.

— Одягнися. У мене зараз наступна фотосесія.

Лінка слухняно встала і, мов механічна лялька, почала натягати на себе одяг.

— Дай мені свій номер телефону. Я подзвоню, коли фотографії будуть готові.

V

Лінка собі місця не знаходила. Розіклала на столі підручника й зошита з хімії, завтра мала бути контрольна. Але ніяк не вдавалося зосередитися. Узяла з полиці книжку, але не змогла прочитати жодної сторінки. Нарешті зняла з гачка поводок.

— Ходи, Фікусе, прогуляємося.

Псові не треба було двічі повторювати. Він негайно прочумався від свого вдаваного сну, скочив з улюбленого крісла й підбіг до Лінки, метляючи хвостом.

Так звані павільйони на Маршалковській, колись головний осередок модних західних бутиків, зараз перетворилися на оазис розваг і китайського фастфуду. Дівчина проминула кілька секс-шопів і найкращий в'єтнамський бар із промовистою назвою «Кім-Сум», де Лінка полюбляла замовляти смажений рис із куркою. Зазвичай, коли вона відчувала запах смаженого рису або сайгонок, у неї починала текти слинка, проте не сьогодні. Нині в неї геть не було апетиту.

Саський сад після несподіваного повернення літньої погоди знову сповнився матерями з дітьми й бабульками в бежевих пальтечках. Лінка перетнула головну алею й вибігла на гірку, з якої взимку діти любили з'їжджати на санчатах. На щастя, на самісінькому її вершечку, біля альтанки, нікого не було. Вона ще пам'ятала короткий поцілунок. Що він означав? Сіро-блакитні очі й посмішка. Пам'ятала його руки й свій раптовий страх, коли відчула їх там, де її ніхто не торкався. А може, то був не страх? Може, тоді, коли він відсторонився від неї, вона все-таки почувалася трохи розчарованою? Зрештою, він не хотів зробити їй нічого поганого. Вона сиділа біля нього майже гола, у самому бікіні, і вони цілувалися. Лінка не знала, що про все це думати, але в одному була впевнена. Вона сумувала. Ніколи досі Лінка не закохувалася. Навіть підсміювалася з подружок, які пускали бісики до однокласників, а тоді списували цілі зошити їхніми іменами. Хлопець на озері — це була лише спроба перевірити, як воно буває.

Перевірила й не розуміла, через що здіймають стільки галасу. Їй ніколи не спадали на думку такі дурощі. Проте зараз... якщо це була закоханість, Лінка геть не була певна, що хоче цього відчуття хвилювання, непевності та якоїсь неймовірної порожнечі. Спустила пса з повідка, сіла на траві й раптом відчула, що вона така самотня, сама-самісінька на всьому білому світі, не підходить ні до кого й ні до чого. Не було навіть кому подзвонити, щоб пожалітися. І дивлячись, як її пес весело збігає униз і нюшкує в кущах, Лінка раптом розплакалася.

ЖОВТЕНЬ

Знову наснився той самий сон. Мама з дуже довгим темним волоссям, у широкій червоній пов'язці на голові танцює боса в білій сукенці. Її ноги ступають по широких соснових дошках. Сонце блукає світлою підлогою, фіранка тріпоче від протягу, миготять сонячні зайчики. У мами заплющені очі, вона усміхається, розвівається сукенка. Раптом дзвонить телефон. Мама піднімає голку програвача. Музика вмовкає. У кімнаті стає темно, наче світло вимкнули. Чутно короткі гудки, наче хтось не поклав слухавку, а потім лунає крик. Лінку огортає тепла чорна темрява, ніби вона летить у бездонну прірву. Ця прірва водночас кінець і порятунку, бо там, де починається чорна діра, крик гучнішає, стає безперервним, розтинає повітря. Лінка затуляє вуха руками, хоче й далі падати вниз, але чорна темрява більше не хоче її прийняти, випихає назад, нагору. Дівчина виринає над поверхнею води, судомно ковтає повітря й відчуває, як її міцно обіймають чийсь теплі руки. Вона опиняється в темному проваллі цих дужих долонь.

— Мамо, матусю! — кричить вона. Але ніхто не відповідає. У цю мить Лінка завжди прокидається.

I

Лінка очікувала більш звичних фотографій. Просто обличчя й фігура мають бути настільки чіткими, щоби хтось вибрав її з каталогу дівчат. Таких теж було кільканадцять, зате решта — геть інші. Фотографії вражали! Халіна насилу впізнала на них себе. Хто ця дівчина із блискучими кучерями, на обличчі якої завдяки грі світла вимальовувалася таємничість? Проте найбільше вражала якість знімків. Саме ті місця, які вона хотіла би підкреслити, були чіткими й виразними, решта м'яко їх доповнювала. Найдужче Лінці сподобалася серія фоток, на яких світлим був лише невеликий фрагмент: ніс, одне око, уста. Решта поринала в темряві, і лише крізь волосся, з боку кадру, соталося світло. За мить Халіна забула, що роздивляється саму себе в різних позах, вона аналізувала техніку фотографа. Той посміхнувся.

— Бачу, тобі подобається.

— Як тобі це вдалося? — нарешті наважилася Лінка. — Як досягти такого ефекту? Наприклад, отут... як ти робиш, що обличчя таке виразне й рельєфне? І оці тіні... У мене вони завжди занадто гострі.

— Я й не знав, що ти теж фотографуєш.

— Це лише хобі, — дівчина густо почервоніла.

— Ну, що ж, — усміхнувся Мацек. — Час на перший урок. Найважливіше — це освітлення. — Розчинив вікно. — Дивися, чудовий день, ранок, сонце не надто яскраве. Знімки будуть гарні завдяки природному світлу.

Хлопець засунув штори. У студії запанувала цілковита темрява.

— Чи можна досягти такого ефекту в приміщенні? — запитав він.

— Ну... певне, так. Є такі спеціальні лампи, які імітують сонячне світло, — похвалилася своїми знаннями Лінка.

— Дурня. Лампи, звісно, класна річ, але вони ніколи не створюють такого ефекту. Сонце може просвічувати крізь листя, відбиватися від будинків, повітря може бути вологим, усе це важливо. Лампа ніколи не замінить сонця, — Мацек говорив дедалі швидше. Лінка відчувала в темряві його теплий подих. Боялася ворухнутися. — Зате лампою можна керувати, — продовжував він. — Дивися... — Раптом світло пронизало темряву. Дівчина примружилася й побачила, що він установив лампу собі над головою. — Глянь на мене. Дивися, що відбувається, коли обличчя освітлюється згори. Я виглядаю, як Мефістофель, еге ж? Тепер трохи опустимо лампу, світло розсіюється. Бачиш? Усе було би чудово, але тоді тут, — хлопець торкнувся ніздрів, — лягають довгі тіні. Це можна виправити, скориставшись додатковим рефлектором. А тепер бічне освітлення, так, як на цій фотографії.

Світло знову згасло, за мить його обличчя було освітлене тільки з одного боку, вихоплюючи одну щокую й око. Лінка зачаровано дивилася, як Мацек, посуваючись то вперед, то назад, то вбік, змінював довжину тіней і чіткість рис. Не могла відвести погляду від його вуст, які рівномірно рухалися, і від очей, котрі сяяли від світла рефлекторів.

— Відсуваєш джерело світла від осі об'єктива...

Але вона більше не слухала. Понад усе прагнула, щоб він її поцілував. І тоді Мацек підійшов і просто обійняв її, а вона притулилася до його плеча, наче сподівалася знайти там відповіді на всі свої питання, розвіяти всі власні побоювання. Обоє стояли незграбно, боячись найменшого руху, який порушив би їхню єдність, і все зіпсував. Тоді він погладив Лінку по спині, спершу якимось механічно, як гладять пса, який підійшов по свою порцію ласки, та вже за хвилину ніжно, відчуваючи під тканиною плаття лопатки, хребет, усе молоде тіло, яке прагнуло пестощів. Вона сама відшукала його вуста, задерши голову догори й зануривши пальці в його густому волоссі. Їй здавалося, що цей поцілунок розтоплює її, вона неначе тане в сонячному промінні й перетворюється на тремтливе, гаряче повітря.

Хлопець підвівся й вимкнув рефлектор. Лінка дивилася, як м'яко він рухається в темряві. Засвітив маленьку бічну лампочку й присунувся до дівчини. Його руки пестили її плечі, а вуста знову відшукали її губи,

тоді вухо, шию. Лінка відчувала, як у неї калатає серце, їй здавалося, що вона от-от знепритомніє. Вуст, рук, усього було занадто багато, дівчина втрачала над цим владу й тоді раптом випручалася.

— Я не можу...

— У чому справа? — майже вигукнув він. — Щось не так?

Різко підвівся й увімкнув горішнє світло.

— Що ти собі уявляєш? — грубо сказав він. — Що отримаєш щось задурно? Тут тисячі таких, як ти, пхаються в усі вікна й двері. Це бізнес, а не дитячий садок. Немає співпраці, то й фоток нема. Ну, хіба що ти їх у мене купиш. Хоча не думаю, що в тебе знайдуться такі гроші. Подзвони, як передумаєш.

Лінка дивилася, як він запихає її фотографії до конверта й кладе до шухляди, а тоді просто вийшла геть.

II

Вона не могла про це не думати. Перед очима маячіло його обличчя, освітлене яскравою лампою, вороже, злісне. Ідіотка, яка ж вона ідіотка! А може, справді купити в нього ці фотографії? У неї ще залишалося трохи грошей після канікул, та й бабця Стефа віднедавна теж їй дещо підкидала... Давала гроші на плівки й друк фоток. Скільки це може коштувати? Полічила подумки. У неї було двісті злотих. Уже не так погано.

Заснути ніяк не вдавалося. Раніше, доки все так брутално не скінчилося, Лінка думала, що знайшла людину, у яку можна було б закохатися, когось незвичайного. Їй здавалося, що йому подобається займатися тим, чим і їй, і що він, може, чогось її навчить. Хотіла показати йому свої фотографії, мріяла, що він їх подивиться й скаже, що в Лінки справжній талант. Напередодні дівчина зняла з полиці блакитну коробку, яка зараз стояла в неї на столі. Устала з ліжка й почала знову переглядати свою колекцію, це її завжди заспокоювало. Крім знімків, які вона робила сама, у коробці був конверт з її дитячими фотками. Якись кільканадцять фотографій... Та звісно, кому тоді було її фотографувати. Коли її тато, той, якого вона навіть не пам'ятала, загинув у катастрофі, мамі, певне, було важко. Воно й не дивно, що про фотографії мама й не думала. От Кай — то інша річ, у нього їх були сотні, зрештою, саме вони займали більшість місця в коробці. Коли братик народився, мама постійно його фотографувала. Лінка посміхнулася. Фотки немовляти у великій шапці, закутаного шарфиком, у папері в різдвяні олені, перев'язаного стрічкою, як подарунок, у дитячому басейні, повному кукурудзяних пластівців, на квітковій клумбі (ну й скандал тоді зчинився! Бо хто ж це витягає немовля з візочка, щоб покласти його серед пеларгоній, де це таке бачили!). Вона добряче розважалася, коли народився Кай. Принаймні спершу. Лінка задумалася.

Коли мама познайомилася з Адамом, вона дуже змінилася. Почала носити шпильки, підфарбовувати очі. Весь час посміхалася. А зараз... Зараз знову, як колись. Мама час від часу вибухає, репетує на всіх без

будь-якої причини. Та найчастіше цілими днями просиджує мовчки, наче прикипіла до свого улюбленого лептопа. «Що лишень вона робить на цьому комп'ютері?» — думала іноді Лінка. Працює? Зрештою, навіть тоді, коли мама вдома, усе однаково так, наче її немає. Але ж є Кай, яким вона повинна займатися. Лінка знала, що мама з вітчимою узяли в банку великий кредит, щоб усім стало місця в новій квартирі. У Лінки й Кая були власні кімнати, крім того, була велика вітальня й спальня мами й Адама. Раніше вони мешкали в однокімнатній квартирці, яку продали. Великий кредит, нова дитина, нові витрати... Мабуть, це було для мами стресом, їй доводилося цілими днями сидіти за комп'ютером, щоб на все це заробити. Обом доводилося. Проте Адамові, здавалося, було психологічно легше. «Бідолашна мама, — подумала Лінка. — Усе життя мусить працювати, навіть тепер, коли нарешті вийшла за нормального чоловіка». Лінці Адам узагалі-то подобався. Вітчим був спокійний і зовсім не нервував, на противагу мамі, яку будь-яка дрібниця виводила з рівноваги. Любив кататися на човні, грати в скребл, обожнював китайську кухню. Вони легко знаходили спільну мову, проте останнім часом Лінка рідко його бачила. Таке враження, що він оселився на роботі й лише зрідка їх навідував. Часом їй здавалося, що доросле життя, яке десь-там-колись на неї чекало, настільки заповнене працею, що більше ні для чого не залишається місця. У більшості її подруг обоє батьків працювали, та ще й у великих фірмах, а це означало засиджуватися допізна й постійно сидіти за лептопом. У наш час діти здавалися якимсь непотрібним тягарем, вони геть не вписувалися в сучасний спосіб життя.

Крім сімейних фоток у коробці були фотографії, якими Лінка найбільше пишалася. От і зараз дівчина витягла конверта з написом «КОНТРАСТИ». Ці знімки вона особливо любила. На них були місця у Варшаві, де старі будинки сусідили з новими, неонові вивіски перетинали старовинні фасади, а реклама гамбургерів буквально врзалася у вітрину їдальні. Лінці вдалося сфотографувати стареньку бабусю в довоєнному, мабуть, одязі перед одним з магазинів відомої мережі. Погляд бабці втупився у вузькі джинси-трубочки й куці сукенки. Цього знімка Лінка трохи соромилася, адже вона не запитала в старої дозволу, а швиденько клацнула її, доки та нічого не бачила.

Лінці зробилося сумно. «Немає кому навіть показати ці фотки, — подумала вона. — Більше немає». Та найгірше було те, що їй хотілося, аби в коробці був ще один конверт, отой, що з її фотографіями. Тими чудовими фотографіями, бо попри все, що сталося, Лінка продовжувала вважати, що вони були прегарні. Дівчина відчувала, що знімки з фотосесії повинні бути в неї, хоча від самої думки про те, що з Мацеком доведеться знову зустрітися, її охоплював жах. Та в Лінки була одна риса, яку вона, мабуть, успадкувала від своїх диких предків, які обдарували її такою бушменською зовнішністю. Якщо вона бодай на мить чогось злякалася, то мусила негайно із цим позмагатися. Коли вона була маленька, то стрибнула з високого паркана тільки через те, що боялася стрибнути. І тепер вона піде по ці фотографії, хай там що!

III

У студію вона майже вбігла. Він ще не закінчив роботу. Побачивши Лінку, скривився. Біля стіни стояла модель. У неї було довге темне шовковисте волосся, яке спливало по майже білій спині. Дівчина оперлася на стіну, припавши до неї щогою. Мала великі бліді вуста й лагідні очі лані, і була зовсім гола.

— Я прийшла по фотографії, — сказала Лінка.

Добре, що він був не сам. Принаймні у неї є свідок.

— Не зрозумів, — відповів той.

— Віддай їх мені. Я з тобою розрахуюся, скажи лише, скільки це коштує.

Дівчина-модель дивилася на них, нічого ніяк не розуміючи.

— Скільки коштувала ця фотосесія? — повторила Лінка. — Існує якийсь преїскурант?

— Зазвичай початкова фотосесія коштує від 250 злотих і більше...

Лінка витягла з кишені двісті злотих.

— Ось, будь ласка. П'ятдесят буду винна. Поверну... при нагоді. Віддай їх мені.

Той знизав плечима і, зітхнувши, підійшов до столу.

— Ну, що ж, сподіваюся, ти розумієш, що коли їх забереш, то цього не побачать в агенції?

— Нічого.

Стиснула долоні в кулаки й намагалася не розплакатися. Простягнув їй знімки, Лінка схопила їх і вибігла із зали. Уже у дверях почула кілька

ущипливих слів на свою адресу. На сходах підсковзнула й втратила рівновагу. Учепилася за поруччя. Дотик холодного металу був, мов довгоочікуваний порятунок.

Із заціпеніння її вирвав мамин дзвоник на мобілку.

— Ти вдома?

— Ні, щойно вийшла зі школи.

— Ага, дуже добре. Слухай, Кая забере бабця Ружа й приведе додому, тільки щоб ти вже була, бо вона нині йде до перукарні й не може нічого скасувати. Я повернуся пізно.

Бабця Ружа, тобто Адамова мати. Те, що в Лінки була нестандартна родина, мало одну перевагу: більшу кількість бабусь і дідусів, ніж у звичайних сім'ях. У Лінки були три бабусі: у Варшаві, Кракові й Сероцьку. Варшавська бабця Ружа найменше з усіх нагадувала бабцю, у цьому не було жодних сумнівів. Вона народила Адама зовсім молодою й досі поводилася, як дівчисько, бігала по крамницях і перукарнях, на танці, не готувала, зате харчувалася фастфудом, а на додачу розлучилася з Адамовим татом і щоразу приводила до них свого нового «друга». Ніхто не знав, де бабця Ружа знайомилася зі своїми «друзями», може, на танцювальних вечорах для самотніх, проте їхнє розмаїття вражало. Вони різнилися і виглядом, і фахом, хоча більшість бабусиних обранців була вже на пенсії. Ось так родина Лінки познайомилася із сантехніком Влодком, голомозим мов пень, зате череватим і завжди в костюмі. Потому був поліцейський Геньо, який замість анекдотів розповідав детективи з подробицями і все їв із хлібом, навіть макарони. Були ще шахіст, учитель малювання й хімік. Дехто з них ненадовго ставав для них справжнім дідусем. Тож крім рідного дідуся Метека, у Кая й Лінки була ціла купа названих.

Щойно дівчина ввійшла до помешкання, як бабця Ружа негайно вбрала туфлі на шпильках і з помітною полегкістю розцілувала в обидві щоки спершу Кая, а тоді її.

— Ну, мені треба бігти до перукарні.

— Але ж, бабусю, ти виглядаєш так, ніби щойно звідти вийшла, — оцінила Лінка її платиногового кольору волосся, підстрижене «під пажа».

— Справді, фарбувалася я минулого тижня, але треба зробити укладку. Йду нині на забаву.

— Забаву?

— Ну, ви ж, здається, так це називаєте? Я йду на танці. Із Лешеком.

Бабуся була добряче схибнута, та Лінка дуже її любила.

IV

День Учителя в гімназії номер 243 обіцяв бути, як завжди, нудним, проте Леон їх здивував.

— Тягнемо жеребки, — заявив він. — Нині я буду учнем разом з усіма. А ви почергово навчатимете нас різних предметів. Ось тут жеребки. Десятеро з вас витягнуть якийсь предмет. Решта папірців чисті. Маємо дві години. Ну, що?

Халіна не могла зосередитися, але потім приєдналася до гри. Її папірець виявився чистим, зате на Наталіїному виднів багатообіцяючий напис «образотворче мистецтво».

— Даю чверть години на підготовку ваших уроків, кожен має тривати десять хвилин. Зрозуміло?

— У тебе є якісь ідеї? — спитала Лінка подругу.

— Та, мабуть, загадаю їм щось намалювати. Почекай хвилинку, я піду організую якийсь папір.

— Може, себе? — підказала Лінка.

— Що — «себе»?

— Ну, скажи, щоб намалювали тебе. Малюватимемо портрет.

— Ти що, дурна?

— Чому? Будеш моделлю, бо решта ж учні. Або вибери когось. Наприклад, Леона.

— Непогана думка. Буде класно, — засміялася Наталія.

Після невдалого уроку математики (Худий ставив учителеві запитання, на які сам відповісти не міг) була черга Наталії. Вона стала посередині

класу, прегарна у своєму фіолетовому светрику, вдало дібраній за кольором спідниці й коричневих шкіряних чобітках. Леон дуже здивувався, коли вона попрохала його сісти на стілець, який поставили на парту. Тоді роздала папір, олівці, й усі почали малювати.

Халіна не мала хисту до малювання. Вона знала, що їй добре вдаються фотографії, але це була геть інша річ. Лінії виходили незграбні, пропорції неправильні. Зітхнувши, Лінка зіжмакала папір і роззирнулася класом. Більшість лише вдавали, що малюють. Одного погляду було досить, щоб помітити, як учні пишуть під партами есемески й читають журнальчики. Такий урок нічого не змінив. Лише новенька працювала зосереджено. Лінка не бачила її малюнка на відстані. Щойно закінчилися передбачені десять хвилин, як Наталія збрала роботи й розвісила їх на стіні. Усі почали їх розглядати й аж умирали від сміху. Але портрет цієї новенької... Лінка не вірила своїм очам. Малюнок відтворював обличчя вчителя з майже фотографічною точністю. Ба більше: не лише риси, але й те, як він посміхається й ледь супить брови. Портрет був геніальний. Леон теж це помітив.

— Оце-то хист, — схвально мовив він, усміхаючись до новенької.

Та лише стонула худенькими плечима. На зріст мала від сили метр п'ятдесят. Худорлявенька, вона здавалася тендітною, мов пташка. У неї було коротке темне волосся й великі очі, обведені темними колами. Новенька рідко озивалася і, хоча від початку навчального року минуло вже кілька тижнів, ніхто, власне, нічого про неї не знав. Здавалося, вона не має бажання ні з ким знайомитися. Леон посадив її за першу парту, бо іззаду вона не бачила дошки. Задля цього він розділив кілька пар, і не всі були цим задоволені. Наприклад, розсадив жахливих близнючок, Алю й Елю, які вважали, що все це вина новенької. Алю посадили з качком Трембальським, а Елю — з Монікою. І якщо Аля не нарікала, бо Трембальський, хоча й занадто мускулястий, усе-таки був хлопцем, і під час нудних уроків на ньому можна було відпрацьовувати техніку спокушання, то Еля скигвила, бо вихована й працювита Моніка була її цілковитою протилежністю й не поділяла Елиного захоплення соляріями чи акціями в торгових центрах. У результаті таких змін ця новенька, Кася, сиділа з Міхалом, а той був класним

хлопцем. Мабуть, найкращим в їхньому класі. Він їздив на велосипеді й умів грати на гітарі. І зараз саме підійшов до Касі й щось їй сказав, усміхаючись...

— Ото вже вона кирпу гнутиме, — заявила Наталія, коли дівчата вийшли зі школи.

— Та чого ти? Вона просто гарно малює. А тебе завидки беруть, чи що?

— Ти що, дурна? Чого іще? Через отого красунчика?

— Здається, ти трохи перебільшуєш. Чого ти до неї чіпляєшся? Ти ж її зовсім не знаєш! Ніколи з нею не говорила!

— А ти хіба говорила? Ти підійшла до неї бодай раз? Теж іще, шляхетна знайшлася. Так само кепкуєш із неї, як і решта.

Халіна глянула на Наталію і враз усе зрозуміла. Тому запитала навпростець:

— То він тобі подобається, еге ж? Міхал тобі подобається, і ти казишся, бо він з Каською сидить і не глузує з неї, а навпаки, гарно ставиться?

— Він мені зовсім не подобається.

— Брехня. Я ж бачу. Раніше ти мені все розповідала...

— А ти? Ти зі мною всім ділишся? Анджела мені сказала, що в тебе була фотосесія. Її мати випадково бачила, як той фотограф переглядав твої знімки, коли вона пішла запитати про Анджелу. То, може, ти мені розповіси, що й до чого, га?

Наталія рвучко крутнулася й швидким кроком подалася геть. Лінка непорушно стояла під школою, відчуваючи, як на очі навертаються сльози. Раптом помітила цю новеньку, Каську, яка поволі йшла в бік стадіону. Почасти наперекір Наталії, а почасти, щоб довести самій собі, що вона не така, як усі, наздогнала однокласницю.

— Гей, Касько, почекай!

Дівчина обернулася й вичікувально глянула на неї.

— Ти десь тут неподалік живеш?

— Там, — Кася махнула рукою в бік багатоповерхівок.

— Ясно. А давно ти переїхала?

— Ні, недавно. А чого ти питаєш?

Лінка зніяковіла. Що вона має на увазі?

— Та просто так, щоб якось розмову почати. Бо ти ні з ким не спілкуєшся. Певне, відчуваєшся трохи чужою?

Каська знизала плечима.

— Та що ти. Не так усе погано.

— Може, зайдеш до мене? Я теж недалеко мешкаю.

— Нині не можу. Мені треба дещо купити. Усі штани подерті.

— Класно тобі. А я допроситися не можу, щоб мені купили нові джинси. Моя мама вважає, що одяг купують раз на п'ять років.

І тут сталося диво: Кася усміхнулася!

— То, може, іншим разом? Наступного тижня?

— Окей, давай наступного тижня.

«Як це могло статися?» — думала вона потім удома, машинально миючи посуд. Кай складав пазли на підлозі в кухні, просто в неї під ногами. Як таке могло статися? Колись ми з Наталією все одна одній розповідали, а тепер вона приховує від мене, що Міхал їй подобається. Я теж не розповіла їй про Мацека, навіть про цю фотосесію не сказала.

Вона розсердиться на мене, коли дізнається, що я зустрілася з Каською. І взагалі... Кому, крім неї, я могла би про це розповісти? А тепер уже було запізно. На мить їй захотілося подзвонити до подруги і якось виправити цю ситуацію, щоб усе стало знову, як раніше, щоб вони були одна для одної, мов дві прозорі крижинки, без недомовок і таємниць. Але не подзвонила. Замість цього відклала останню помиту тарілку й сіла по-турецьки на підлозі біля Кая.

— Ну, що там у тебе. Допомогти тобі?

Приймаючи перед сном душ, крізь шум води почула підвищені голоси мами й Адама. Невже вони зараз навмисне сваряться, бо думають, що вона не чує? Лінці стало сумно. Загорнулася у великий рожевий рушник і відчула себе такою самотньою, наче крім неї вдома нікогiсiнько не було.

V

Лінка не відала, що робити. Нетривала радість від отриманих фотографій змінилася дивним незручним почуттям, їй здавалося, що життя її не тішить, ніби нічого більше на неї не чекало. Наталія з нею не розмовляла й Лінка раптом відчула себе покинутою. Можна було би сказати, що все пішло шкереберть, якби не те, що Халіна добре розуміла, що вона сама зіпсувала їхню дружбу. Надійшли вихідні. Півкласу збиралося до кіно, проте Лінка якось викрутилася.

— Я мушу посидіти з Каєм.

Їй не хотілося до кіно, бо й Наталія йшла. А потім справді виявилось, що їй доведеться посидіти із братиком.

— Я йду на іменини до подруги, — повідомила мама.

— А Адам?

— Адам теж іде на іменини.

— То ви йдете разом? — зраділа Лінка. Вона вже й не пригадувала, коли мама з вітчимом востаннє ходили кудись удвох.

— Ні, Адам іде до якогось знайомого, котрий саме прилетів зі Штатів.

Дивно все це якось виглядало. Мама й Адам поводитися не як чоловік і жінка, котрі кілька років тому одружилися й спільно виховують двійко дітей, а як люди, що просто живуть під одним дахом і зараз обговорюють, хто з них повинен вигуляти собаку. Отож Лінка залишилася з Каєм і зараз оце вкотре грала з ним у «Мемо».

У неділю було ще гірше. Лінка зачинилася у своїй кімнаті, сказавши, що мусить учитися. Узагалі-то це була правда, їй і справді треба було позайматися. Останнім часом у школі справи були все гірші, а примара випускних іспитів (особливо математично-природничої частини) викликала в Халіни бажання негайно втекти до якихось теплих країв,

де немає школи, вчителів, контрольних чи іспитів. Лежала б собі в гамаку, а який-небудь класний хлопець приносив би їй сік із тропічних фруктів, неодмінно із соломинкою... Ага, приносив би. Класний хлопець. Невже такі взагалі бувають? Увімкнула португальський диск, подарований Наталією. Фадо. Доля. «Може, Наталії спаде на думку мені зателефонувати? Або Касьці? Чи взагалі будь-кому», — подумала Лінка. Вона втупилася у свій телефон. І раптом пролунав дзвоник, і дівчина швиденько натиснула на зелену кнопку.

— Халінко, привіт, це бабця, — залунало у вусі знайоме сопрано.

— А, бабуся, — буркнула Лінка.

— Ну, могла б і не показувати свого незадоволення. Я хотіла запитати, як твої справи.

Дивно. Баба Стефа, тобто краківська бабуся, іноді дзвонила на домашній телефон, побалакати з мамою, але до Лінки на мобільний — ніколи.

— Я купила мобілку, — повідомила бабуня. — Тому тепер можу до тебе дзвонити.

— З домашнього ти теж могла дзвонити на мобільний.

— Справді? Я не знала.

Лінка усміхнулася. Узагалі-то вона любила бабусю, хоча вони й нечасто бачилися. Баба Стефа мешкала в Кракові й працювала в популярному журналі. Завжди забігана, ніколи в неї не було часу. Найкумедніше було те, що вона чудово давала собі раду з комп'ютером, розумілася на інтернеті, навіть використовувала графічні програми, а от із мобілкою в неї постійно виникали проблеми.

— Я дзвоню тобі сказати, що невдовзі виходжу на пенсію і сподіваюся, що ми частіше бачитимемося.

«Чудово! — подумала Лінка. — У мене немає хлопця, немає подруги, тож замість цього зустрічатимусь із бабцею. Підемо з нею на вечірку для самотніх пенсіонерів. Може, і для мене знайдеться який-небудь дідусик із сивою чуприною?»

І Лінка захихотіла.

— Ну, і чого ти ото смієшся? — образилася баба Стефа. — У мене тепер є безкоштовні розмови у вихідні. Так що я тобі дзвонитиму. А тепер дай мені маму.

Лінка вийшла з кімнати.

— Мамо! — покликала вона, але ніхто не озвався.

Кай стирчав перед телевізором, на екрані якого голосно сперечалися смерфи. Адам у навушниках утупився в екран ноутбука на кухонному столі.

— Де мама?

Вітчим зняв навушники й глянув на Лінку відсутнім поглядом.

— Кудись пішла.

— Куди?

— Не знаю. Тобто... знаю... але...

— Почекай, Адаме, — Лінка нервово ковтнула слину й кинулася до мобільного: «Бабцю, мама кудись пішла, але ми не знаємо куди. Я їй скажу, щоб вона тобі передзвонила».

— Як це ти не знаєш, куди пішла твоя мама? — здивувалася бабця Стефа. — Не розумію...

— Скажи, що вона пішла до подруги, — пошепки підказав Адам.

— Офіційна версія каже, що мама пішла до подруги.

— Офіційна версія? Що у вас там коїться?

— Сорі, ба, подзвони пізніше, бо мені вода на чай википає!

І роз'єдналася. Адам узяв її під лікоть і, завівши до іншої кімнати, щоб Кай не чув, пильно глянув Лінці в очі.

— Ти ж не дурна, однаково колись шило з мішка вилізе, то краще я тобі скажу. У твоєї мами, здається, хтось є.

«Це неможливо!» — Лінка хотіла закричати, зробити щось, аби те, про що говорив Адам, зникло. Це неправда, тільки не її мама. Та водночас Лінка знала, що це було схоже на правду. Мама поводитися дивно. Постійно десь зникала. Була, мов чужа. Весь час працювала, і протягом останнього місяця двічі кудись несподівано виїздила. Нею і Каєм узагалі не займалася. Раптом усе стало зрозумілим. Лінка підвела погляд. Адам сумно дивився на неї.

— Я якось переживу, — сказав він, зітхнувши. — Думаю, у неї це минеться.

Лінка ніколи не демонструвала ніжних почуттів до вітчима, але цього разу пригорнулася до нього.

— Усе буде добре, — не надто впевнено сказав він, обіймаючи дівчину.

Лінка кивнула й притулилася носом до Адамового вовняного светра.

Потому скупала Кая і вклала його спати, заварила чай і сіла за письмовим столом. Цього ще бракувало, щоби її мама й Адам розлучилися. Раптом Мацек і вся ця ситуація, Наталія, Каська, усе перестало здаватися Лінці таким важливим. Дівчина відчула, що коли втратить те, що має, але чого раніше ніколи не цінувала, тобто Адама, родину, своє гніздечко в старій кухні, от тоді вона справді буде дуже, дуже нещасною. Лінка прислухалася до звуків у вітальні, але мама явно не збиралася повертатися. Спробувала до неї подзвонити, але телефон мовчав.

— Адаме, а що, коли з мамою щось сталося? — запитала вона нарешті. Адам теж не спав. Сидів на дивані, втупившись в екран телевізора, на якому миготіли стада антилоп.

— Нічого не сталося, — відповів вітчим.

— А звідки ти знаєш?

— Вона мені есемеску прислала. Мовляв, мусить щось залагодити, і щоб я на неї не чекав. Уже перша година, йди лягай.

Лінка пішла, але заснути не вдалося. За чверть години повернулася до вітальні.

— Краще вже дивитися «Animal Planet», — сказала вона й згорнулася клубочком. За п'ять хвилин Лінка вже спала, і тоді Адам підняв її і, стежачи, щоби жодна з довгих кінцівок не вдарилася об одвірок, заніс дівчину до її кімнати, поклав на ліжко й старанно вкрив ковдрою.

VI

Різкий звук будильника негайно примусив Лінку підхопитися й сісти на ліжку. Вона завжди вставала енергійно, мов солдат, і навіть нині, напівпритомна, із напівзаплющеними очима, попленталася до ванної. Удома, здавалося, було ще більш порожньо, ніж зазвичай. Крізь розчахнуті двері вітальні Лінка побачила доволі химерну картину. Адам наполегливо намагався натягнути на Кая затісну футболку. Та хлопчик не опирався. Стояв спокійно, потупившись. Пухкенькі ручки не поміщалися в рукавах, проте Адам не здавався. Обоє мовчали. Лінка підійшла до шафи, витягла більшу сорочечку й простягнула Адамові.

— Візьми цю, тамта замала.

Адам наче не розумів, чого вона хоче. Схопив футболку й утупився в неї відсутнім поглядом.

— Що тут узагалі відбувається? — спитала Лінка, відчуваючи, як її роздратування перетворюється на німий переляк. — Де мама?

— Не знаю, — відповів вітчим якимось механічно. — Гадки не маю, де твоя мама.

У школі Халіна сиділа як на голках.

— Що з тобою? — щохвилини допитувалася Наталія. Хоча дівчата продовжували ображатися одна на одну, подруга вочевидь була занепокоєна її станом.

— Нічого, — Лінка відповідала, як робот.

А що вона могла сказати? Що мама зникла, і вона страшенно хвилюється? Що у мами, можливо, хтось є? Під кінець уроків Лінка усвідомила, що встигла схопити три одиниці. Спершу хімічка, руда злостива мавпа, викликала її до дошки. Халіна постояла, постояла й повернулася за парту, дошка залишилася чистою, якщо не враховувати смуг від швиденько витертих спроб написати якусь абстрактну

реакцію. Потім виявилось, що вона забула вдома твір. Вчителька польської, тиха, сумовита жінка, яка вічно ходила в сірих светрах, цього разу їй не подарувала. Бо й справді, від початку року жодне завдання не було принесене вчасно. Класний керівник віддав їй контрольну, ту, що вона написала пізніше за інших, бо мала фотосесію. Йому явно було прикро, але що там казати: жодне завдання не було розв'язане правильно, а більшості Лінка навіть не торкнулася.

— Залишишся після уроків, — сказав він, глибоко зітхнувши.

— Сідай, Халіно. По-перше, у тебе є пропуски без поважної причини. По-друге, глянь на свої оцінки. І, по-третє, скажи, будь ласка, що з тобою відбувається?

Цього разу він зовсім не був приємний. Блакитні очі вергали громи.

— Я б хотів, аби прийшов хтось із твоїх батьків.

«От і проблеми», — майнула думка. Проте Лінка нічого не сказала вголос. Лише потупилася.

— Добре.

Виходячи зі школи, вона подумала, що попросить Адама. На мить навіть історія з Мацеком забулася. На щастя, у неї виникла купа інших проблем. Лінка сподівалася, що все невдовзі з'ясується й буде, як раніше. Мама прибіжить додому з Каєм і покупками, зварить каву й відразу відкриє на столі лептопа. Потім прийде Адам. Навіть, якщо останнім часом вони майже не розмовляли, бо мама весь час дивилася в монітор, Адам — у телевізор, то все-таки в цьому була якась стабільність і прогнозованість. Тепер же відбувалося щось, чого Лінка не могла до кінця зрозуміти. І це їй зовсім не подобалося.

Щойно увійшовши додому, Лінка відчула, як сум ніби вкриває її чорною пеленою. О цій порі вдома ніколи нікого не було, проте зараз пуста зробилася ще більш відчутною, ніж завжди. Коли дівчина відчинила шафу, щоб повісити куртку, щось примусило її придивитися уважніше. Не було маминого демісезонного пальта. Зникло також

чорне вовняне пальто. Кудись поділася червона валізка, шкатулка для прикрас, яка завжди стояла на столику біля вікна.

— Мамо! — гукнула Лінка до мовчазних стін. Вбігла до спальні, тоді до кухні, до ванної, хоча й знала, що нікого там не побачить.

— Мамо!

І тоді в замку скреготнув ключ. Почувся голос Кая.

— Можна мені мультик, мамо, ну будь ласка, можна?

Зацокотіли підбори, скрипнули двері. На порозі стояла мама.

Коли Кай уместився перед миготливим екраном, мама попросила Лінку сісти.

— Я мушу з тобою поговорити, — мовила вона якимсь дивно згаслим голосом.

Чому в мами тремтіли руки? Вона налила собі чарку коньяку й закурила сигарету.

— Я не знала, що ти куриш, — здивувалася Лінка.

— Не курю. Просто купила пачку. Сигарети — відпочинок для душі, запам'ятай це. Нікотин — такий собі опіум, доступний у будь-якій крамниці.

Вона з виразною приємністю понюхала коньяк і лизнула чарку.

— «А сукня була зіткана із мрій... І тфельки із блискучого атласу...»
— замуликала мама якусь незнайому Лінці пісню. Вона не мала гарного голосу. Високі тони нагадували виск, із яким гальмує автобус.
— Не знаю, із чого почати, Халіно... — Мама відсърбнула великий ковток і відчинила вікно. Дим від тонкої ментолової сигарети втікав у холодне вже надвечір'я. Мама продовжувала дивитися у вікно, мовби забула, що вони про щось говорять. Якщо це можна було назвати розмовою, у чому Лінка явно сумнівалася. Вона не знала, що це за

пісня про дівчину в туфельках, і чи мало це зв'язок з маминими словами. Дівчина геть розгубилася. Мама застигла, єдиним рухомим елементом в її постаті був димок, що снувався по шибці. Нарешті вона глянула на Лінку й проказала, ніби завчений напам'ять вірш.

— Я мушу поїхати з Польщі. Не знаю, може, на тиждень, може, на два, може, на місяць. Так чи сяк, я мушу. Треба залагодити певні справи. Ви собі якось дасте раду. Моя валіза вже в таксі. Я з мобільним, можеш писати есемески, але краще не дзвони, бо це дорого.

Мама згасила недопалок і підвелася.

— Ну, скажи бодай щось.

Лінка ковтнула слину. Їй стало зле. Якщо все так, як каже Адам...

— Піду вигуляю пса, — Лінка силкувалася говорити байдужим тоном, хоча вона ледь не плакала. — Ага, ти мала прийти до школи, класний керівник наказав. Але я розумію, що ти не прийдеш...

ЛИСТОПАД

Голоси гучнішають і вщухають. Високі й грубі голоси. Чиїсь долоні гладять її волосся.

— Бідолашна дитина, ох бідолашна, — каже хтось. Шепотіння, зітхання. — Добре, що вона цього не пам'ятатиме. Такий жах. А що ж Марися тепер робитиме, Боже мій, що вона робитиме? Вона ж собі не дасть ради із цим усім...

Голоси вбрані в чорні жакети й спідниці, жінки без облич несподівано перетворюються на зграю чорних галок, які злітають високо, роблять коло й раптом падають їй під ноги. Вона дивиться на свої чорні лаковані туфлі, на палицю, яку тримає в руках. Штурхає її кінцем мертву галку. Може, пташка заснула? Прокинься, пташко. Викопує для неї невеличку ямку в бабусиному садку в Сероцьку й прикрашає могилку кольоровими скельцями й засохлими братками. Одним з уламків скла боляче порізала палець і біжить із плачем додому.

— Мамо, мамо! — гукає вона.

Удома зовсім порожньо, немає ані меблів, ані книжок, ані одягу.

— Мамо, мамо! — вбігає сходами до маминої спальні. — Мамо!..

Ліжко не застелене, мама, певне, уже встала й зараз у ванній, проте ні, на постелі щось лежить. Що це видніє з-під ковдри? Мамина рука? Ні. Мертва галка, та сама, яку вона щойно поховала в садку. Дівчинка вибігає зі спальні, хоче спуститися сходами, робить крок, але сходів немає, і вона провалюється в порожнечу.

— Мамо, мамо!

I

На могилу батька Лінка поїхала з бабусею Боженою. Вони йшли удвох, намагаючись не заблукати в плутанині цвинтарних алейок. Перше листопада не належало до улюблених Лінчиних днів. Аж ніяк. Проте зараз цей день цілком відповідав її настрою. Навіть приємно було йти, розкидаючи ногами мокре листя. Те, що виглядом скидалося на сніг, під взуттям перетворювалося на мокру кашу. Кросівки, мабуть, давно промокли, і вологий доторк гольфів кольору гнилого банана, які Лінка знайшла в останню хвилину, був дивно приємним. «Можна було б застудитися, — думала вона. — Лежати й спати». Останнє вона робила найохочіше, просто спала. Спала, повернувшись зі школи, спала у вихідні. Перестала зустрічатися зі знайомими. Спершу збувала подружок, виправдовуючись, мовляв, не має часу. І справді, після маминого від'їзду обов'язків у неї побільшало. Довелося відводити Кая до садочка. Забирала малого бабця Ружа, але швиденько передавала онука Лінці й утікала до своїх «друзів» і танців. Адама практично цілими днями не було, тож дівчина купувала якісь продукти, прала речі, хоча навіть якщо приносила із крамниці м'ясо чи овочі, нікому не хотілося готувати вечерю, і вони їли хліб із паштетом, а мокру білизну ніхто не розвішував, і коли речі починали тхнути, їх доводилося прати знову.

У будні все було не так погано. Іноді Лінка бавилася з Каєм, який став неслухняним і впертим. Крім того, робила уроки й училася, почасти, щоб забагато не думати над цим усім, а почасти із примусу. Дівчина коротко розповіла Леонові про те, що сталося. Мама не могла прийти до гімназії, не могла й квіт. Адам теж не міг, бо працював допізна. Лінка пообіцяла, що виправить погані оцінки. Невдовзі збагнула, що прості математичні дії приносять їй задоволення. Результат можна було легка перевірити в кінці підручника, і завжди були тільки два варіанти: правильно або ні. Не треба роздумувати, розважати... Крім того, навчання приносило омріяну втому, від якої дівчина відразу засинала. Сон не приносив відпочинку, проте дозволяв бодай ненадовго про все забути.

Дійшли до могили. Спочатку було, як завжди, легко. Треба викинути зів'ялі квіти, тоді вимити плиту, запалити лампадки, які вперто гасли. Щорічний ритуал. Потому наставала вимушена задума, коли стояли над могилою. Про що думала бабуся? Цього Лінка не знала. Певне, згадувала свого сина, молодого мужчину, який дивився на неї з овалної фотографії. Ворушила вустами, тож або розмовляла з ним, або молилася. Лінка теж ненадовго замислювалася, чи сумує вона за татом, якого, власне, не пам'ятала. Мабуть, ні. Зате вона сумувала за такою родиною, як у її подружок. Звичайною родиною, з мамою, татом, братами й сестрами. Сумувала за мамою, котра була бозна-де, і ніхто не хотів сказати Лінці, куди й навіщо вона поїхала. Адам якось викручувався. Кілька разів дівчина спитала в нього, куди поїхала мама. «Ну, за кордон, вона ж тобі казала». — «Так, але куди саме, невже ти не можеш мені сказати, куди й навіщо вона поїхала?» Після цього наставала мовчанка. Адам не вмів брехати, вона знала його досить добре. Єдине, що він їй сказав, це те, що помилявся щодо того, що мама в когось закохалася. Він напевне знає, що нічого такого не було. І знай повторював, що мамі треба було поїхати й залагодити якусь важливу справу. Лінка вже й сама не знала, що гірше. Слова «якась справа» могли означати будь-що. Дівчина не лише перелякано думала про те, що це за таємниця, але й страшенно сумувала. Раніше Лінка навіть не припускала, що їй так бракуватиме мами. Їй здавалося, що батьки потрібні лише маленьким дітям. Проте найгіршими були сни, які почали переслідувати Лінку потому, як мама сіла до таксі, що відвезло її до аеропорту, сни, у яких з'являлися химерні, похмурі постаті, а вона сама була маленькою дівчинкою, котра кликала маму. Ці сни викликали в Лінки здогад, що її покинули не вперше в житті. Наразі мамина відсутність не була тривалою, але вже дуже дошкуляла.

— Бабцю, — запитала Лінка, коли вони поверталися автобусом додому, — а в Сероцьку я ніколи не знаходила мертву пташку?

— Пташку? Авжеж, колись ти знайшла галку й думала, що вона спить і їй просто холодно, але вона була мертва. Ти поховала її в садочку. Довелося допомогти тобі копати, земля ще не відтанула після зими.

— А скільки мені було років?

— Не пригадую... чотири чи, може, п'ять. А що?

— Нічого. Просто мені здається, що я це пам'ятаю.

Лінка дивилася крізь мокру шибку на темну вулицю.

Якщо те, що їй снилося, було лише спогадом, то може, сни — це зовсім не сни, а спомини з минулого?

II

Якби Лінка не знала розкладу, їй важко було би сказати, що нині за день тижня. Першого листопада цього року швидше дощило, аніж падав сніг, проте цей день був уже провісником зими, і кожний наступний здавався коротшим і минав швидше. Лінка вставала рано вранці й начебто робила все, що треба, швидко й без зайвого галасу, завчено, машинально. Прокидалася о шостій, приймала душ, одягала Кая. Вона перестала щодня мити голову, як робила це досі, коли мама була вдома. Натягала на себе якісь лахи, досить, аби вони були більш-менш чисті. І це було неабиякою проблемою. Бо речі самі не пралися, тож найчастіше вранішні пошуки чистого одягу закінчувалися тим, що Лінка витягала з кошика для брудної білизни не зовсім свіжу футболку. Їй було байдуже. Тоді машинально робила собі бутерброди. Відводила братика до садочка, завжди тією самою дорогою, мовчки. На уроках сиділа тихенько. Робила конспекти. Якщо її викликали до дошки, іноді навіть непогано відповідала. Наталія дедалі рідше запитувала, що з нею діється, бо Лінка ніколи не відповідала. З Адамом вона теж майже не говорила. Знала, що він їй бреше, адже мусить знати, куди поділася мама. Зрештою, Лінка перестала його розпитувати. Мама жодного разу не подзвонила й не написала. Дівчині кортіло послати їй есемеску, та щоразу, коли вона збиралася це зробити, не знала, як в одному реченні вмістити все, про що хотілося, не вмовкаючи, кричати принаймні протягом години. Час від часу Лінка зиркала на свою мобілку. Сподівалася, що мама нарешті зателефонує. Але мама не дзвонила, зрештою, ніхто більше до неї не дзвонив, дівчина вже й сама не знала, нащо продовжує носити телефон.

Вийшла зі школи й побачила Каську, яка прямувала додому. «Ми ж збиралися зустрітися», — майнуло в голові. Але тепер, навіть якби вона й хотіла, на це не було часу. Та й сил теж. Гімназія, Кай, якісь хатні обов'язки висотували з неї всю енергію. Лінка щільніше застібнула куртку. Було холодно. З парку віяв неприємний різкий вітер, який ніс із собою запах мокрого листя. Дійшла додому. Нарешті. Можна ненадовго прилягти, доки бабця Ружа не привела Кая. Спершу відчує, як у голові кружляють думки, картини, уривки розмов... А

потім вона засне, і коли пощастить, то їй нічого не наснитися. Ключ, який вона встромила в шпарину, натрапив на опір. Удома хтось був.

На кухні стояла баба Стефа й мішала міксером тісто.

— Що ти тут робиш? Хто тебе впустив?

— То це ти отак зі мною вітаєшся? — бабця підійшла й розцілувала здивовану онуку в обидві щоки.

— Пробач. Я злякалася.

— Не переживай, виламувати двері не довелося. Адам відчинив мені й повернувся на роботу.

— Ти надовго приїхала?

— Там видно буде. Узагалі, Адам казав, що ти чудово даєш собі раду, але бачу, ти схудла, — бабця уважно глянула на Лінку.

— А твоя робота?

— Пенсія. Я тобі вже казала.

— А... тобі на ній не...

— Важко? Чи сумно? Я однаково працюватиму. Журналіст може працювати все життя. Просто тепер я не мушу бути прив'язана до одного місця.

Бабуся задоволено глянула на тісто в каструлі, вилила все до форми й поставила її до духовки.

III

Халіна відсиділа сім уроків, вийшла зі школи й попрямувала в бік галереї «Центр». Вона не збиралася нічого купувати, зрештою, навіть, якби й хотіла, то не мала грошей, проте ходіння по крамницях її заспокоювало. До того ж, тепер у неї був на це час. Величезним плюсом приїзду бабці Стефи було те, що дім знову став затишним. Перестало тхнути із пральки й раковини, кудись позникали купи одягу, порожні коробки, старі газети. Бабуся сприймала хатню роботу як священний обов'язок, готування їжі — як можливість продемонструвати власний хист, тож удома завжди був гарячий суп і друга страва, не кажучи вже про пироги, які бабця пекла зі справжньою пристрасстю. Її страшенно хвилювало очікування того, що вийде з маси незрозумілого кольору й дивної консистенції. До того ж, бабця займалася Каєм. Лише за тиждень нормального життя Лінка зрозуміла, як вона насправді втомилася. Тепер уранці вже не треба було так поспішати, а після школи вона була вільна. Після тижня такої ейфорії дівчина усвідомила, що купа обов'язків забирала в неї сили думати. А тепер думки вирували в голові й ніяк не вгамовувалися. Бабуся допитувалася, чому Лінка ні з ким не спілкується. «Не маю бажання», — знизувала плечима онука. З Наталією вони майже не розмовляли. Інших друзів у неї не було, зрештою, навіть якби й були, то про що з ними можна говорити? Про маму, яка несподівано зникла? Про Мацека? Їй здавалося, що таким не можна ділитися з однокласницями. Навіть із Наталією, хоча раніше та була її найближчою подругою.

Торговий центр уже прикрасили до свят, хоча була ще тільки середина листопада. Ялинкові кулі, свічки й пластмасові Миколаї заохочували купувати подарунки. Від самої думки про Різдво Лінці ставало сумно. Може, мама до того часу повернеться? І куди вона, власне, поїхала?

Раптом у вітрині відбилосся знайоме обличчя. Каська? Лінка озирнулася.

— Привіт.

— Ой, привіт. Познайомся... це мої... батьки, — Каська ледь помітно завагалася.

Касьчині тато й мама виглядали привітними.

— Це твоя однокласниця? — допитувалися.

Дивно. Лінка не могла пригадати, щоб мама чи Адам так рано пішли б із нею до торгового центру.

— Вирішили щось купити? — запитала, щоб якось підтримати розмову.

— Так... Тобто, ми хотіли купити кілька книжок... Касі зовсім немає чого читати. Ми йдемо до «Емпіку».

— Ага, то я вже собі піду.

— Ні, ні, ходи з нами, будь ласка.

В «Емпіку» вони купили Касі ледь не цілу полицю з молодіжними книжками. Потому дали доньці гроші.

— Може, запросиш подругу на якесь тістечко? А ми вже підемо додому.

Дівчата пішли не до кав'ярні, а до фастфуду. І там Каська їй сказала.

— Вони мені не справжні батьки.

— Як це? — Лінка замалював не вдавилася.

— Та так. Спершу я не хотіла нікому казати, аби ніхто не знав, що я не така, як усі, але ж я однаково вирізняюся, га? І так видно, що я із сиротинцю.

— Із сиротинцю?

— Ну, з дитячого будинку. Ти не знала?

Каська провела в дитячому будинку все життя. Маленькою вона мріяла, що колись прийде якась вродлива золотокоса пані в блакитній сукенці й з-поміж усіх дітей вибере саме її. Проте ніхто її не вибирав. Дитиною Кася дуже хворіла, невідомо було, чи вона взагалі ходитиме. Тому ніхто не хотів її брати. А потім, коли стало зрозуміло, що з нею все гаразд, дівчинка була завелика. Скільки ж вона проплакала, що не матиме батьків.

— Доки ти там, неважливо, що коли тебе хтось всиновить чи в дочерить, то це не будуть твої справжні батьки, бо справжніх або нема, або ж вони від тебе відмовилися. Мрієш про власний дім, про когось, хто належатиме лише тобі. Я вже думала, що ніколи цього не дочекаюся. Не знаю, чому вони вибрали мене.

— Може, не люблять малих дітей?

— Може й так. Моя... мама, мабуть, хотіла знайти собі подругу, з якою можна буде купувати одяг, ходити до кіно, ну, сама розумієш. Ну, і вони вже немолоді, може, боялися, що коли візьмуть малу дитину, то ніхто їм не повірить? Я оселилася в них перед самими канікулами. Разом переїхали до нової, більшої квартири. Здається, вони хотіли почати все спочатку. Тому я називаю їх мамою й татом, щоб усі думали, що це мої батьки.

— А твої справжні батьки? — наважилася запитати Лінка.

— Не знаю. У дитбудинку ні про що не можна дізнатися. Це заборонено, — вона завагалася. — Та одного разу я дещо підслухала. Здається, моя мама від мене відмовилася. Не хотіла мене, бо я була хвора.

IV

Лінка не могла перестати думати про Каську. Як воно бути без батьків? І раптом відчула несподіваний страх. А що, коли мама не повернеться? Може, усе так, як спершу казав Адам, може, мама з кимсь познайомилася й переїхала до нього? Навіть, якщо вітчим і переконував її, наче причина маминого виїзду не в цьому, хіба Лінка могла йому повністю довіряти? Може, мама народить собі ще одну дитину, а її залишить тут назавжди? Або в якомусь дитячому будинку. Адже Адам їй не рідний батько. А якщо вона стане нікому непотрібною, і потрапить до сиротинцю?

Спогади не давали їй спокою. Весь час поверталися уривки розмов, якісь картини. «Я мушу більше довідатися про своє дитинство», — вирішила вона. Лінка відчувала, що в цьому криється якась таємниця. Вона боялася того, про що може дізнатися, та усвідомлювала, що коли чогось не зробить і не знає, що було причиною її кошмарів і сонних видінь, то ніколи не заспокоїться. А може, таким чином довідається, де її мама?

Глянула у вікно. Падав перший сніг!!! Над дахом костьолу кружляли чорні птахи. Лінка пригадала собі галку в Сероцьку, яку вона хотіла поховати в землі. Згадалися бабусині слова: «Довелося допомагати тобі копати, земля ще не відтанула після зими». «Після зими?» — раптом подумала дівчина. Дивно. Адже в Сероцьку вона проводила тільки літні канікули. Мама не хотіла їздити туди взимку чи навесні або восени, мовляв, там холодно, а опалення погано гріє.

Вона взагалі не любила там бувати, коли Лінка піросла, може, цей дім викликав забагато асоціацій із татом, адже він там виріс. Його колишня кімната залишилася такою самою, із сосновим письмовим столом та етажеркою. Наче пам'ятник хлопцеві, якого вже не було на світі. Лінці це не заважало, навпаки, подобалося порпатися в татових старих книжках.

Бабуся Стефа на кухні готувала соус до спагеті.

— Ба, слухай... Пригадуєш, коли я була малою і їздила до Сероцька?

— Їздила, аякже.

— На канікули, так?

— Так. Мама відвозила тебе до баби Божени на місяць, іноді навіть на два, якщо була дуже зайнята. Розумієш, я працювала, а мама твого тата вже ні. У неї був час, щоб тобою займатися.

— А взимку ми туди їздили, або навесні?

— Здається, ні. А чого це ти так допитуєшся? — із підозрою глянула вона на онуку.

— Нічого, мені здавалося, ніби я пригадую щось таке... наче була там узимку або ранньою весною.

— Може й була, яка різниця, — Лінці здалося, що баба виглядає роздратованою.

«У принципі жодної різниці, — думала дівчина. — Але чому мені здається, ніби всі від мене щось приховують?»

Тоді вона вирішила, що поїде туди, до баби Божени. Може, вона щось знає про маму? Бабуся Стефа не скаже нічого, це вже зрозуміло. Краківська бабця була непохитною мов скеля, а її крижаний погляд міг пронизати з-за квадратних скелець окулярів так, що зникало будь-яке бажання про щось розпитувати. Баба Боженна — то інша справа. Вона хороша й лагідна. І точно їй допоможе.

V

Нагода трапилася наприкінці листопада. Уроків не було, бо в гімназії прорвало трубу, і всім наказали повернутися додому. «Це ж не сачкування, то ніхто й не довідається», — подумала Лінка, сідаючи до автобуса, який їхав на Гданський вокзал, а тоді до старої розвалюхи з допотопними дерматиновими сидіннями. Мабуть, у ній не було обігріву, тож Лінка щільніше загнула куртку й задрімала під музику із MP3-плеєра. Тільки й устигла звично намалювати на запітнілій шибці сердечко.

Лінка не приїздила сюди добрих кілька років, хоча від Варшави до Сероцька було якихось сорок кілометрів. Канікули наче зменшилися, стали коротшими, і в них більше не вміщалися поїздки до баби. Та й бабуся Божена останнім часом почувалася не дуже добре. Того Сероцька, який пам'ятала Лінка, більше не існувало. Дівчина згадувала містечко з ринковою площею, де була купа цікавих речей, вершкове морозиво з автомата, цукрова вата в неділю, крамничка, де продавали все, що завгодно, і де можна було натрапити на спокусливі несподіванки: льодяники на паличці в барвистих папірцях, кольорові журнальчики, напої в порошках. Зараз містечко здавалося геть безлюдним. Крамниця, у якій раніше було повно цукерок і морозива, перетворилася на цілодобовий горілчаний магазин. Під вивіскою зібрався гурт молодиків, один з них щось голосно розповідав, вимахуючи руками, пильнуючи, однак, щоб не зронити жодної краплини божественного нектару в пляшці з тилистою дівулею на етикетці. Неподалік стояв покинутий велосипед. Не схоже, щоби хтось із чоловіків був здатний повернутися ним додому. Коли Лінка проминала завсідників крамнички, її супроводжувало приглушене хихотіння. Що ж, певне, тутешнє товариство нечасто мало нагоду побачити чужинця.

Їй здавалося, що вона не пригадає, як дійти до старого бабусиного дому. Якби хтось її запитав, як туди потрапити, вона б не змогла описати дорогу, та щойно Лінка проминула невеличку ринкову площу, пам'ять повернулася, наче від доторку чарівної палички. Вузька

вуличка переходила в дорогу з майже непомітним запилюженим узбіччям, порослим безлистими цієї пори кущами. Сніг ще не встиг прикрити порозкиданих скрізь паперових хусточок, шматків туалетного паперу й поліетиленових торбинок. Його нападало досить багато, щоб відчутти подих зими, проте замало, аби він міг прикрити всюдиусще сміття, бруд і сірятину. У якийсь момент дорога переходила в стежку, у кінці якої виднів бабусин дім. Лінка відчула, як щось наче кольнуло їй в грудях. Усе довкола здавалося ближчим і меншим, ніж дівчина досі пам'ятала, хоча на перший погляд було помітно, що сосняк підріс. Невже вона справді стільки років проводила тут канікули? Подумала, що скаже зараз бабі, проте вирішила нічого не вигадувати наперед. Щось придумає. А може, просто сказати правду?

Та щойно Лінка відчинила хвіртку, котра подалася зі старечим скрипінням, як збагнула, що вдома нікого немає. Будинок — це не квартира: відразу видно, коли він стоїть порожній. Навіть стукати не довелося. Віконниці були зачинені, а троянди, вкриті на зиму целофаном і папером, лише підсилювали враження пустки й відсутності життя. Лінка таки постукала, але ніхто не відповідав. Дивно, невже бабуся не вдома? Лінці здавалося, що такі люди, як баба Божена, весь час сидять на місці, немов зростаються з домом. Якщо не треба поїхати кудись на весілля чи похорон, то взагалі не покидають своє насиджене гніздо. «Проте навіть вона мусить виходити до магазину», — подумала Лінка. Дівчина трохи покрутилася порожнім засніженим садком, а тоді вирішила повернутися до містечка й пошукати бабусю.

На невеличкій ринковій площі, крім горілчаного, притулилося ще кілька магазинчиків. Бабусі ніде не було видно. Лінка раптом збагнула, що старенька могла піти куди завгодно, наприклад, до сусідки. Треба знайти якесь місце й перечекати, от тільки де? Увійшла в одну з маленьких вуличок біля ринку й побачила спокусливий напис на барі: «Зірочка». Заповнена самоклейними літерами дошка обіцяла сніданки, обіди й вечері, а також морозиво, десерти й напої, та опинившись усередині, Лінка зрозуміла, що тут пропонували здебільшого останні, причому переважно бочкове пиво. За круглими столиками, оповитими димом, стояли чоловіки напідпитку. За стійкою видніла блондинка з

віями, мов у русалки. Спершу Лінка хотіла вийти, але надворі було холодно. Хоча, за кілька хвилин у прокуреному приміщенні її одяг так просякнув сигаретним димом, що все доведеться прати, проте це було краще, ніж стриміти на холоді й відчувати, як мокрий сніг підступно набивається за комір куртки...

Підійшла до бару. Намацала в кишені якісь дрібняки.

— Скільки за чай?

— З лимоном чи без? — байдуже спитала блондинка.

— Без.

— Тоді два злотих.

— А з лимоном.

— Два п'ятдесят.

Лінка перелічила монети. Вистачало й на лимон. За мить, коли вона вже призвичаїлася до диму, їй стало зовсім добре. Чай приємно зігрівав. Тільки блондинка позирала на Лінку з підозрою.

— А ти чого тут? — спитала вона, вправними рухами витираючи пивні кухлі. — Кого ти шукаєш?

— Я? Я до бабусі в гості приїхала. Але її немає, то я чекаю.

— А як звати твою бабусю?

— Її прізвище Барська, вона мешкає в будинку біля лісу. Там далі тягнеться сад.

Блондинка сплеснула в долоні.

— Знаю твою бабусю. Пам'ятаю, як ти була маленька й жила в неї. Я її сусідка, теж мешкаю під лісом. Тоді я була зовсім молодою... — жінка замислилася. — У самої дрібні діти були, а ти якось так занедужала...

Стасек, мій чоловік, повіз тебе до лікаря, а заметіль така була, дорогою не проїдеш; щоб машина могла подолати кучугури, треба було весь час виходити й відгортати сніг лопатою. Доріг у цій глушині тоді не чистили, то всі мали при собі лопати. Ти гарненька така була, з кучерями, — глянула на Лінку. — Авжеж, волосся й зараз таке гарне. Мені навіть сумно було, коли твоя мама забрала тебе назад до Варшави, я за ті кілька років звикла до тебе, ти часто з моїми малими бавилася, майже як своя. А як мама, видужала, так?

— Видужала? — Лінка не розуміла, що та має на увазі. Мама видужала? Вона жила тут кілька років? Потім дівчина наважилася: «Скільки я тут прожила?»

Жінка замислилася.

— Тобі був може, рочок, як тебе мама привезла. На трошки приїхала, тільки до дому зайшла, я хотіла з нею трохи побалакати, але не вийшло, вона якась дивна була... але нащо я тобі, дитино, усе це розповідаю...

— Прошу вас, говоріть. Будь ласка.

— Ну, і потім ти років три або й чотири тут жила. Мама твоя приїздила, нічого не скажу. Спершу, коли дуже хворіла, то ні, але потім їй покращало.

— А на що мама хворіла?

— А ти що, нічого не знаєш? Ну, то не знаю, чи можу так... Тут у містечку подекували, що вона на голову слабувала, та чи правда це?

Лінка відчула, як їй паморочиться в голові. Випила останній ковток чаю, подякувала й вийшла на вулицю, віддаючи себе на поталу снігові й вітру.

Якась невідома раніше енергія змусила Лінку подолати ту саму дорогу вдвічі швидше. Бабин дім уже здалеку відгонив пусткою. Проте коли дівчина натиснула на клямку, двері відчинилися. Мабуть, вони весь час

були незачинені. «Сюди однаково ніхто не приходить, а сусідам тут довіряють», — подумала дівчина. Лінка усвідомила, що кілька годин тому вона навіть не перевірила, чи були двері замкнені на ключ.

Зазираючи досередини. У домі панував ледь відчутний затхлий запах, але в кімнатах було затишно й прибрано. На старому кухонному столі, укритому картою клейонкою, лежали на блюдечку рештки шарлотки, проте Лінка, голодна о будь-якій порі дня чи ночі, не могла зараз нічого проковтнути. Вирішила зачекати на бабусю тут, і про все її розпитати, але просидівши понад годину на витертому дивані гірничного кольору, дівчина втомилася й почала нудьгувати. Ніяково отак нишпорити по кутках, але Лінка не могла втриматися й піднялася дерев'яними сходами нагору.

Там була бабусина спальня із простим дерев'яним ліжком, купленим не в дешевому меблевому магазині, а в столяра. Тому воно служило бабі й дідові довгі роки. Великі вікна виходили в сад, який зараз нагадував аскетичний японський малюнок з похмурими темними гілками, які контрастували з білим снігом і сірим небом. Проте влітку чи навесні тут було чудово. У кімнаті — жодної зайвої речі. Тільки ліжко, заслане світлим покривалом, шафа й невеличка тумбочка, на якій стояв будильник.

Нагорі була й колишня татова кімната й ще одна, яку бабця називала вітальнею. Тут Лінка жила під час канікул. Мабуть, і тоді, коли провела тут кілька років... Вона й досі не могла в це повірити, але ж ця бабина сусідка, мабуть, не вигадувала. Нащо б вона це робила? Невеликий диван. Шафа з рештками здертих наклейок. Етажерка. Лінка зацікавлено підійшла ближче й почала роздивлятися книжки. Якісь із них, певне, читали кілька поколінь: бабця, тато й вона... Під пожовклими палітурками ховалися малюнки, старі й вицвілі. Деякі сторінки були подерті або випадали ізсередини. Можна було уявити собі, як багато рученят нетерпляче їх перегортали. Раптом з одної із книжок щось випало. Фотографія. Лінка нахилилася й підняла з підлоги світлий прямокутник.

На фотографії була молода жінка, їй було трохи за двадцять. Її мама. Вона виглядала гарнішою, ніж на інших тогочасних знімках. Може,

тому, що завдяки надвечірньому сонцю її риси здавалися дуже ніжними. Вона сиділа на лавці біля куща форзиції, усіяного квітами. Фото було чорно-біле й не передавало кольорів, проте Лінка добре знала ці кущі, бо часто бачила їх у Саському саду. Місце теж було знайоме: дівчина впізнала «альтанку закоханих» і ставок, у якому плавала самотня качка. На маминих колінах сиділо немовля, у якому вона впізнала себе, вбрану в старомодну білу гаптовану сукенку. З-під шапочки виднів непокірний кучерик, передвісник того водоспаду волосся, яким могла зараз похвалитися Лінка. Мама була в літній квітчастій сукні. Середина фотографії вийшла неякісною, білуватою, немовби засвіченою, годі розгледіти, яке саме плаття було тоді на мамі. Лінка подумала, чи це не одне з тих, що їх мама досі зберігала на антресолях, проте з певністю сказати не могла.

«Гарна фотка», думала Лінка. Глянула на годинника. Незабаром від'їздив останній автобус. Час йти на станцію. Бабці не було, доведеться приїхати іншим разом. Несподівано для себе самої Лінка заховала фото до рюкзака. Адже вона могла його собі позичити? У фотографії було щось магічне, якась неймовірна аура. І вона Лінці дуже подобалася. До того ж, їй було цікаво, що батьки робили у Варшаві? «Мабуть, поїхали подивитися столицю», — подумала вона. Невже, щоб показати немовляті Палац культури? Халіна сподівалася, що невдовзі матиме нагоду, аби запитати про це маму. А може, зробити для неї копію? Ото буде для неї несподіванка, мама точно зрадіє!

ГРУДЕНЬ

У саду повно білих квітів. «Це яблуні так цвітуть, — пояснює бабця. — Відчуваєш, як гарно вони пахнуть? Глянь, усередині є маточка й пилок, із квіточок будуть яблучка».

— Яблучка? — маленька дівчинка підводить голівку. — І що з ними станеться?

— Як це «що», — говорить бабуся, — зберемо їх, з'їмо, шарлотку спечемо...

— Вони помруть? — серйозно запитує дівчинка.

— Ні, не помруть, — відказує бабця. — Які дурниці ти плетеш, це ж фрукти, їх їдять, дерева не вмирають, за рік знову вродять яблука.

— Свинка, яку ми з'їли, померла, — так само повагом заявляє мала.

— Свинка то інша річ, ой леле, нема в мене сил з тобою, свинка це свинка, а дерево — це дерево, — дратується бабця.

— А мама? — питається дівчинка.

— Що «мама»? — бабця роздратована ще дужче. На ній малинового кольору светр, тонка синтетична одежинка, під пахвами дві темні плями від поту.

— Мама померла?

— Та що це за дурниці ти вигадуєш?

— Отже, влітку вона знову приїде? — запитує дівчинка.

Бабця зітхає.

— Так, приїде, — відповідає вона. — Неодмінно приїде.

I

У Лінки не було нагоди розпитати маму про фото, бо та не приїздила. Може, на свята, так принаймні казав Адам. І Лінка ненадовго забувала, звісно, не про маму, бо це було неможливо, а про фотографію, знайдену в Сероцьку. Наближався кінець першого півріччя. Багато вчителів повиставляли оцінки ще до свят, бо після Нового року навчання тривало лише два тижні, а тоді були зимові канікули. Тому учнів, яким від утоми ледь очі не заплющувалися, страхали нескінченними контрольними, самостійними роботами й проектами. Повернувшись додому, Лінка зачинялася у своїй кімнаті, щоби вчитися, і часто засинала над підручниками. А вчителі загадували додаткові завдання й тести для підготовки до іспитів, бо раптом пригадали собі, що до закінчення навчального року залишилося тільки п'ять місяців. І кожний з них (у цьому вони виявилися однотайні) необгрунтовано, проте абсолютно свято був переконаний, що його предмет — найважливіший у всій школі, тому кількість завдань і матеріалу для повторення здавалася практично необмеженою.

За всіма цими клопотами Лінка геть забула про день святого Миколая. І про те, що треба купити подарунки. Пригадала лише напередодні, до того ж о восьмій вечора. Добре, що існували торгові центри з купою магазинів, які працювали допізна. Це місце вже не раз рятувало її від різних халеп, переважно тоді, коли дівчина згадувала, що в неї закінчився зошит з польської мови або немає циркуля. От і тепер вона подалася пішки до «Золотих терас», роздумуючи дорогою, який можна купити подарунок десь за двадцять злотих, і щоб він підходив і хлопцеві, і дівчині, оскільки класний керівник цього разу вирішив, що подарунки повинні бути унісекс. Він вочевидь добре тямив, що робить, бо раніше, витягнувши жеребки, усі негайно ними обмінювалися, і в результаті знали, хто кого витягнув. Тому подарунки купували на замовлення, і вони ні для кого не були несподіванкою.

Лінка перетнула поріг барвистого раю й рушила до однієї із крамничок, де продавалися різні дрібнички. Дівчина обожнювала цей магазинчик, бо там завжди була купа симпатичного дріб'язку, тож

Лінка знала, що неодмінно купить там щось відповідне. І тоді побачила його. Стояв і роздивлявся вітрину із чоловічою білизною. У руках тримав великий паперовий пакет, у якому була, певне, якась куртка чи піджак. Якби Лінка не була з ним знайома раніше, то, мабуть, не звернула б на нього уваги. Невисокий, звичайний, вбраний у вицвілий піджак і якісь сірі штани, він нічим не виділявся в натовпі. Але о цій порі людей тут майже не було, він стояв сам-один на тлі розкішної вітрини, тож Лінка хоч-не-хоч мусила його помітити, і його очі, які відбивалися у склі, зустрілися з її. Мацек. Дивно. Вона так довго (хоча відколи бачила його востаннє, минули всього два місяці, зате які!) уявляла собі, що коли нарешті його зустріне, то щось тоді скаже, або й ні, проте із цими думками було пов'язано стільки емоцій, а от зараз, стоячи біля нього, не відчувала абсолютно нічого.

Дівчина бачила, що йому хочеться втекти, проте він стримався й просто вдав, наче її не помічає. У цю мить вона усвідомила, що її почуття зникло разом з мокрим листям, його, наче снігом, укрила імла забуття. Та водночас Мацеків вигляд про дещо їй нагадав. Не звертаючи більше на нього уваги, Лінка зайшла до фотокрамниці. Понишпорила в рюкзаку й витягла знайдений у Сероцьку знімок.

— Здрастуйте. У мене є таке фото... Гляньте, будь ласка, — звернулася вона до продавця. — Середина, здається, трохи засвічена. Не знаю, чи це можна якось виправити? Це стара родинна фотографія, я хотіла би зробити копію.

Продавець уважно придивився.

— Гарзд, подивимося, що тут можна зробити.

— От тільки... це єдине фото. Я б не хотіла, щоб воно загубилося.

— Звичайно. Прийдіть за два-три дні, ми над ним попрацюємо. А краще залиште номер телефону. Ми до вас подзвонимо, коли воно буде готове.

II

Подарунки на день святого Миколая був приємним перепочинком між контрольною з хімії й наступним із численних тестів з мови та літератури, якими вперто мучила їх вчителька польської. Лінці дісталася чашка з оленем. І хоча в неї була сила-силенна чашок, і ще одна взагалі-то була непотрібною, дівчина, як завжди, зраділа. В оленя була симпатична мордочка, і він стояв на хмаринці, з якої сипався рожевий сніг. І хоча це мав бути подарунок унісекс, проте добре, що дістався він саме їй, а не, скажімо, комусь зі здорованів з останніх парт. Невідомо, чи порадував би їх рожевий сніжок... Лінка захихотіла, уявивши, як Трембальський п'є із цієї чашки, тримаючи її в товстих пальцях. Скарбничка у вигляді верблюда з написом: «При потребі розбий горб», яку вона в останню хвилину купила в «Золотих терасах», сподобалася одній із близнючок, Алі чи Елі, цього Лінка не знала, їй завжди здавалося, що вони самі не певні, хто з них хто. Зате Каська отримала якесь страховисько: величезний квітковий горщик, розмальований слониками.

Тепер дівчата реготали вдома в Каськи, намагаючись знайти застосування для цього страховидного дарунка.

— Триматиму в ньому брудні шкарпетки.

— А може, зашмаркані носовички?

— Плюватиму до нього й кидатиму недопалки.

— Ти ж не куриш?

— Ну, то якраз почну.

Уже годину вони так дуріли. Останнім часом Каська й Лінка дуже подружилися. Каська виявилася нормальною, класною дівчиною. Після історій, які вона оповідала, після всього, що їй довелося пережити, це здавалося неможливим, і все-таки... Вона була весела, із неймовірним почуттям гумору, хоча в школі цього й не було видно.

Проте зараз, може, завдяки дружбі з Лінкою, вона помітно пожвавішала. Зате Наталія зі своєю ще донедавна найкращою подругою більше не розмовляла. Дівчата продовжували сидіти разом, але Наталія щоразу відверталася від неї. Лінка, звісно, розуміла, чому. Вона подружилася з Каською, яку Наталія ненавиділа, бо та подобалася Міхалові. Щоправда, хлопець не зробив жодного кроку їй назустріч, але дивився на Касю ніжним поглядом, і цього не бачив хіба що сліпий! Часом Лінка думала, що люди — справжні йолопи. Закоханість — це очікування, невпевненість, тремтіння рук, дивне відчуття тенькання в животі, проте хлопцям завжди йдеться про одне й те саме. «Але може, у Каськи все буде по-іншому, може, у них усе вийде», — думала вона. Самій їй не хотілося цього зазнавати, принаймні не найближчим часом, бо для Лінки це означало хіба що біль та розчарування.

— Що ти робиш у суботу? — запитала Кася. — Може, підемо до кіно?

— Не можу. Мушу сидіти з Каєм.

— А бабуся?

— Вона їде на вихідні залагодити якісь там справи, а Адам увесь день працює. А після роботи він вечеряє з якимсь клієнтом чи щось таке, то я йому пообіцяла залишитися з малим.

Дівчата домовилися на неділю, і Лінка, під'ївши в Каськи, повернулася додому в піднесеному настрої. У Касиному товаристві вона почувалася легко й невимушено. Вони були знайомі віднедавна, а так чудово розуміли одна одну. Лінка збагнути не могла, як це можливо. Із Наталією їй завжди здавалося, що вона повинна себе контролювати, прикидатися кимсь кращим, а з Каською просто почувалася собою. І це не була провина Наталії. Просто Наталія завжди здавалася в усьому краща за неї. Вродливіша, здібніша, заможніша. А Каська? Що ж, тепер вона мала все, чого прагнула раніше, але її життя певним чином теж було добряче заплутане. Як і Лінка, вона знала про свою родину далеко не все, тож продовжувала за кимсь або чимось сумувати. Ну, і вона, як і Лінка, аж ніяк не нагадувала ходячий ідеал. Кася мала власні недоліки, і це теж було класно.

III

Вихідні радували, незважаючи на те, що довелося залишитися з Каєм. Як це чудово — виспатися й бодай трохи побайдикувати. Бабуся поїхала вранці, і Лінці довелося знову займатися всім удома, проте, як не дивно, вона почувалася вільніше. Коли була бабця, Лінка мусила весь час старатися, відразу складати брудний посуд до посудомийної машини, стежити, чи не переповнився кошик для брудної білизни. І хоча бабуся була не гостем, а членом родини, Лінці ніяк не вдавалося при ній розслабитися. А тепер вона з виразним вдоволенням поставила вже п'яту брудну чашку біля інших філіжанок і склянок з рештками випитого вранці соку чи чаю, і відсунула ногою вчорашні шкарпетки, які лежали на підлозі. Кай малював, оточений своїми коробками, солдатиками, іншими брудними чашками й стаканчиками від йогурту. Малий був нині на диво слухняним. Сидів собі чемненько на килимі й навіть не вимагав, щоб йому ввімкнули мультики. Лінка заглибилася в детектив. Мама цього не схвалювала, вважала, що доньці ще зарано читати про трупи в шафі й різні злочини, проте Лінка обожнювала детективи й поглинала класику жанру й новинки. Яблуко від яблуні недалеко падає: мама теж читала детективи ночами.

Нехай краще радіє, що я читаю книжки, а не дивлюся дебільні телепередачі, як купа моїх однокласниць, — часто думала Лінка.

Коли вона розігріла обід, Кай чомусь несподівано відмовився їсти. Лінці здалося, що лобик у малого занадто гарячий. «Удома дуже жарко, батареї аж пашать, мабуть, це тому», — намагалася заспокоїти себе дівчина, але раптом відчула дивне хвилювання. І навіть не через те, що в Кая, здається, була гарячка. Здається, бо Лінка ніде не могла знайти термометр. Радше тому, що братик спершу був ну дуже слухняний, спочатку кілька годин тихенько малював і грався, а тоді сам ліг до свого ліжечка й заснув. «Може, він просто втомився за весь тиждень», — думала Лінка, проте відчувала, що це не так.

Під вечір їй вдалося знайти термометр. Побачивши, що він показує майже сорок градусів, Лінка не на жарт перелякалася. Відразу

зателефонувала до Адама, але в того ввімкнувся автовідповідач. Попросила, щоб вітчим передзвонив. Тоді до бабусі Стефи. Те саме. Змовилися вони всі, чи що? В інших бабусь телефонів не було. Мама... У неї був мамин номер, але ж вона наказувала не дзвонити. Лінка завагалася. Знову запхнула термометр Каєві під пахву й почала розгублено шукати якісь ліки, та не знайшла нічого, крім аспірину. А вона звідкись пригадувала, що малим дітям аспірину краще не давати. Сорок градусів! Вона не знала, що робити. Одягла Кая так тепло, як тільки могла. Малий не міг стояти на ніжках, узагалі не прокидався й лише щось бурмотів. Тоді Лінка, як була, у самій блузці (але вона цього навіть не помітила), схопила братика на руки й вибігла з ним на вулицю. Стоянка таксі була неподалік. На щастя, Кай був легенький, а вона сильна, та ще й адреналін бушував неабияк, тому вона просто бігла з дитиною. На стоянці не виявилось жодного таксі. Лінка вилаялася й зупинила машину, яка саме проїжджала повз них.

— Відвезіть мене до лікарні! — гукнула вона водієві.

— Якої лікарні? Що ти виробляєш? — побачивши, що вона з дитиною залазить на заднє сидіння машини, хоча авто ще незовсім зупинилося, чоловік не на жарт перелякався.

— До лікарні на вулиці Солець, — відповіла Лінка. Це була єдина лікарня, яку вона знала, бо раніше вони з мамою жили недалечко.

Чоловік був таким собі чепурунчиком у костюмчику, і певне, ніколи не потрапляв у екстремальні ситуації, проте навіть він зрозумів, що все дуже серйозно й без зайвих питань відвіз її до лікарні. Лінка вискочила з машини, нашвидку кинувши «дякую». Той лише очі витріщив. Йому й на думку не спало чимсь іще їй допомогти.

Лінка уявляла собі, що потрапить до порожнього приймального покою, і там лікарі й медсестри відразу забігають довкола неї та її брата. Як в американських серіалах. Задихана, вона опинилася посеред юрби хворих, які кашляли й постогнували, і кожен чекав своєї черги. Усі негайно подивилися в її бік.

— Перепрошую, — сказала Лінка. — Хтось може мені допомогти? Тут є якийсь лікар? У нього дуже висока температура.

— Нічого, ви собі сідайте, — зі стоїчним спокоєм озвався щербатий товстун, показуючи на вільне місце. — Тут черга. — У прийомному відділенні зібралось зо тридцять осіб.

— Але мені треба негайно з ним до лікаря!

— Усім треба. Тут черга до реєстратури. А там вирішать, чи лікар відразу огляне, чи треба зачекати. Зрештою, з дитиною невідомо, чи приймуть.

— Із дитиною краще на Некланську, — мовила худа блондинка, тримаючись за живіт.

На Некланську! Якби ж то хоч знати, де це! Лінка відчула, що зараз розплачеться. Посадила Кая, бо вже не мала сили його тримати, і стала поруч. У неї запаморочилася голова і їй здалося, що вона от-от впаде. Раптом почула якийсь наче знайомий голос, що долинав із відчинених дверей. Хтось спускався сходами, певне, розмовляючи по мобільному. Лінка вловила якісь уривки розмови, закінчені словами: «Ну, до завтра». Чий це голос? Дівчина розплющила очі й раптом з-за сходів вигулькнув Адріан, кузен Наталії.

— Привіт! Що ти тут робиш? — запитав він, вочевидь здивований несподіваною зустріччю.

І тоді Лінка розридалася, наче те, що вона побачила знайоме обличчя, означало дозвіл плакати. Схлипувала й ніяк не могла зупинитися.

— Чекай, не плач, це хто? Твій брат? Почекай, я піду по батька, він тут працює.

Залишив її з Каєм і вже за мить повернувся з високим чоловіком у білому халаті. Той узяв Кая на руки, а Адріан обняв схвильовану Лінку за плечі й підштовхнув до сходів. Вони йшли, наче тріумфальна процесія, супроводжувані роздратованими поглядами решти черги.

Коли Кая вже оглядав лікар, і Адріан приніс Лінці склянку води й примусив випити, задзеленчав телефон.

«Адам, ну нарешті», — подумала Лінка й навіть не глянула, що на екрані був інший номер.

— Доброго вечора, студія «Фото-світ»...

Лінка на мить зацікавилася.

— Алло?

— Я щодо фотографії.

— Фотографії?

— А хіба не ви замовляли обробку фотографії?

— А, фотографія, — полегшено зітхнула Лінка. — Так, авжеж. Я вам передзвоню, добре? До побачення.

Глянула на лікаря.

— Пробачте, я думала, що це мій вітчим.

— Усе гаразд, — посміхнувся лікар. — Не хвилюйся. Це інфекція, але нічого страшного, добре, що ти вчасно встигла.

Телефон знову задзеленчав. Цього разу Адам.

— Ну, і куди ви поділися? Ти не зачинила двері. У мене розрядився мобільний, я лише щойно побачив, що ти дзвонила.

— Я в лікарні з Каєм, — відповіла Лінка спокійно. Так спокійно, що аж сама здивувалася, звідки в ній стільки самовладання. — Не хвилюйся, усе під контролем. Це лікарня на Сольці.

— Я вже їду, — сказав Адам і поклав трубку.

Кая довелося залишити в лікарні під наглядом.

Лінка подякувала лікареві й зателефонувала на мобільний до Адама.

— Кай повинен залишитися в лікарні. Він спить. Я на хвилинку заскочу додому...

Адріан наздогнав її у дверях відділення.

— Може, підвезти тебе кудись? Я на машині.

— Ти водиш машину?

— Так, віднедавна. Я ж уже повнолітній, — посміхнувся хлопець. — То як?

— Власне... — Лінка вирішила з'їздити додому по Сніжка.

— Хто такий Сніжок?

— Каєва улюблена м'яка іграшка. Малий без неї не засне. Коли вже прокинеться, — додала вона, втомлено усміхнувшись.

Поїхали по пінгвіна, а тоді назад до лікарні. Адам уже був там. Кай зрадів, побачивши улюблену іграшку. Він устиг отримати ліки й помітно пожвавився.

— Я біля нього залишуся, — сказав Адам. — Із ним все буде добре, просто не хочу, щоб він був тут сам. Їдь додому. Даси собі раду?

Звісно, що так. Коли взагалі траплялося, щоб вона із чимсь не впоралася?

— Я тебе відвезу, — запропонував Адріан.

— Знову? — запитала вона із вдячністю. — Ти через мене їдиш туди-сюди.

Класний був цей Адріан, їй-бо. І добре, що відвіз її додому. Лінка й сама почувалася не найкраще. Дівчина раптом усвідомила, що весь час ходила без куртки. Коли машина під'їхала до будинку, хлопець уважно глянув на неї.

— Слухай, у тебе так блищать очі. З тобою все гаразд?

— Усе чудово, спасибі.

І вже хотіла граційно вийти з машини, але раптом їй зробилося недобре. Здавалося, вона навіть сходами не підніметься.

— Почекай, я відведу тебе нагору.

Лінка слухняно дозволила вести себе по сходах, Адріан підтримував її ззаду, мов стареньку бабцю. Потому допоміг відчинити двері, посадовив на дивані, напоїв чаєм і «Колдрексом», укрит пледом.

Давно Лінці не було так гарно.

Хлопець сів біля столу, посьорбуючи зі своєї чашки.

— Як там фотографії? — запитав він.

— Які фотографії?

— На конкурс.

Лінка хотіла махнути рукою, але не мала сили ворухнутися й замість цього лише щось невиразно пробурмотіла.

— Слухай, це справді варто зробити. У тебе є щось мені показати?

— У моїй кімнаті на столі лежить білий конверт. Почекай, їх два. Можеш принести?

Адріан слухняно почалапав до Лінчиної кімнати. Він був трохи незграбний, а в шкарпетках виглядав кумедно, до того ж, на п'ятці світила дірка.

— Чекай-но, це не ті, — конверта зі своїми фотками зі студії Лінка запхнула до газетного стояка. Простягнула другий. Адріан витягнув фотографії й почав їх зосереджено роздивлятися.

— Оця класна, — кивнув на неонову вивіску на тлі костелу. — І ось ця. Я на фотографіях не розуміюся, та як на мене, це готовий матеріал для картини. Позичиш мені цю фотку? Можна, я це намалюю?

— Ну звісно, — Лінка позіхнула, бо раптом відчула, як страшенно змучилася. — Бери все, що хочеш.

— Ти повинна взяти участь у цьому конкурсі, можеш виграти.

— Дай спокій. Я так не думаю. Я вже кілька місяців як не зробила жодного знімка.

— Але чому?

— Життя дістало. Та що там казати, — і вона виразно засмутилася.

— Справді можна позичити?

— Звичайно.

— То я вже піду, ти втомилася. Дзвони, якщо буде потрібно. У тебе є мій номер.

— Все нормально, зі мною все окей.

Адріан у цьому явно сумнівався, та зрештою натягнув куртку, вбрав черевики й захряснув за собою двері.

IV

Мабуть, із нею справді було все гаразд. Уранці Лінка прокинулася бадьора й із чудовим настроєм. Адам надіслав есемеску. По обіді вони з Каєм повертаються додому, бо малому помітно покращало. Лінка випила велику каву з молоком і навіть вирішила підсмажити собі яєшню. Вона й не пригадувала, коли востаннє їй було так класно. Конкурс конкурсом, та принаймні можна клацнути кілька фоток. Наче випередивши її бажання, уночі випав сніг, укривши білою периною будинки й дерева. Надворі було так гарно. Виходячи з дому, Лінка ще не уявляла, що саме фотографуватиме, але вже відчувала знайоме свербіння в долонях, дивне піднесення. Вона чекала на розвиток подій, на ідеї, які завжди приходили несподівано. Це було неймовірне відчуття. Їй хотілося стрибати від радості.

Жодних особливих планів у неї не було. Лінка вирішила просто йти вперед. Перетнула Гжибовську площу й старі будинки на Порожній. Зупинилася перед понищеними фасадами.

Її завжди вражало, що поруч із новими хмарочосами, які виростали в цьому місті мов гриби після дощу, знаходилися будинки, призначені хіба що на злам. Невже в них хтось жив? Дівчина клацнула кілька знімків, і тут у кишені завібрував сигнал есемески.

«То що з походом до кіно?» — писала Каська.

Ой леле! Через усю цю історію з лікарнею вона геть забула! Почала відписувати, та потім вирішила подзвонити. Набрати бодай кілька простих речень закоцюблими пальцями виявилось не так просто. Дівчата домовилися, що коли Лінка геть змерзне, то заскочить до Каськи випити чаю, і тоді вони вирішать, що робити далі.

— Залазь! — побачивши Лінку, Каська зраділа. — Ти схожа на сніговика.

Вона справді змерзла, та водночас була збуджена. Їй знову хотілося фотографувати й вона почала серйозно думати про участь у конкурсі.

— Що ти робиш? — запитала Лінка подругу, уже здалеку помітивши на столі папір та олівці. — Що це таке?

Підійшла ближче. Кольорові фігурки з виразними обличчями, хмаринки з текстом.

— Ой, не дивися, воно невдале. Я хотіла намалювати комікс у стилі фентезі, щось мені таке стрілило. Та здається, я волію інший стиль.

— А в тебе є ще?

Каська витягла із шафи цілий стос течок.

— Почекай, покажу тобі свої улюблені. Ось, наприклад, історії з дитячого будинку.

— Неймовірно! Комікс про дитячий будинок?

— Ну, звісно. Розумієш, у дитячому будинку іноді трапляються події, як у пригодницькому фільмі.

Лінка заглибилася в читання. Комікс і справді був класний, Лінка раз у раз вибухала сміхом. Каська глянула їй через плече й показала пальцем.

— Оцю дівчинку я дуже любила, Вероніку. Але її в дочерила якась родина, і вона виїхала до Франції. Це було давно, нам було, може, років по десять, ми дуже з нею здружилися. Розумієш, у дитячому будинку це найстрашніше: буває, що подружишся з ким-небудь, а він просто зникає із твого життя... Усі завжди обіцяють, що будуть провідувати, писати, але цього ніколи не стається. Нове життя поглинає, бо раніше це був якийсь його замітник. То я її змалювала в коміксі. А це Хелька-Звабниця.

— Хто?

— Така дівчина, куховарка, за якою всі мужики шаленіли, і ніхто не розумів, як їй це вдається.

— Може, треба це надіслати до якогось видавництва...

— Та що ти, воно того не варте, такі дуроці.

— Дурна ти, комікс суперовий! Між іншим, тобі не здається, що школа нас обмежує? Ти малюєш, я фотографую, а в школі воно нам ні до чого.

— Узагалі-то так. У нас украли дитинство й наказали зубрити якісь премудрості. Мені ще раніше, ніж тобі.

— Як це раніше?

— Я була так званою обдарованою дитиною. Ну, там, читала в чотири роки й таке інше. І малювала гарно. Тому мене примусили вчитися матюхи, і тепер доводиться малювати ночами.

V

— Це було нелегко, знімок виявився дуже знищеним.

Продавець простягнув їй конверта. Усередині Лінка побачила кілька більших і кілька менших копій маминої фотографії. Відразу було видно, що якість покращили. Дівчина зраділа. Якщо мама приїде на свята, Лінка матиме для неї подарунок. Поклала фотографії до рюкзака й вийшла.

Про конверт пригадала собі лише ввечері, бо щойно повернувшись, мусила відповісти на зливу бабчиних питань про суботній вечір. Баба повернулася в неділю ввечері, коли Лінка вже спала. Кай повинен був залишатися вдома два тижні, приймати антибіотики й вітаміни. За цілий день він точно встиг із подробицями розповісти бабі Стефі про все, що сталося, але їй, як природженій журналістці, цього було вочевидь замало. Халіні навіть здалося, що бабця неприродно збуджена таким поворотом подій, бо вона наказала описати всіх недобррозичливих пацієнтів у приймальному відділенні. Може, навіть шкодувала, що все не закінчилося якимось більш драматично, наприклад, скандалом.

Лінка прийняла душ, побажала всім «на добраніч» і полегшено зачинила двері своєї кімнати. Вона сподівалася, що їй ніхто більше не заважатиме. Витягла конверта з рюкзака й дістала фотографії. Знімки були набагато кращої якості, ніж раніше. Більш насичені темні кольори додавали їм певної театральності, а середина стала настільки виразною, що можна було роздивитися квіти на маминій сукенці. Лінка глянула уважніше, і раптом відчула, як їй зробилося гаряче. Що це? Просто складка тканини, чи... Ой ні, плаття вклалося так не випадково. Жодних сумнівів. Мама, яка того літнього пополудня тримала Халіну на руках, сидячи на лавці в Саському саду, була вагітна! Лінка намагалася сховати фотографії назад до конверта, але вони там не вміщалися, а може, просто тремтячі руки відмовлялися слухатися... Дівчина гарячково почала шукати якоїсь схованки для фотографій. Вона не знала, чому прагне їх заховати, та була

переконана, що мамин живіт на знімку — це таємниця, про яку вона не знала. Нарешті запхнула фотки під матрац, лягла в ліжко й накрилася ковдрою, тремтячи від емоцій. Лінка довго лежала, утупившись у темряву. Вона розуміла, що засне нескоро.

VI

Майже весь грудень, до самих свят, Лінка провела як у сні. Вона не знала, що робити. Їй хотілося розповісти комусь про фотографію, але дівчина не могла наважитися. Краще б не було всіх цих таємниць, а фото ніколи не потрапляло їй до рук. От якби вона тоді не поїхала до Сероцька... Та, на жаль, усе це сталося насправді, і не можна було вдавати, наче нічого не трапилось. Запитати маму? Начебто, вона повинна приїхати на свята, принаймні Лінка цього сподівалася. Дівчина уявляла, як підходить до мами з фотографією в руках і питає: «Мамо, ти була тоді вагітна, що сталося із цією дитиною?» Картина здавалася їй цілком реальною, але тільки в уяві. Лінка добре знала себе й розуміла, що ніколи в житті не видушить із себе цього запитання. Насправді вона жодного разу не наважувалася відверто поговорити з мамою, хоча й була не з полохливого десятка. Проте Лінка досі не знала, за яких обставин загинув її тато. Ані того, як батьки познайомилися. Мама не хотіла говорити про минуле, відразу наїжачувалася, а тоді робилася пригаслою й сумною. «Нащо до цього повертатися?» — казала вона. Годі й сподіватися, що вона розповість про це Лінці...

На кухні бабуся завзято поралася біля якогось тіста, яке неймовірно смачно пахло.

— Що це?

— Пряники. Свята на носі, треба готуватися. Завтра почнемо прибирання, — заявила бабуся. — А тепер можеш мені допомогти.

— Мама приїде на свята?

— Мама зайнята, — відказала бабуся, не зводячи очей із лискучого тіста. — Невідомо, чи зможе вона приїхати. Краще на це не розраховуй.

— Зайнята? Але чим? — Лінка відчувала, як на очі набігають сльози.

— Як це «невідомо»? Чому вона ніколи не дзвонить? Це вже занадто!

— вибухнула дівчина. — Що ви всі від мене приховуєте? Можна нарешті дізнатися, що тут відбувається?

— Вгамуйся, — голос бабці зробився крижаним, а окуляри зловісно зблиснули. — Це справи дорослих. Тобі не треба всього знати. А тепер помий оцю каструлю.

— Сама собі помий, якщо поводишся зі мною, як із немовлям! — Лінка крутнулася й хряснула дверми своєї кімнати, аж шибки задзеленчали.

Бабця в боргу не залишилася. За мить уже вбігла до її кімнати.

— Замість утрючатися в справи, які тебе не стосуються, краще поприбирай тут! — репетувала вона. — Що тут діється? Ти навіть ліжка не застелила! — і бабуся рішуче скинула ковдру на підлогу. — А це що таке? Усе пожмакане! Постіль треба змінити! — і почала стягати з ліжка махрове простирadlo з гумкою, проте воно ніяк не зсувалося, тож бабуся смикнула сильніше, аж підняла догори матрац. Лінка стояла мов паралізована, не могла й слова вимовити, аж тут бабця помітила розсипані фотографії, підняла їх і питально глянула на Лінку.

— Звідки це в тебе?

— А що тебе це обходить! — гостро відповіла онука, яка раптом позбулася своєї несміливості й страху. — Може, скажеш мені тепер, що сталося з дитиною?

— Дитина померла.

— Померла? Як це? — Лінка сіла на ліжку, бо раптом їй зробилося недобре.

— Померла та й годі, — бабця стонула плечима. — Прожила лише кілька днів. Дитя мало ваду серця, жодних шансів вижити.

— Чому мама... Чому ніхто мені не сказав?

— А навіщо? Минулого ніхто не змінить. Що б тобі це дало? Твоя мати пережила це надто болісно. Нащо ятрити старі рани?

Лінка перевела подих.

— Скажи принаймні, хто в мене був: брат чи сестра?

— Це була дівчинка.

— А коли вона народилася?

— Перестань. Годі вже розпитувати. І не смій говорити мамі, що тобі про це відомо. Це її зовсім розстроїть.

«Мама могла би знову захворіти», — подумала Лінка, залишившись сама в кімнаті. Знову глянула на фотографії. Вона думала, що бабця забере їх у неї або знищить, однак ні, та залишила їх на столі. Лінка знову сховала їх під матрац. Проте потім інтуїтивно витягла одну й поклала до «Енциклопедії тварин», яку ніхто ніколи не відкривав. Перестелила ліжко й лягла поверх ковдри. Уся тремтіла. Отже, у неї була сестра, найближча подруга, з якою вони могли бавитися в дитинстві, а тепер повірять одна одній свої секрети. Лінці завжди так хотілося мати сестру! Усе її єство заповнив смуток. Дівчина зіщулилася на ліжку й заплакала. Плакала за тією, кого навіть не знала. Раптом почувся знайомий сигнал інтернет-повідомлення. Адріан! Вони переписувалися дедалі частіше.

* Привіт! Ти вже купила подарунки? Бо я ще ні. Може, збігаємо разом до «Золотих терас»?

* Ні, не купила, — відписала Лінка. — У мене немає грошей.

* Є ідея, як можна заробити.

* Як?

* Давай зустрінемося завтра після уроків, я розкажу, приїду до тебе під школу.

*OK.

Спілкуватися через інтернет було легко, усе здавалося чітким і без жодних недомовок. Лінка вимкнула комп'ютер. На мить повернулася болісна думка про втрачену сестру, проте її швидко відігнав сон.

VII

Звісно, Адріан приїхав під гімназію не лімузином, але все-таки це була машина. У Лінки з'явився хлопець із власною тачкою, навіть, якщо це був лише друг. Щойно він посигналив, як дівчина помахала подружкам і жваво рушила до машини.

— Давай заскочимо на каву. Я тут недавно знайшов таке класне місце. Зветься «Оksamит».

«Це вам не підозріла „Зірочка“ в Сероцьку, де тхне несвіжим пивом», — подумала Лінка, спускаючись стрімкими сходами до залитого рожевим світлом приміщення. Пахло ароматичними свічками, кавою і ще якимись східними прянощами.

У кав'ярні було багато куточків, кожен оформлений в іншому стилі. Біля вікна, під прозорими фіранками кольору фуксії, була мало не театральна сцена: східні покривала мінилися блискітками, у вазі замість квітів пишалися павині пера. Поруч лиснів чистотою гладенький аскетичний столик, а єдиною ознакою комфорту були сніжно-білі хутряні накидки на полірованих дубових лавах. Маленьке віконечко в побіленій стіні праворуч освітлювало наступну кімнатку, блакитну із червоним.

— Де тобі більше до вподоби?

— Ось тут, — Лінка, не вагаючись, вказала на біло-блакитно-червоний куточок.

— Любиш атмосферу Греції?

— Та-а-ак.

Ліпка ніколи не була в Греції, та якщо він так каже...

— Чого б тобі хотілося?

— Кави.

Адріан простягнув їй меню, де на чотирьох сторінках видніли довгі описи різних кавових напоїв.

— «Ванільна задума», — прочитала Лінка. — «Повів весни в ледь обсмажених зернах колумбійської робусти, змішаної з новозеландською арабікою та найкраще молоко від голландських корів, із додатком лимонної трави й анісу».

Адріан скривився.

— Ця тобі не смакуватиме.

— Справді, дивно звучить, — погодилася Лінка, яка з відразою подумала про молоко з анісом. — «Карамельний екстаз», — читала вона далі. — «Подвійне еспreso із сильно обсмажених кавових зерен із Мозамбіку та карамельним морозивом». Усе, здаюся.

— Можна вибрати за тебе?

— А якщо вона мені не сподобається?

— То поллемо нею квіти, — хлопець кивнув на зелену парасольку пальми в горщику під вікном.

Кава пахла солодко й водночас різкувато. Лінка відчувала на язиці смак меду й іще чогось, якихось невідомих прянощів.

— Що це таке? Не кориця, щось інше.

— Кардамон. І певне ще якісь інші прянощі.

— Як зветься ця кава?

Адріан зазирнув у меню.

— «Медова пристрасть».

— Гм, мені подобається. Краще пристрасть, ніж екстаз. А що тут у них ще є?

— «Шоколадна заборона», «Малинова сонливість», «Горіхова спокуса».

— Гарно. Скільки їх узагалі?

— Шістдесят чотири.

— Комуś довелось добряче помізкувати, щоб повигадувати всі ці назви.

Кава й справді була на диво смачна, а крісло м'якеньке. Лінка просто розкошувала.

— Таке класне місце.

— Знаєш... Мені скрізь класно, де можна побути із кимсь класним...

— тихо мовив він.

— Ти збирався розповісти про якийсь заробіток, — перебила вона його не надто чемно.

Лінка раптом розхвилювалася. Адріан просто друг, а вона відчула... Вона не була певна, та їй здалося, що хлопець проказав це якось по-особливому, а не просто стверджуючи факт... Та може, це їй лише здалося. На щастя, він уже заговорив, і дивне відчуття минуло.

— У мого дядька в Студзянках біля Варшави є міні-плантація ялинок. Щороку на свята продає їх гуртом, та зараз у нього якісь проблеми із хребтом, диск вискочив. Він міг найняти когось із села, але запропонував мені. Ялинки треба повикопувати й посадити в горщики, а тоді їх перевезуть до закупівельного пункту.

— Мені доведеться викопувати ялинки? Із задоволенням, та не знаю, чи мої м'язи достатньо розвинулися від розумової праці.

Адріан посміхнувся.

— Ти б могла допомогти садити їх у горщики. Мені потрібна друга пара рук, сам я не впораюся. А ялиночки маленькі.

— Гарзд.

Усе-таки це була якась розвага. Пропозиція цікава, а якщо на цьому можна щось заробити... Лінка опинилася без жодної копійки, а їй так хотілося купити якісь подарунки для Адама, Кая й бабусі... Щодо мами не була певна. Бо ж невідомо, чи приїде вона до них на святвечір. Та й оті п'ятдесят злотих хотіла повернути, вирішила вислати їх поштовим переказом на адресу агенції. Що не кажіть, а це борг.

— Про що так замислилася?

Хлопець дивився на неї ніжно. Занадто ніжно.

— Нічого. Пробач. Мені треба до вбиральні.

«Мені це здалося. Точно здалося, — думала вона, намилуючи руки над кумедним золотим умивальником. — Адріан мені лише друг, і так і повинно залишитися». Із цією думкою вона повернулася на місце.

— Скажи мені, коли саме можна їхати вкопувати ці ялинки?

Лінчине питання залишилося без відповіді, бо їхню увагу привернула пара, яка спускалася по сходах. У хлопця були довгі світлі дреди, у дівчини — коротка стрижка з рівним чубчиком. На дівчині висіла хустка-слінг, у якій спало немовля.

— З дитиною до кав'ярні?

— Маля, мабуть, спить. А тут заборонено курити, тож чом би й ні?

Лінка відчула, як на очі навертаються сльози. Відвернулася, але зрадливі струмочки все-таки побігли по щоках.

— Що сталося?

— Ця дитина... Вона мені дещо нагадала.

І раптом, сама здивована тим, що робить, розповіла Адріанові все.

— Мені так шкода. Дуже сумна історія. Це неймовірно важко, коли довідуєшся про щось таке...

— У мене ніхто ніколи не вмер, — плакала Лінка. — А тепер... Я ж її навіть не знала, чому мені тоді так сумно?

— Знаєш, я не надто люблю кладовища, та може, тобі полегшає, якщо... ну, не знаю... поставиш у неї на могилці свічку чи квіти принесеш? Де це? У Варшаві?

А й справді. Де ж похована ця дитина? Батько лежить тут, отже, дитина теж мусить бути поруч... Та може, її могила в Кракові, мабуть, що так, бо мамина родина походить звідти.

— Спробую запитати в бабці Стефи, — вирішила Лінка.

VIII

До Студзянок поїхали недільним ранком. Уночі нападало снігу. Дорога здавалася м'якою й тихою, білий пух легенько блищав у променях світанку. Вони слухали радіо й говорили про все й ні про що. Адріан виявився суперовим товаришем! Звісно, хлопцеві всього не розповіси. Не могла ж Лінка сказати йому, що в неї болить живіт, бо почалися місячні. Про це вона говорити соромилася, але решта... Розповіла йому про свою родину, про клас і вчителів. Про те, якою вона була в дитинстві. Лише про Мацека не згадувала. Яюсь їй було ніяково. Та й що тут скажеш? Адріан слухав уважно, водночас дивлячись на засніжену дорогу. Їхав спокійно й зосереджено.

Вийшовши з машини, вони побачили просто казкову картину. Сніг вилискував на сонці, стежка була вкрита інеєм, що мінився, мов діаманти. Зелені деревця вишикувалися перед ними рівними рядами.

— Які гарненькі сосонки! — захоплено вигукнула Лінка.

— Це не сосонки, а ялиці, точніше, ялиця звичайна, а там далі дядько вирощує каліфорнійські ялини. Садив він і даглезії, і сріблясті ялинки. Але такі ростуть найкраще, і їх найчастіше купують.

Копати виявилось нелегко, земля ніяк не піддавалася. На щастя, мороз був невеликий, інакше не вдалося би викопати жодного деревця. Адріан поступово опрацював метод копання: почергово встромляв лопату то під гострим, то під тупим кутом, і діло пішло.

— Тут немає часом яких-небудь мініатюрних бульдозериків? — запитала Лінка.

— Не знаю, але навіть якби були, ми б не могли їх використовувати. Це екологічна плантація.

— Екологічна плантація ялинок? Це, певне, те, що називають оксимороном, як-от «білий негр», — похвалилася своїми знаннями

Лінка. — Ми завжди ставимо штучну ялинку, мама каже, що це більш екологічно.

— Багато хто так уважає, але це неправда. Найбільш екологічні ялинки вирощують саме на плантаціях. Такі, як тут, що їх можна посадити, але й звичайні, які зрубують, теж. Вони швидко розкладаються, а не тисячі років, як пластмасові. Крім того, штучна ялинка в теплому приміщенні виділяє отруйні речовини. Колись дядько вирощував вищі ялиці та ялинки, але для цього потрібна неабияка фізична сила, їх вирізають пилою, це не така розвага, як ото з маленькими. Ну, і приємно, що потім їх не викинуть на смітник, а посадять у садочку.

— Кажуть, що це неправда, ну, тобто ці ялинки не ростуть.

— Ці напевне приймуться. Йдеться про те, як їх садять і викопують. Садити треба щільними рядами, щоб коріння не розросталося вбік, а землю між рядами перекопують. Тоді коріння так не розгалужується. Ну, і коли викопуєш, то треба стежити. Бо як перетнеш корінь, ялинка загине. Наче в горщику, але мертва. А в цих чудове коріння, глянь...

Витягнув першу ялинку, поклав на землю й запитально глянув на Лінку.

— Гарзд, гарзд, я більше не лінуватимуся.

Узяла горщика з купи інших, підняла ялиночку догори й посадила деревце в пластмасову хатку. Тоді набрала рукою землі, досипала й утрамбувала.

— Одягни рукавиці, — посміхнувся Адріан. — Бо завтра тебе той твій класний керівник до школи не впустить.

Обоє працювали в поті чола. Уже за півгодини вони так спітніли, що Лінка запропонувала віднести їхні куртки до машини. Кинула їх на задне сидіння, подумавши, як приємно буде після роботи вбрати сухі й теплі речі.

За кілька годин перед ними стояв ліс ялинок у пластикових горщиках. Лінка була аж мокра. Вона й гадки не мала, що фізична праця так утомлює.

— Ходи, зробимо собі перерву.

Пішли до машини, та коли Адріан попросив ключі від неї, Лінка не змогла їх знайти. Їй здавалося, що вона поклала їх до кишені светра, але там нічого не було. Кишеня була величенька, бо светра Лінка позичила в Адама. Певне, ключі випали, коли дівчина нахилилася над горщиками. Або коли присіла в кущиках...

— Не хочу тебе лякати, та здається, я їх загубила.

Вона вся трусилася, невідомо, чи від холоду, чи від переляку, бо не знала, як Адріан на це відреагує. Лінка помітила, що хлопець стурбований, але намагається бути спокійним.

— Зачекай, спершу добре пошукаємо.

Вони повернулися туди, де стояли їхні ялинки. Та вистачило одного погляду, аби збагнути, що між грудок розквецяної землі вони точно нічого не знайдуть, тим більше ключів, у яких навіть не було помітного брелочка, а звичайне металеве кільце. Як на зло почав падати лапаний сніг, укриваючи все довкола. Лінка знову затремтіла. Адріан швидко стягнув свого светра й накинув їй на плечі.

— Почекай, не хвилюйся, щось придумаємо. Ти тільки не застудися. Зараз зателефоную до тата, у нього є запасні ключі.

Сягнув до кишені джинсів по мобілку.

— От халепа. Я залишив її в куртці.

Ситуація була настільки абсурдною, що Лінка мимоволі розреготалася.

— Може, хтось нас підвезе автостопом? — запропонувала вона.

Сніг падав дедалі густіший, і це лише підкреслювало драматизм ситуації. Війнув сильний вітер.

— Ні, — заперечив Андріан. — Тут майже ніхто не їздить, глушина неймовірна. До найближчого дому три кілометри. Але ти вся тремтиш. Я не дозволю, щоб ти захворіла на запалення легень.

Адріан схопив із землі лопату, підійшов до машини й розбив найменшу бічну шибку. Потому вони заткнули отвір шарфами й сиділи в холодній машині, загорнувшись у куртки.

— А тепер у мене є для тебе сюрприз, — хлопець витягнув із рюкзака невеличкого термоса й налив якусь рідину до пластикового стаканчика. — Ось, тримай.

— Що це? — недовірливо спитала Лінка.

— Покуштуй.

Лінка зробила ковток. Відчула гіркуватий присмак, пом'якшений чимось солодким. Під оксамитовим, ледь медовим відтінком крилося іще щось, наче відкривалося якесь друге дно.

— Кава з кардамоном.

— Смакує?

— Звісно. Сам приготував?

— Ні, гномики начарували. Мені здалося, що тобі вона сподобалася тоді в «Оksamиті».

— Чудова. Навіть краща, ніж тоді.

Адріан помітно зрадив. Придивлявся до Лінки, як та розкошує. Тоді зітхнув.

— Так чи с'як, треба подзвонити батькові. Інакше ми звідси не виїдемо.

— Почекай, залишилася ще друга партія ялинок. Ми просто зробили перерву, але ж роботи не скінчили.

— Упораєшся? Тобі не холодно? Не втомилася?

— Після такої кави? Анітрохи!

В Адріанового батька саме закінчилося нічне чергування, тож він привіз їм не лише ключі, а ще й дві піци. Поплескав сина по плечі й нічого не сказав про розбиту шибку.

— Класний в тебе тато.

— Так. Тато в мене те, що треба.

— А мама? Яка в тебе мама? Чим займається?

Адріан чомусь посмутнішав.

— Мама... Мама як мама. По-різному буває. Ходи, залишилося зовсім трішечки.

Він явно не хотів про це говорити. Лінка й не наполягала.

— І що тепер буде із цими ялинками?

— Дядьків приятель приїде й забере їх, завтра відвезе до гуртівні. Чого ти така замислена?

Лінка дивилася на ряди горщиків.

— Неймовірно. Так приємно подумати про те, що вони стоятимуть у стількох помешканнях. І про всі руки, які чіплятимуть на їхні гілки гірлянди й іграшки...

— Ходи, поїдемо, бо ще тут замерзнеш...

Лінка напустила до ванни води й задоволено занурилася в теплій піні. Після цілого дня роботи на повітрі купіль видавалася їй просто

блаженством. Додала окропу. Дзвоника у двері дівчина не почула. Коли, закутавшись у халат, вона вийшла з ванної, посеред кімнати стояла прегарна зелена ялинка.

— А це звідки тут узялося? — Лінка не приховувала здивування.

— Якийсь юнак привіз, — відповіла бабця. У її очах витанцьовували веселі вогники. — А ось тут записочка.

Щоб одна з них стояла і в Тебе вдома. Дякую за чудовий день. А.

IX

Святкові канікули мали одну ваду. У цьому Лінка переконалася за чотири дні до святвечора. Того грудневого ранку вона прокинулася відпочила й задоволена. Подумки прикинула, що робитиме сьогодні. Фотографії? А може, просто гарячий чай і книжка? І з Каською хотілося зустрітися. На жаль, майже відразу довелося зіштовхнутися з тим, що в баби Стефи щодо неї були геть інші плани. Бабуся тицьнула їй список покупок і гроші. На аркуші виднів довгий перелік нецікавих речей. Наприклад, чотири кілограми квашеної капусти, чотири кілограми борошна, два кілограми цукру, копа яєць... Невже нам загрожує війна? І що воно таке, «копа»? Бабуся пояснила, що це шістдесят штук.

— Ти що, збираєшся забарикадуватися вдома й нікуди не виходити?

— Не жартуй, — відповіла бабуся, змагаючись зі шваброю. — Хіба це покупки? Це так, дрібничка. Якби ти бачила, скільки раніше всього купували до свят... Треба солодке спекти, бігос приготувати, капусту із грибами, вареники...

— Ой, бабуню, я гадала, що ті часи давно минули. Ми що, не можемо собі купити готового пирога чи вареників? Хто це все готуватиме?

Бабуся зиркнула на Лінку своїм знаменитим розгніваним поглядом.

— Як це хто? Ми.

І чому люди дозволяють так себе задурити? Гарують перед святами, готують гори їдла, а потім не мають сили все це спожити, такі втомлені. Бабця наче й сучасна, але перед святами теж втрачає здоровий глузд, ніби в повітрі літає якийсь вірус. Проявами хвороби є цілковита відсутність інших тем, окрім каструль, миття підлоги, купування подарунків, і ще печіння, смажіння до повної знемоги. Побачивши чергу в магазині, Лінка лише зітхнула. Нічого не скажеш: чудовий початок дня...

Щойно вона доперла додому повні торби, як отримала новий список. І це аж ніяк не був кінець жахіття, бо потому бабця примусила Лінку пилососити квартиру й мити холодильник. Лінці кортіло навшпиньках вийти до своєї кімнати й поринути в читання детективу. І їй це майже вдалося, та щойно вона дісталася омріяної оази спокою, як бабуся влетіла за нею, розмахуючи трубою пилососа.

— Твою кімнату, Халінко, теж треба як слід прибрати, може, я тобі допоможу? — запитала вона і, не чекаючи відповіді, відразу почала викидати із шафи стоси пожмаканого одягу. — Ну, дорогенька, тут у тебе хіба що діда-баби немає! Адже із цього й цього, і з оцього ти давно виросла!

За дві години в шафі лежали складені речі, десь третина того, що раніше.

— Це винесеш до контейнера Червоного Хреста.

— Ой, бабусю, невже ти не читала, що бідні отримують заледве кілька процентів із цих ношених речей? Червоний Хрест дозволяє використовувати свій логотип, щоб заохотити людей віддавати одяг, а решту приватні фірми продають у Росії, Україні, в Африці й Азії.

— Ти мені не мудруй, в Африці чи Азії люди ще бідніші, ніж у нас. А тепер прибери на столі.

— Ой леле, бабусю, мені треба до туалету, — зойкнула Лінка.

Дорогою до вбиральні, вона непомітно заховала книжку під светром, тішачи себе думкою, що може, бабуся почне наводити лад у шухляді, але та миттєво прибігла під двері.

— У тебе що, розлад шлунка?

Лінці хотілося вшитися з дому далі, ніж очі бачать.

Нарешті їй вдалося вислизнути й зустрітися з Каською. Дівчата подалися купувати подарунки. Приємно було витратити чесно

зароблені гроші, хоча в крамницях панувала страшна тиснява, і за годину вони мали того досить. Біля книгарні стояв звичний для святкової веремії Миколай у синтетичній шубі й вишкіряв зуби, роздаючи дітлахам льодяники. Раптом Лінка почувала, як хтось гукає її на ім'я. Озирнулася. Миколай зняв червону шапку й махав до них. Норберт! Їхній однокласник. Спортивний, стрункий, засмаглий, дуже навіть нічого хлопець.

— Що, підробляєш собі перед святами? — поцікавилася Лінка.

— Ага, батько грошеньт не підкинув, довелося взятися до роботи, я тут гулянку затіваю. А ви Новий рік де зустріваете?

Дівчата знизали плечима. Мабуть, що вдома.

— Давайте до мене, буде кайфова компанія, чоловік сорок. У мене хата вільна, бо предки до Єгипту їдуть.

Лінка й Каська явно вагалися.

— Та ну, вас що, упрощувати треба? Бухла повна шафа, я вам скину адресу на мило, — підморгнув Норберт. — Із класу теж люди будуть, ну, але я не всіх запрошую, бо це не для дітей вечірка.

— Ми подумаємо. А зараз нам пора, — відповіла Лінка й потягла за собою Каську.

Коли ввечері їй нарешті вдалося зручно влягтися на ліжку із книжкою, Лінка визнала, що відпочивати в прибраній кімнаті набагато приємніше. Наступного дня почалося готування, шинкування, різання. А коли Кай повернувся із садочка, бабуся заявила, що вони робитимуть медяники.

— Але не такі тверді, як ті, що їх пекла твоя мама.

Мама? Лінка взагалі не пригадувала, аби мама взагалі пекла якісь медянички.

— Щоб медяники не були твердими, треба додати більше масла. Багато кориці й інших прянощів. І доброго меду.

Медове тісто пахло так солодко.

— Почекай, де тут у нас качалка?

Але такої речі вдома просто не виявилось, довелося розкачувати тісто звичайною пляшкою.

— А в нас немає жодних формочок, — засмутилася Лінка.

— Нічого. Дивись! — і бабця ножем вправно вирізала з тіста гарненьку ялиночку.

За годину вони нарobili купу ялинок, янголів та інших, пов'язаних зі святами, речей. Особливо гарно вдався Кротик із квадратною головою й очима із зернятком перцю, якого вирізав Кай. Спечені медяники були м'якенькі. Втриматися, щоб не покуштувати, було неможливо, тому половину солодощів з'їли відразу. «А може, бабця має рацію? — подумала Лінка. — Магія свят, магія приготувань до них, це такі прості радощі життя». У запрацьованій мамі завжди на таке бракувало часу, проте це лагідне тепло й смачні запахи на кухні, якими зараз насолоджувалася Лінка, були справді дуже приємними.

Х

У переддень Різдва вони із самого ранку прикрасили ялинку. Деревце зі Студзянок було невеличке, зате густе. Із кольоровими вогниками, прибране іграшками й медяничками, воно виглядало просто чудово! Доки вони прикрашали ялинку, Лінка намагалася розпитати бабусю Стефу про деталі, пов'язані зі знайденою фотографією, проте наштовхнулася на несподіваний опір. А баба ж зазвичай була такою балакучою! Зараз вона вдавала, ніби не розуміє, про що йдеться, й уривала розмову. Лінка геть не могла збагнути, у чому справа. Адже дитина померла, тож не дивно, що їй хотілося запалити свічку на могилі сестри, якої Лінка ніколи не бачила... Нарешті, бабуся неохоче

зійналася, що немовля поховали в Кракові. Проте чомусь ці слова звучали не надто переконливо.

«Як шкода, що мами немає», — думала Лінка, накриваючи на стіл. Хіба це свята без мами? А вона ж навіть купила для неї подарунок, розмальовану вручну шкатулку для прикрас, хоча взагалі сердилася на маму й охоче подарувала б їй березову різку! «Ну, нічого, — подумала дівчина, пересуваючи свічника на середину столу. — Це ж не значить, що треба перейматися». З мамою чи без неї, свята будуть чудові. Адже зрештою, є Кай, бабуся, Адам. Завжди можна уявити собі, що мама поїхала, наприклад, через роботу, як-от мама Лінчиної однокласниці Анельки. І просто не може бути з усіма. Та розкладаючи рівенько ножі й виделки, Лінка відчувала, як сльози набігають їй на очі. Швиденько витерла їх рукою. Бабця майже весь час була поруч, дівчина не хотіла, аби та побачила, як вона плаче. Збуджений Кай ніяк не міг всидіти на місці.

— Але він прийде, ну скажи, прийде?

Малий продовжував вірити у святого Миколая. Загорнуті в подарунковий папір пакунки чекали в шафі. Лінчине завдання полягало в спритному проведенні акції з робочою назвою «Приходжу і зникаю». У певний момент бабця, яка сиділа в кухні з Каєм, мала наказати йому дивитися на небо й виглядати, чи не летить святий на санях, а тим часом Миколай повинен був стати на порозі й швиденько залишити подарунки. Минулого року все пройшло гладко. Кай, щоправда, знову буде розчарований, що не побачив Миколая, та нехай краще так, ніж упізнає сусіда, у якого зсунеться причеплена борода. Лінка пам'ятала з дитинства, як перестала вірити у святого Миколая. На шкільному святі вона впізнала сторожа, у якого з-під червоних шат видніли білі кросівки.

Бабуся була у своїй стихії. Короп смажився, пиріг допікався в духовці, на вогні булькотіла капуста із грибами. За столом усі поділилися облаткою, проте ніхто не знав, чого кому побажати. Лінка пробелькотіла кілька незграбних речень, міцно обіймаючи бабцю. Їй завжди було важко вітати когось зі святами, ніколи вона не знала, що має сказати. Іноді Лінка заздалегідь придумувала собі якісь слова, та в

результаті однаково не могла цього вимовити. Воліла відразу вечеряти, а святвечірні страви завжди дуже їй смакували. Лінка з насолодою відкусила шматочок хрусткого вареника. Бабуся підсмажувала їх на сковороді, шкоринка тоді ставала золотистою і хрумкою, а всередині чаїлася капустино-грибна начинка. Сьорбнула борщу. Кай, як завжди, розквещав їжу на тарілці. Йому більше смакували б котлети з морквою. Що ж, до святкових страв її братик ще просто не доріс. Крім того, малий чекав на подарунки.

Лінка пригадувала, що відчувала, коли була малою. Святкова вечеря лише передувала розпаковуванню коробок і пакетиків із блискучого паперу. Цього року вона купила подарунок для Кая й від Адама, який вручив їй гроші, переконаний, що вона краще за нього знає, що саме сподобається малому. Тож у Лінки була нагода походити крамницями, і оскільки братові мрії вона знала добре, вибір відповідного подарунка не здався їй надто складним. Та виявилось, що в магазинах усе розмели, а купівля «Лего» з лицарями межувала зі справжнім дивом. Вочевидь Кай не був єдиною дитиною, котра мріяла про такий конструктор. Лінка побувала аж у трьох супермаркетах, розташованих на різних кінцях Варшави, і лише в останньому їй вдалося натрапити на омріяну іграшку. Зараз дівчина усміхалася, уявляючи, як зрадіє братик. Та й самій було цікаво, що ж їй дістанеться. Лінка ні на що особливо не розраховувала. Чоловіки гадки не мають, що потрібно дарувати юним пасербицям, а бабуся була зайнята приготуваннями до свят, і їй ніколи було перейматися подарунками. Лінка розраховувала на якісь гроші. Згодяться, щоб проявити фотки. Бо всі заощадження вона витратила на інші речі... Досі Лінка фотографувала старим «EOS-ом», який вона дуже любила, та на жаль, це була стара аналогова дзеркалка, і таке хобі вимагало чималих витрат: плівки, папір... Іноді, коли двічіна експериментувала з освітленням або часом проявлення, уся плівка виявлялася невдалою, але ж вона мусила так робити, інакше ніколи б нічого не навчилася... Лінка лише сподівалася, що їй не подарують тоніку для проблемної шкіри, який однаково не діє, чи білих колготок у червоні трояндочки або ще чогось такого ж безглузлого.

Надійшов слушний момент. Бабуся забрала Кая до кухні згідно із заздалегідь розробленим планом, а Лінка вислизнула до передпокою. Тепер треба було поскладати подарунки й хряснути дверима. А потому помчати до вітальні з вигуком: «А що це так грюкнуло, невже до нас приходив Миколай?!»

Тоді Кай мав вибігти до передпокою, побачити подарунки, здивуватися й засмутитися, що Миколая вже немає, проте відразу ж зрадіти кольоровим пакункам.

Але їхній майстерний план було зведено нанівець. Лінка справді витягла подарунки із шафи, поскладила їх рівним стосиком, і вже збиралася відчинити двері, як раптом вони відчинилися самі. На порозі стояла постать з довгим волоссям і темними колами під очима. Зробився протяг. Двері грюкнули, і це привернуло увагу Кая, за ним прибігли Адам і бабуся. Усі троє стояли, роззявивши рота й утупившись у жінку в пальті. Лінка врятувала ситуацію.

— Глянь-но, Каю, — мовила вона. — Мама зустріла на сходах Миколая, узяла в нього подарунки й сказала йому, що сама їх нам віднесе. Аби той міг швиденько бігти до інших діток.

Мама сиділа за столом, копірсаючись у рибі, і майже не озивалася. Кай, як і личить дитині, котра вчиться читати, отримав завдання роздати подарунки, прочитавши написи на золотих аркушиках. Малий поставив перед мамою гарно запаковану шкатулку для коштовностей, але мама подарунка не розгорнула. Продовжувала колупатися в тарілці й час від часу зиркала на мерехтливий екран телевізора. Лінка почувалася ніяково, бо мама явно здавалася хворою. Проте коли Кай вручив Халіні величеньку коробку, дівчина не приховувала зацікавлення. Це точно не були ані гроші в конверті, ані гель для обличчя! Коробка була більша й вміст її точно був солідніший. Що ж там, справді, таке? Лінка зірвала зелений блискучий папір, і в неї вихопився здивований вигук. Фотоапарат! Але ж який! Цифрова дзеркалка, про яку вона так мріяла. Халіна захоплено роздивлялася свій подарунок.

— Звідки ви взяли гроші? — запитала в Адама й бабусі. — Такі фотоапарати страшенно дорогі.

— Це не ми, а Миколай, — підморгнув Адам. — Він цього року отримав велику премію, і йому цілком вистачило.

Лінка була щаслива. Ніколи в житті вона не отримувала такого чудового подарунка! Зраділий Кай уже розставляв лицарів у ще не існуючих кімнатах замку. Задоволена бабуся вивчала новий кухонний комбайн, подарований Адамом, і куплені Лінкою книжки. Здавалося, їй хочеться відразу вмотитися де-небудь у куточку й поринути в читання. Навіть мама нарешті розпакувала шкатулку та інші подарунки від Адама й бабусі: гарненький кулончик з бірюзою і тоненький, мов серпанок, блакитний шовковий шарфик. Перебирала ці речі в руках, наче не розуміла, що можна з ними зробити.

XI

Атмосфера вдома була якоюсь дивною. Мама поводитися, наче інопланетянка, яка випадково потрапила на Землю. Принаймні спочатку. Потім раптом почала прибирати, готувати їсти, займатися Каєм. Здавалося, усе повернулося до норми, проте Лінка розуміла, що це не так, бо їй вдалося перекинутися з мамою хіба що кількома незграбними фразами. Таке, щось там про школу, сніг, продуктовий магазинчик і безлад у шафі. Зовсім неважливі справи, якщо мати на увазі тривалу мамину відсутність і те, про що Лінка довідалася з фотографії. Ну, і Лінка хотіла запитати, як бути з Новим роком? Норберт нагадував про свою вечірку вже кілька разів. Та Лінка не була переконана, що їй хочеться туди йти. З іншого боку, більше ніхто її нікуди не запрошував. Адріан не озивався. Щоправда, він був лише знайомим, товаришем, і Лінка нічого й не очікувала, проте дівчина почувалася ошуканою. Зрештою, навіть якби він і хотів кудись її запросити, то в його товаристві вона була б мов п'яте колесо до воза. Адже це ліцеїсти! Може, краще залишитися вдома? Та напередодні Нового року Каська почала її вмовляти поїхати на цю Норбертову вечірку. Було видно, що їй кортить. Це ж уперше до неї поставилися, як до рівні, запросили на вечірку, де буде купа людей із класу. Лінка це чудово розуміла. Можна було відмовитися, але це означало, що всі подумують, ніби Каська гне кирпу або не хоче з ними знатися чи ще щось таке. Халіна інтуїтивно відчувала, що нічого хорошого на цій вечірці не буде, але їй хотілося зробити подрузі приємність. І вона погодилася.

Перед Новим роком Лінка дозволила втягнути себе у вир приготувань. Мама подарувала їй трохи грошей, і дівчина купила собі сукенку. Чорну, з пишним низом із тканини, що виблискувала сріблом, з нашитими чорними намистинками. Верх був доволі простий: викот прикрашав букетик із різних помпончиків, із м'якенького мохеру або таких самих намистинок, як унизу. Власне, це була найкраща Лінчина сукенка. До неї дівчина купила чорні атласні туфельки. Халіна відчувала, що виглядає просто незрівнянно. Каська вбрала чорні вузькі

брюки й срібний топ, підкресливши цим свої виразні риси й струнку фігуру. Дівчата стояли поруч і дивилися в дзеркало.

— А ми дуже навіть нічогенькі, правда?

Вечірка була на іншому кінці Варшави.

— Цей Норберт щодня їздить так здалеку? — допитувалася Каська.

— Та що ти, його батько возить крутою тачкою, невже ніколи не бачила?

— Ага, може й справді.

— Раніше вони мешкали неподалік, у новому будинку, та нещодавно купили власний дім.

— Мабуть, не найгірша хата.

— Я би здивувалася, коли б це було інакше.

Вийшли на автобусному кільці. Довелося пересісти в інший автобус, яким і доїхали до місця. Будинок явно був дорожезний і комфортабельний, проте будь-якому архітектору міг примаритися хіба в страшному сні. Білі колони, немов з американського серіалу, підтримували дах із п'ятьма башточками. Кожну з них увінчувала золота куля й прапорець. Перед широкими сходами, які провадили до будинку, красувався фонтан, який, щоправда, узимку не працював, зате весною обіцяв неймовірні естетичні враження, бо вода була із крихітних піснючків пастушків та писків їхніх собачок. Весела зграйка хлопчиків доповнювалася колом жабок із коронами на головах, а посередині височіла підсвічена рожевим піраміда.

У будинку дівчата побачили величезну вітальню, майже таку ж здоровенну, як салун у вестернах. Норбертові батьки, вочевидь, мали дуже відмінні смаки в усьому, що стосувалося творів мистецтва. З одного боку на стіні лососевого кольору висіли численні темні картини, які зображували голих чоловіків зі зсудомленими долонями й

злісно викривленими обличчями, із протилежного боку інтер'єр прикрашали жіночі акти, виконані в крикливих тонах.

Господар показав їм весь будинок. Тут справді було просторо. Усі речі справляли враження неймовірно дорогих. Ванна кімната нагорі скидалася на міні-океанарій. Від спальні її відокремлював великий акваріум з морськими рибами. В іншій ванній був міні-фонтан, дуже схожий на той, що в саду. Цього разу підсвітка піраміди була фіолетова, а замість песиків пастушків супроводжували соколи, які сиділи в хлопчиків на плечах. Зате цей фонтан працював.

Ванна кімната внизу була найбільша, оздоблена рудим мармуром. Камінь на вигляд нагадував сальтисон або розкішні намогильні плити. Та попри все розміри приміщення справляли сильне враження. «Якби в мене був такий дім, — замріялася Лінка, — то я облаштувала б його геть по-іншому. Насичений колір стін. Багато синьої, червоної фарби, але не треба забувати про білий. Порозвішувала би свої фотографії в рамках. Підлогу зробила б із широких дошок...»

Усередині була купа людей, хоча тут спокійно помістилося б у два-три рази більше. Більшості з присутніх Лінка не знала. Якись Норбертові друзі із бляшанками пива в руках, густо нафарбовані дівчата. Було кілька однокласників, серед них і Наталія, яка непривітно глянула на Халіну.

— Ой, кого я бачу! Наші графині зволили прийти, — захихотіла вона.

— Про що це ти? — знизала плечима Лінка.

— Про ніщо, — відказала Наталія. Лінка мусила визнати, що її колишня подруга виглядала шикарно: вузькі брюки й тоненька золотиста блузка, гаптована метеликами. Наталія відвернулася й подалася кудись під руку з високим хлопцем. Норберт простягнув дівчатам дві високі склянки.

— Привітальний коктейль, «Текіла-санрайз».

Подруги нерішуче перезирнулися, проте взяли червонястий напій. Незручно було відмовлятися. Повільно потягуючи коктейль, вони із цікавістю роззиралися довкола. Товариство розбилося на невеличкі групки. Халіна й Каська помітили ще кількох дівчат з їхнього класу, які відразу ж кудись зникли. Норберт увімкнув музику голосніше, і сміливіші дівчата почали пританцьовувати. Дві білявки з голими животами вигиналися дедалі відважніше.

Незабаром Лінка зрозуміла, що такі вечірки просто нудні. Бо скільки ж можна запихатися чипсами й провадити пустопорожні балачки? Після коктейлю трішечки паморочилася голова, та й узагалі дівчина почувалася не дуже добре. Зате Каська була у своїй стихії. Вона явно фліртувала з якимось блондином і потягувала черговий напій. Узагалі, де не глянь, цілувалися парочки. Проте в Лінки не було найменшої охоти крутити шури-мури. Той випадок із фотографом надовго позбавив її бажання з кимсь кокетувати.

Лінка вигребла з миски всі горішки й від нудьги вирішила пошукати туалет. Проте мармуровий кошмар унизу виявився недоступним. Комусь, причому явно не одній особі, алкоголь вочевидь зашкодив, бо в унітазі виявилася купа неперетравлених решток їжі. Лінка швиденько вискочила з убиральні, затиснувши пальцями носа, і попрямувала нагору. На сходах проминула якусь парочку, що злилася в поцілунку. Халіні все це набридло. Вона глянула на годинника й із полегкістю зрозуміла, що до кінця старого року залишилося якісь півгодини. Подумала, що після шампанського краще повернутися додому. Проте ще не зараз. Якщо вона вже стільки витримала, то залишиться ще трохи.

Опинившись перед убиральнею, Лінка не могла наважитися увійти. Звідти долинали якісь дивні звуки. Проте цікавість перемогла, і Халіна тихенько увійшла досередини.

Наталія сиділа на ванні в самому бюстгальтері й розстебнутих брюках, і цілувалася з високим хлопцем, з яким раніше танцювала. Хлопець однією рукою намагався розстебнути їй ліфчик, а другою — пасок своїх брюк. Обоє одночасно глянули на Халіну. Якусь мить Лінка стояла мов укопана, а тоді рвучко обернулася й вибігла, захряскуючи за

собою двері. Збігаючи сходами, дівчина мусила зупинитися й перевести подих. Хотіла знайти Каську й піти звідси якомога швидше.

Подруги ніде не було. Лінка зазірала по черзі до різних приміщень. У цьому будинку, здавалося, було чи не сто кімнат. У деяких напівголі пари лежали на ліжках, анітрішечки не переймаючись, що їх може хтось побачити. На кухні зграйка хлопців напідпитку ділилася розповідями про вечірки, на яких їм довелося побувати. Лінка вже збиралася їх проминути, але раптом відчула, що страшенно хоче пити й вирішила пошукати в холодильнику чогось прохолодного. На кухні худорлявий хлопець у футболці жестикулював занадто жваво, розмахуючи руками.

— Ну, я тобі кажу, офігенно було, але цей чувак, що нарубався в дим і гепнувся з балкону, бо його якась дівуля покинула — це просто ульот. Йому геть дах поїхав, і він потім сказився й Ганасові хату всю розбомбив.

— Та ну, ти хати розбомбленої не бачив, — утрутився татуйований голомозий. — У Рисека після ремонту стояли мішки з гіпсом, то йому весь гіпс у ванну висипали, а тоді туди заліз бухий Батон і наслідив по всій хаті.

— А Ньюникові бичками дірки в дивані попропалювали, а диван якийсь крутий був, чи то з верблюжої шкіри, чи то із крокодилової, предки ледь не здуріли.

Лінка насилу протиснулася до холодильника й відкрила дверцята в пошуках чогось прохолодного.

— Що, мала, — озвався голомозий. — Питоньки захотілося? Ось, на ковтни собі мого пивця.

— Ні, дякую.

Господи, що за компанія! Усі, здавалося, були значно старші за неї. І явно були п'яні. Лінка витягла банку кока-коли й спробувала вийти з кухні, але раптом відчула, як голомозий хапає її за талію.

— Не так швидко. Що, не посидиш з нами трошки? — зареготав той. Лінка шарпнулася, щоб вивільнитися, та це виявилося нелегко. Лисий був значно сильніший за неї й міцно її тримав. — Ну, що, може, трошки побавимося?

Наблизився до неї, і дівчина відчула запах перегару. Хлопець намагався її поцілувати, вона відчувала, як мокрі губи торкаються її щоки й хочуть знайти вуста. Лінці здалося, що її зараз знудить. Решта спостерігала й сміялася. «Зараз або ніколи», — подумала Лінка і, зібравши всі сили, відштовхнула голомозого. Кинулася до дверей, а потім помчала до вітальні. На щастя, там була Каська, яка продовжувала говорити із блондином.

— Пішли! — наказала їй Лінка.

— Куди? Ти що, здуріла?

— Додому! Давай, ворушись!

— Тобі що, геть дах поїхав, я ніде не піду.

У Лінки не було сил переконувати подругу. Що ж, Каська вочевидь класно розважалася. Халіна лише махнула рукою, схопила своє пальто й вибігла з будинку.

На вулиці було порожньо. Дівчина вирішила йти в бік зупинки, може, будуть якісь нічні автобуси. Раптом небо проясніло, і високо вгорі спалахнув феєрверк. А й справді, дванадцята година. «Гарний початок Нового року», — сумно подумала Лінка, щільніше кутаючись у пальто. Відчувала, як мерзне кінчик носа. І раптом почувся рінгтон мобілки. Може, це Каська передумала, і вони зможуть повернутися разом? Але це був Адріан.

— Привіт, — сказав він. — Дзвоню привітати тебе з Новим роком. Сподіваюся, я тебе не розбудив.

— Ні.

— Що трапилося? У тебе якийсь дивний голос.

— Нічого.

— Як це нічого, я ж чую.

Дівчина невідь-чому раптом розлютилася. Адріан, певне, розважається десь у класній компанії, і раптом собі згадав про Лінчине існування!

— Нічого. У мене немає часу розмовляти з тобою. Я опинилася у якійсь дірі, невідомо де, не знаю, як повернутися додому. І взагалі, мушу закінчувати.

І роз'єдналася, але телефон майже відразу знову задзеленчав.

— Скажи, де ти, я по тебе приїду.

На мить Лінці закортіло сказати, щоб він не пхався не у свої справи, але здоровий глузд таки переміг, і вона назвала йому вулицю.

— Я зараз буду.

Адріан справді приїхав миттєво.

— Здається, ти побив рекорд швидкості, — недовірливо похитала вона головою. — Зізнайся, я тебе зірвала з якогось святкування Нового року?

— Я святкував, якщо це можна так назвати, у себе вдома. Сідай, бо замерзнеш.

Лише в машині вона помітила, що в Адріана почервонілі очі й він дуже мовчазний. Лінка зникла.

— У тебе щось сталося, — мовила вона радше ствердно, ніж запитала.

— Моя мама в лікарні. Інфаркт.

— О Боже! Коли це сталося?

— Позавчора. Вона житиме. Принаймні батько так каже. Але я дуже переживаю. Сидів біля неї вчора весь вечір, але потім мене попрохали піти. Добре, що це татове чергування і коли щось, то він зможе простежити й побути з нею.

— Гарний у тебе Новий рік, нічого не скажеш.

— Так. Але схоже, у тебе він теж не надто вдалий?

Лінка мовчки кивнула. Адріан зупинив машину біля її будинку.

— От ми й приїхали.

— Так, справді.

Чомусь дуже не хотілося виходити. Лінка й досі була розлючена, прикро вражена цією вечіркою, а тут ще й цей інфаркт Адріанової мами... Хотілося комусь виговоритися.

— Слухай, на цій вечірці... Але не знаю, чи захочеш ти слухати...

— Звичайно, тільки... Знаєш, що? Ти тільки нічого собі не думай, але я хотів би запросити тебе на каву. З кардамоном. От лише до кави в мене нічого немає, кажу відразу.

— Чудово. Звичайно!

— Тоді поїхали.

Адріан запустив двигуна й розвернув машину.

Лінка із цікавістю піднімалася стрімкими сходами кам'яниці. Вона ніколи не була в Адріана й віддавна хотіла побачити, як він живе. Контраст між довоєнним помешканням із високими стелями й будинком, з якого вона щойно повернулася, був приголомшливий. У квартирі панував симпатичний розгардіяш. Скрізь лежали книжки й диски.

— Зачекай, краще не йди до кухні. Я піду, зварю каву. Моя кімната отам, почувайся як удома.

Лінка слухняно попрямувала до білих дверей. Кімната була простора, а за вікном височіли вкриті снігом ялини. Меблів у Адріана було небагато: просте ліжко, сосновий письмовий стіл. Усю стіну займали полиці з книжками. Лінка із цікавістю підійшла й побачила численні мистецькі альбоми. Деякі імена на корінцях вона явно бачила вперше. У ніші, призначеній, певне, для шафи з одягом, стояли картини. Дівчина знала, що чинить погано, зрештою, дивитися чужі картини — це майже як читати листи, проте втриматися не могла. Підійшла й почала переглядати полотна. Їй страшенно подобалося, як малює Адріан: хоча все це було виконане олійними та акриловими фарбами, картини здавалися такими тендітними, немов акварелі. Адріанові подобалися вулиці під дощем, повні розмитих парасольок. На багатьох полотнах був куточок вулиці Хмельної, Лінка здогадалася, що хлопець малював це на заняттях у ліцеї. Раптом у неї вихопився здивований вигук: вона побачила картину, на яку Адріана явно надихнула її фотографія. Лінка посміхнулася, подумавши, що він справді використав позичене фото. Та це була не остання несподіванка. Перегорнувши кілька наступних робіт, на яких видніли різні вулиці й будинки, Халіна побачила на картині чиєсь обличчя. У дівчини були каштанові кучері, гарні сіро-блакитні очі, повні вуста. Це було її обличчя! Адріан намалював її портрет! Скрипнули двері, Лінка відскочила від картин мов обпечена. Адріан обережно ніс дві чашки.

— Пробач, що так затримався. Електричний чайник зіпсувався, а у звичайному вода страшенно довго не закипає.

Глянув на неї. Лінці здалося, що він удає, ніби не помічає її хвилювання. Чи бачив він, як вона роздивлялася його роботи? А може, сам їй покаже? Цікаво. Кава з кардамоном смакувала чудово. Розігрівала й додавала сил. Якраз те, що треба в новорічну ніч.

— А може, покажеш мені якісь свої картини?

— Е-е-е... вони переважно слабкі, більшість незакінчена, — спершу хлопець відмовлявся, та за мить підійшов до ніші й витягнув кілька

полотен. Як Лінка й сподівалася, серед них опинилася картина за її фотографією. Зате не було портрета. Лінка захоплено вигукнула.

— Ти й справді намалював картину за моєю фоткою! Неймовірно!

Вона не вдавала, робота їй справді дуже подобалася, зараз навіть більше, ніж коли дівчина побачила її вперше, бо ж тепер можна було роздивитися все при доброму освітленні. Халіна здивувалася, що Адріанові вдалося відтворити настрій фотографії, та водночас він додав чимало свого. На знімку кольорові будки китайців з яскравими неоновими вивісками дуже гарно контрастували із сірістю Палацу культури. На картині Адріан підкреслив кічуватість будівлі, зобразивши її надзвичайно чітко й виразно окреслюючи контури, зате будки дещо розмив, намалювавши їх в імпресіоністичному стилі. Нечіткий перший план цілковито змінив композиційний задум. Лінка справді була вражена.

— Картина краща, ніж фото, чесно!

Пригадавши собі про портрет, Лінка вирішила ризикнути.

— А портретів ти не малюєш?

Їхні погляди зустрілися. Адріан напружено вдивлявся в неї. Вона зрозуміла, що хлопець хотів сказати зовсім не те, що нарешті видувши.

— Ні-і-і... Вони мені чомусь не вдаються.

Лінка подумала, що Адріан, можливо, збирався зробити їй сюрприз, але не був задоволений результатом роботи й вирішив залишити картину собі. Дівчина губилася в здогадах, чи портрет був намальований з пам'яті. Якщо так, то в Адріана справді був неабиякий талант. Лінка бачила полотно лише кілька секунд, але воно справило на неї незабутнє враження. А якщо Адріан користувався фотографією, то звідки він її узяв?

— Що ж, бажаю тобі в Новому році кращих портретів! — засміялася вона.

— А я, щоб ти зробила супер-фотографії й виграла на конкурсі!

Цокнулися чашками.

— За Новий рік!

— За Новий рік!

СІЧЕНЬ

Вона йде за ручку з бабцею по садку. У ньому є колодязь, вода хвилюється, легенько дрижить, наче її сколихнула невидима сила.

— Бабцю, давай поглянемо, — просить мала.

— А що там дивитися? — каже літня жінка, витираючи носовичком піт із чола.

— Там живе маленька дівчинка, така, як я, — серйозно говорить дитина.

— Що за дурниці ти плетеш? — сердиться бабуся. — Дивися, там нікого немає, сама вода.

— Є! — наполягає мала. — Послухай! — і вмовкає над водою. Чується тихий шепіт. — Ти там?! — кричить. Усміхається. — Я теж тебе люблю! — каже дитина.

Бабуся тягне її за руку.

— Та ходи-бо, самі дуροщі тобі в голові.

Але дівчинка опирається й підстрибує біля колодязя.

— Я їй обіцяла, буду її провідувати! — говорить вона тоненьким голоском. — Ти знаєш, бабцю, що вона там живе, бо її мама не хотіла? Чесно! Казала, що це тому, що вона негарна. У неї темне волосся, а мама хотіла білявеньку.

— Що за дурниці ти вигадуєш?! — знову сердиться бабуся. — Як можна не хотіти дитини, бо вона негарна, це точно не тому.

— Може, вона була неслухняна, — мала на мить засмучується. — А я їй сказала, що моя мама теж мене не хотіла, але не знаю, чому.

Бабця присідає й міцно пригортає дівчинку до себе.

— Це неправда, — каже вона. — Твоя мама тебе дуже хотіла. І хоче. Мама повернеться, от побачиш. Обіцяю.

I

Повернення до школи після свят було для організму неабияким стресом. Оцінки ніби й виставлені, проте сама необхідність рано вставати, сидіти на твердій парті, щодня робити уроки не сповнювала Лінку оптимізмом. Єдиною радістю було наближення зимових канікул. Щоправда Лінка не збиралася нікуди виїздити, та все-таки це два тижні без школи. Їй було трохи сумно. Вона чула, як однокласниці обговорювали зимові курорти в Італії й Австрії. А Лінка навіть не вміла кататися на лижах. У неї ніколи не було нагоди навчитися. Мама лижницею не була. Адам, здається любив лижі замолоду, але потім покинув їх через маму. Ну, а на дорогі лижні табори в них ніколи не було грошей. Нічого, принаймні можна буде виспатися, і до того ж, трохи пофотографувати. Але перш ніж ці довгоочікувані канікули стануть реальністю, доведеться витримати ще два тижні занять.

Лінка зітхнула, удаючи, ніби слухає пояснення про будову призми, і краєм ока позирнула на Каську. Подруга підморгнула їй так, щоб учителька не побачила. Лінка посміхнулася. Останнім часом дівчата розуміли одна одну без слів. Раптом Халіна помітила, що Міхал, який сидів біля Каськи, поводиться так, наче образився на свою сусідку. Відсунувся від неї й відвертався вбік, щоб випадково не зустрітися з нею поглядом. «Цікаво, що це між ними сталося?» — подумала Лінка.

— Які в тебе плани на суботу? — запитала вона Каську після уроків.

— Ще не знаю, але можемо піти в басейн, якщо хочеш. Старі дали мені якісь безкоштовні квитки до «Кита».

— Ну, то посидимо в джакузі й потеревенимо.

II

Каська й не думала просиджувати в джакузі. Вона вже вкотре невтомно долала басейн гарним кролем. Лінка спершу намагалася не відставати, проте швидко здалася. Її незграбна «жабка» у порівнянні з умінням подруги виглядала, мов прогуляночка літньої пані проти бігу стаєра. Нарешті обидві справді опинилися у ванні з бульбашками.

— А ти класно плаваєш.

— Дякую. Плавання мене врятувало.

— Урятувало?

— Я ж тобі розповідала, що хворіла? Тобто, що народилася хворою. Дитячий церебральний параліч.

— Що це таке?

— Кисневе голодування мозку під час пологів. Дехто після такого залишається калікою на все життя, у декого залишаються якісь проблеми, як-от у мене. Усі думали, що я не ходитиму. Коли я була маленькою, зі мною проводили дуже інтенсивні реабілітаційні заняття, а потім я навчилася плавати. Лікарі дивувалися, що це дало такий чудовий ефект. Казали, що це диво. Від паралічу й сліду не залишилося, мабуть, плавання дуже мені допомогло.

Каська зручніше вмостилася на пластмасовому стільчику. Лінка придивилася до подруги. Вона була дрібненька й непоказна, але під купальником вимальовувалися тверді мов сталь, м'язи.

На мить Лінці здалося, що в її подруги на плечі тату, та за хвилину вона збагнула, що це родима плямка.

— Яка в тебе родимка смішна. Як сердечко.

— Ага, така плямка. Можу вдавати, що я собі це витатуювала на пам'ять про якогось коханого, — засміялася Кася.

Раптом Лінка пригадала собі про ту нещасну новорічну вечірку.

— А що було з тим хлопцем на вечірці? Бо ти мені нічого не розповідала.

— А що могло бути? — Каська енергійно знизала плечима.

— Ну, я навіть не знаю, хто це.

— Та такий собі один, погомоніли та й годі. Нормальний хлопець узагалі, але розумієш...

— Що?

— Нічого. Мені подобається інший.

— Міхал!

— Та звісно, що Міхал.

— А тобі не здається...

— Що саме?

— Мені здавалося, що він на тебе чомусь ображений. Так якось дивно дивився...

— Ні, я нічого такого не зауважила, — Каська помітно засмутилася. — Міхал?

— Ага.

— Ну, знаєш, я на нього не дивлюсь, боюся чимось себе виказати. Він на мене однаково уваги не звертає.

Лінка співчутливо глянула на неї.

— Дурненька. Ти йому подобаєшся, за кілометр видно. Він же на тебе дивиться отак...

І Лінка широко розплющила очі, затріпотіла віями й склала вуста, мов для поцілунку. Дівчата розреготалися.

— А як там Адріан? — поцікавилася Каська.

— Він же мені тільки друг.

— Справді? Коли я вас востаннє бачила, мені здавалося, що він сприймає тебе зовсім не як подружку.

— Сподіваюся, що ти помилилася. Давай виходити, бо я тут зараз розчинюся в цій ванні.

III

Удома на перший погляд усе було нормально. Зачинивши за собою двері, Лінка побачила просто-таки ідилічну картину. Мама помішувала щось у каструлі, і це щось, судячи із запаху, було томатним соусом до спагеті. Адам сидів на килимі й подавав Каєві кубики. Поруч уже височіла різнокольорова конструкція, до якої весь час добудовувалися нові башточки й віконця. Лінка усміхнулася. Може, усе буде, як раніше? Та коли мама повернула голову, щоб привітатися, Лінка помітила її почервонілі очі. Схоже було, що мама довго плакала.

— Що сталося? — запитала дівчина, наперед знаючи, що відповіді однаково не отримає. Мама похитала головою. Лінці було вже цього досить. Навіть не поспівчуваєш, бо ж незрозуміло, у чому справа. Здавалося, що з мамою сталося якесь величезне горе, але ж Лінка знала, що в родині ніхто не захворів, вони не бідували, не було війни чи стихійного лиха... Ніхто не озивався, навіть Кай складав свої кубики мовчки. Лінка подумала, що коли вона негайно не піде звідси, то просто здуріє.

— Фікусе! — гукнула вона до пса. І вже за мить збігала сходами, а тоді, дозволивши псові обнюхати всі придорожні стовпи, подалася в бік Саського саду. Від новорічного морозу не залишилося й сліду. І хоча в січні зазвичай буває справжня зима, то зараз Лінчині йоги місили буру кашу. Відчувалося, що мороз хапає, і місиво на тротуарі твердне. З дерев позлітали білі снігові шапки, і небо перерізали голі страшні гілки. Фікус дивився на свою хазяйку із підозрою, наче хотів у неї запитати, чи ця прогулянка справді приносить їй приємність. Правду кажучи, це було зовсім не так. Особливо, коли Лінка відчула, як вітер пронизує її й вдирається під пальто. Тоді дівчина вирішила обійти довкола фонтана, а тоді повернутися додому, бо від холоду трусився навіть пес. Аж раптом у вдягненій у червоний пуховик постаті Лінка впізнала однокласницю, Моніку. Її пес, на відміну від Фікуса, явно полюбляв зимові прогулянки. Моніка щосили тягнула за поводок, а здоровенний чорний собацюра смикався в інший бік, оглушливо гавкаючи при цьому на весь парк. Побачивши Фікуса, він

змінив об'єкт своїх зацікавлень і шарпнув поводок так, що Моніка його відпустила. Фікус пожвавішав, і вже за мить обидва пси шалено гасали одне за одним між скульптурами античних муз. Моніка лише рукою махнула.

— Немає в мене сил із ним змагатися. Власне, це пес мого брата, і це він з ним гуляє, але зараз брат хворий, а ця тварюка мусить вибігатися. Я пообіцяла піти з ним до парку, і от результат. Борюкаюся з ним уже півгодини, аж уже мокра вся.

— Зате принаймні тобі тепло.

— Навіть гаряче! Кажуть, ти була на тій вечірці? — Моніка раптом змінила тему.

— На якій іще вечірці?

— Ну, тій, що в Норберта.

— Та-а-ак.

Їй не дуже хотілося говорити про той злощасний новорічний вечір, але Моніка, здавалося, цього не помічала.

— Я чула, що Каська там здорово відзначилася. Їзда без гальм, еге ж?

Лінка відчула, як їй зробилося гаряче.

— Про що це ти?

— Як це про що? Ти там була й нічого не знаєш? Усі тільки про це й говорять.

— Про що говорять?

— Ну, про Каську й того чувака з Познані. Кажуть, що вони цим займалися в одній з кімнат так голосно, що на весь дім було чути.

— Хто це тобі нарозповідав таких дурниць? Нічого такого Каська не робила! Я була на тій вечірці!

— Справді? Здається, ти пішла раніше.

— Хто поширює ці брехні? Наталія, так?

Лінка відчувала, як лють заливає її аж по кінчики змерзлих вух.

— Я вже точно не пригадую, від кого це чула, — почала виправдовуватися Моніка.

Отже, Наталія. Зараза підступна. А що, коли Каська справді... Адже Лінка дійсно пішла звідти раніше за всіх. Відігнала від себе зрадливу думку. Ні, авжеж ні! А навіть, якби й так, то про таке не розповідають усім довкола. Вона ж нікому не розп'якала, що бачила тоді у ванній.

— Фікусе! — покликала вона собаку. Попрощалася з Монікою й побігла в бік Маршалковської. Наталія мешкала недалечко.

Їй навіть не довелося дзвонити в домофон, із під'їзду саме виходила якась вичепурена літня добродійка. Непривітно глянула на Лінку та її забрьоханого пса. Лінка знизала плечима й подумки показала літній пані язика. Розлючена, вона вибігла сходами на сьомий поверх.

Наталія відчинила після першого ж дзвоника. Виглядала вона, як завжди, приголомшливо: на ній була блузка з індійським візерунком, чорні легінси, а на ногах — туфлі на підборах. У вухах погойдувалися золоті кільця. Наталія могла би сміливо позмагатися із зірками Боллівуду. Мабуть, вона на когось чекала, бо, побачивши Лінку, здивовано й водночас перелякано сахнулася.

— Може, зайдеш? — видушила нарешті якимсь пригаслим голосом. У ній не було й сліду від колишньої самовпевненості, яку вона останнім часом постійно демонструвала Лінці.

— Ні, дякую. Скажу тобі лише кілька слів, — спокійно мовила Халіна.

— Ти повинна негайно спростувати ці плітки.

— Які плітки?

— Не вдавай, ніби не розумієш, про що я. Припини розповсюджувати ці гидкі історії про Каську. Ба, більше: усім, кому ти встигла наговорити цих дурниць, скажеш, що ти все вигадала.

— Не тобі мені вказувати, що я повинна робити. Зрештою, чому ти думаєш, що це плітки? Що ти насправді знаєш про свою прекрасну подружку?

— Досить багато, аби мати певність, що ти все з пальця виссала. Як ти могла?! — Лінка раптом відчула, що всі емоції, які вона так старанно приховувала, завирували в ній з подвійною силою. Щоб не розплакатися, дівчина щосили намагалася стримати сльози, які вже збиралися в куточках очей.

— Нічого ти мені не зробиш і ні до чого не примусиш, — тихо озвалася Наталія.

— Ні? Не забувай, що і я дещо бачила.

— Ніхто тобі не повірить. Усі думатимуть, що ти так мстишся, захищаючи Каську.

Наталія мала рацію. Лінка задумалася. Якби зараз вона почала розповідати всім, що сталося в одній із вишуканих Норбертових ванних, то всі уважатимуть, що Лінка це вигадала, аби звести наклеп на Наталію. Крім того, невже їй справді хотілося комусь про таке розповідати? Раптом їй сяйнула думка.

— Усі мені повірять. Я вас сфотографувала.

— Щось я не бачила, аби ти це робила.

— Не бачила, бо була занадто зайнята, — Лінка почувалася дедалі впевненіше. — Ти ж знаєш, що я постійно фоткаю. Я робила знімки Норбертових інтер'єрів. Хотіла перевірити свою нову дзеркалку. А ви

мені потрапили в кадр. Я встигла швидко сховати фотоапарат, бо не хотіла, щоб ви здогадалися.

— Негайно віддай мені це фото!

— У мене його при собі немає. Та якщо зробиш те, про що я просила, я його знищу. А якщо ні... що ж, усі це побачать. Гадаю, воно класно виглядатиме на Фейсбуку, еге ж?

На сходах почулися кроки. Догори неквапом піднімався Міхал.

— Ого, — в'їдливо зауважила Лінка. — Мабуть, ти можеш йому першому все пояснити.

— Що пояснити? — спантеличено запитав хлопець. — Що ти тут робиш?

— Я вже йду геть. От лише хвильку послухаю.

— Нічого ти не будеш слухати! — раптом розплакалася Наталія. — Дайте мені всі спокій!

І грюкнула дверима, залишивши Міхала й Лінку на сходах. Хлопець почав спершу дзвонити, а тоді стукати у двері.

— А що це вона нині такі коники викидає? — здивувався Міхал. — Ми збиралися йти до кіно.

— Що ж, певне, не підете.

— А що взагалі сталося? Я до неї дзвонив півгодини тому на мобільний, і все ще було окей.

— Слухай... А ти чув цю історію про вечірку в Норберта?

— Так, — Міхалове обличчя спохмурніло.

— Це неправда. Нічого такого не було.

— Звідки ти знаєш?

— Я там була. Наталія все вигадала.

— Але навіщо?

— А про це ти вже в неї запитай. Щастя! Може, вона зараз перебіситься й відчинить тобі. Я вже мушу йти.

IV

У понеділок Каська пошепки запитала Лінку:

— А що ти мала на увазі, коли казала, наче Міхал на мене образився?

— Нічого, мабуть, мені здалося.

Справді, Міхал дивився на Каську ніжно, як завжди, особливо, коли вона цього не бачила. «Добре, що Каська нічого не знає», — думала Лінка. Про плітки, і кіно з Наталією. Ніби з того походу нічого не вийшло, але хтозна. Зрештою, цікаво. Лінка знала, що Міхал ніколи не запрошував Каську на побачення, здається, він був занадто сором'язливий. Тож Лінка зробила висновок, що, мабуть, це Наталія сама подзвонила до Міхала й запропонувала піти до кіно.

— Знаєш, що я думаю? — сказала вона Касьці. — Що Міхал страшенно соромиться. Йому насправді дуже хочеться запросити тебе на побачення, але він ніяк не наважиться. Може, ти сама повинна зробити перший крок?

— Може, і соромиться. Але якщо він не може нічого вирішити, то нащо мені такий хлопець, сама скажи. Я почекаю. Якщо він справді чогось хотітиме, то зрештою зробить.

— Може, ти й права, — погодилася Лінка, подумавши, що якась метка дівчина легко захомутає Міхала просто в Каськи під носом.

Наталії в школі не було. Лінка не знала, чи не вислати до неї якусь есемеску. Їй справді було потрібно, щоб Наталія сказала тим, кому раніше наплела про Касю, що все це неправда. Та якщо вона не з'явиться в гімназії, то нічого не вийде. Добре, що принаймні Міхала вдалося переконати.

V

Наталія не приходила до школи вже цілий тиждень. Лінка все-таки надіслала їй кілька есемесок, але та на жодну не відповіла. Намагалася поговорити з нею в чаті, але біля Наталіїного імені горіло червоне сонечко. У п'ятницю Лінка забула про все це, бо до неї написав Адріан.

* Хочеш завтра з'їздити до Кракова?

* До Кракова? Навіщо?

* Забула? Ти ж збиралася декому запалити свічку?

Лінка й справді геть забула.

* Звісно! Але що я батькам скажу? Щось вигадую.

* Тоді я приїду по тебе о восьмій.

— Ну, і що ти їм сказала? — поцікавився Адріан. Дорога була вільна, жодних корків. Вони вже виїхали з Варшави. Обабіч шосе зеленіли ялини. На них зовсім не було снігу, між гілками просвічувало сонце. Лінка майже повірила, що от-от настане весна.

— Що в мене збір харцерів під Варшавою.

— Я й не знав, що ти харцерка.

— Я нею ніколи не була, але батьки про це не знають. Я їх узагалі не цікавлю, вони ладні повірити, що в мене екскурсія на Марс. Бо все одно ніколи не слухають, що я говорю.

— Зате вигадувати ти справді вмієш.

— Це ще нічого... Недавно я такого понавигадувала.

І розповіла йому, як переконала Наталію, наче зробила їй компрометуючі фотографії. Адріан слухав мовчки. Але довідавшись, що Лінка не бачила Наталії відтоді, як це сталося, раптом зупинився на узбіччі.

— Хочеш сказати, ніби не знаєш, що з нею відбувається? І ти навіть не подумала, що могло трапитися щось погане? Як ти так учинила? У тебе що, зовсім глузду немає?

— Припини верещати! Хто ти такий, щоб кричати на мене?

— Ніхто, — відповів Адріан. — Я ніхто. Але ти однаково нікого б не послухалася. Проте мене вислухай, прошу тебе.

І розвернув машину.

— Що ти робиш?

— Повертаймося. Підеш до Наталії й усе їй поясниш.

Адріан вів машину мовчки, але тиша його явно гнітила, бо за мить він увімкнув радіо на повну гучність. Залунали веселі мелодії, які геть не пасували до настрою, що панував у авто.

Лінка поринула в роздуми. Її лють почала поступатися місцем розважливості. Адріан був правий. Розмовляючи з Наталією, Лінка була переконана, що має право так вчинити, бо та збрехала першою. Халіна не подумала, що відчуває її колишня подруга і як вона може повестися в цій ситуації. «А якщо вона щось із собою зробить? — майнуло в думках. — Адже її не було в школі цілий тиждень! Що з нею?» Лінка перелякалася, на мить їй зробилося недобре.

— Може, подзвонити до неї? — видушила вона.

— Це нічого не дасть, крім того, таких речей ніхто не залагоджує по телефону. Ти повинна сама переконатися, що з Наталією все гаразд. Адже вона була твоєю подругою, ти сама мені казала.

— Вона мені більше не подруга.

— А ти швидко перекреслила вашу дружбу.

— Перестань узагалі до мене чіплятися.

Решту дороги до Варшави обоє сиділи мовчки.

Адріан припаркував машину біля світлого фешенебельного будинку.

— Іди, я почекаю.

— А може, підеш зі мною? — Лінка нервово ковтнула слину. Чомусь їй було лячно.

— Ні, то ваші справи.

Цього разу довелося скористатися домофоном. Досить довго ніхто не підходив. Нарешті почулося хрипке «алло».

— Здрастуйте, це Лінка. Наталія вдома?

Її співрозмовниця затнулася.

— Не знаю, що й робити, — зізналася нарешті мама Наталії. — Дочка зачинилася у своїй кімнаті. Ні з ким не спілкується, нічого не їсть, не ходить до школи, сказала нікому не відчиняти, і що коли я комусь відкрию двері, то вона вистрибне з вікна. Я така розгублена.

— Ви можете мені відчинити?

За мить домофон запищав. Лінка не бігла догори, як раніше. Цього разу почекала на ліфт. Невпевнено зупинилася під білими дверима. Не хотіла дзвонити, боялася, що Наталія почує й справді зробить якусь дурницю. Двері прочинилися. Мама Наталії жестом запросила її увійти, показуючи, щоб вона поводитися тихо. Жінка йшла навшпиньках, тож Лінка намагалася ступати якомога тихіше. Щойно за ними зачинилися двері спальні, мама прошепотіла:

— Може, ти щось придумаєш. Вона зачинилася на ключ. Я була проти, щоб ставити у дверях замок, і от маєш результат. Але то таке, —

зневірено махнула вона рукою.

— Дайте мені листок і ручку, — попрохала Лінка.

За мить, схилившись над папером, Лінка вивела великими літерами:

Наталіє, немає жодної фотографії. Я все вигадала. Я нікому нічого не скажу. Перестань дуріти. Я хвилююся за тебе.

Склала аркуш навпіл.

— Просуньте записку під двері й скажіть, аби Наталія прочитала. А тоді подзвоніть мені або вишліть есемеску, що все добре.

— Не залишишся? — запитала жінка.

— Мабуть, ні. Нам багато чого треба обговорити. Але, напевне, іншим разом.

Нашкрядала на берегах газети номер свого мобільника.

— Обіцяйте, що подзвоните.

— Звичайно.

— І... якщо станеться щось погане... зателефонуєте?

— Гарзд. А ти можеш мені сказати, що трапилося? Ви посварилися?

— Довго розказувати. Я вже піду.

Лінка спустилася сходами на неслухняних ногах. Навіть не підозрювала, що так хвилюватиметься. Лише коли вона, наче ганчір'яна лялька, впала на сидіння поруч з Адріаном, то усвідомила, чого це їй коштувало.

— Ми можемо тут трошки постояти? — запитала вона.

— Звісно. І як усе було?

— Ніяк, — знизала плечима. — Побачимо.

Лінка дивилася на вікна Наталії. З місця, де стояла машина, їх не було добре видно, проте на мить Халіні здалося, що за фіранкою майнули, а тоді зникли, дві тіні. За мить почувся знайомий сигнал есемески.

Наталія вийшла з кімнати, вже краще, спасибі. Заварська.

*

Дякую за інформацію, —

відписала Лінка.

— Уже краще. Можемо їхати.

Проте Адріан не запускав двигуна.

— Ну, що таке? То ми їдемо чи ні?

— Слухай... там, на шосе... Ти сказала, що я для тебе ніхто.

— Я такого не говорила!

— Але й не заперечила. Я... я гадав, що... Пробач, я не можу тебе нині відвезти до Кракова. Відвезу краще додому.

Лінка спалахнула. Що він собі, власне, думає?

— Ну, то й відвези, я не потребую твоєї ласки!

— Ти добре знаєш, що я хотів тобі допомогти, бо просто... — хлопець завагався, — тобі потрібна допомога. Та якщо ти це так сприймаєш, то я не можу.

Запустив двигун, і машина рушила. Біля свого дому Лінка вийшла, не прощаючись, грюкнувши дверцятами авто.

— А ти не на зборі? Чи все раніше закінчилося? — мама обернулася від плити. Вона знову щось готувала, наче вирішила всім довести свою нормальність.

— Не на зборі, мамо. Я навіть не харцерка. Але ти, звісно, навіть цього не підозрюєш, бо що ти власне, знаєш про мене? Нічого, я собі кудись їду, невідомо, куди, і тобі до мене байдуже! А коли я щось кажу, ти однаково не слухаєш!

— Не кричи. Я ж тебе слухаю. Ти сказала, що їдеш на збір.

— Це я справді говорила, отже, ти, мабуть, уперше в житті слухала, що я кажу й навіть запам'ятала...

— Звідки в тебе стільки іронії?

— А чому би й ні? Ти постійно від мене щось приховуєш, то як я повинна говорити? Я можу ще тільки плакати, що в мене така нікудишня мати, як ти!

І розридалася, але вже у своїй кімнаті. Впала на ліжко й почала схлипувати, наче п'ятирічна дівчинка, від смутку та гніву водночас. Подумала, чи прийде до неї мама, щоб втішити доньку, як колись у дитинстві. Коли перший напад плачу минув, вона цього навіть чекала. Але ніхто не прийшов. Лінка дивилася, як небо спершу сіріє, а тоді стає темно-синім... Вставати й вмикати світло не хотілося. Їй здавалося, що минуло вже багато годин. Час немовби зупинився. Нарешті вона вкрилася пледом і заснула.

VI

Лінка прокинулася рано-вранці, годинник показував п'яту. Вона довго лежала непорушно. Відчувала, як бретельки ліфчика врізаються їй у спину. Вона всю ніч пролежала в тісних джинсах! Скільки ж годин вона проспала? Десять? Дванадцять? Згадався вчорашній день. Спершу поїздка автомобілем. Потім сварка. Принаймні добре, що Адріан привіз її назад... Вона бачила його обличчя, коли кричала йому: «Хто ти такий, щоб мене повчати?!», чи щось таке. Його посмутнілі очі. Лише зараз усе поверталось, наче сповільнені кадри фільму. І те, що він сказав потім. Боже, що вона наробила... Невже вона завжди всіх ранитиме? Адріана, маму, Наталію... З Наталією все було трохи по-іншому, та Адріан мав рацію. Надто легко вона відмовилася від їхньої дружби. Та ще й напала на подругу з її власною зброєю, а це не віщувало нічого доброго.

Лінка підвелася з ліжка з відчуттям морального похмілля й боса пішла на кухню, щоб нікого не розбудити, передусім Фікуса, який міг вимагати ранкової прогулянки. А Лінці аж ніяк не хотілося виходити так рано. Січневий ранок, темний і морозяний, точно не був для цього відповідним моментом. На кухні налила собі трохи води з фільтра. Повільно п'ючи, дівчина думала, що робити із цим усім, що вона заварила.

Лінка не була певна, чи о восьмій ранку в неділю годиться до когось іти. Мабуть, усе-таки ні. Та дочекавши три години, вона більше не мала сили терпіти. Ту відстань, яка ділила її й Адріана, вона зазвичай долала автобусом або машиною, та цього разу Лінка просто добігла до хлопця додому. За п'ять хвилин уже стояла під його будинком. Трохи лячно було набирати номер квартири на домофоні. А що, як Адріан узагалі не захоче з нею розмовляти?

Він стояв перед нею у фланелевій піжамі. Гудзики були застебнуті нерівно, і кутик комірця задиркувато стирчав догори, тоді як другий звисав, наче вухо спанієля. Адріан намагався пригладити скуйовджене

волосся, але це йому ніяк не вдавалося. Пасма стирчали навсібіч. Хлопець стояв перед нею босий і мовчав.

— Е-е-е... — почала Лінка. — Пробач, що прийшла так рано, але довше чекати я вже не могла. Я хочу попросити пробачення за все. І подякувати. І взагалі... Я не хотіла сказати нічого поганого, просто так якось по-дурному вийшло.

І глянула на нього. Адріан дивився просто на неї, незважаючи на піжаму й хаос на голові, його погляд був чистий, ясний і цілком притомний. Лінка почервоніла.

— Ми можемо спілкуватися, як раніше? — запитала вона.

Здавалося, Адріан був трохи розчарований, проте легенько посміхнувся й торкнувся її плеча.

— Звичайно. То що, їдемо до того Кракова?

— А ти й досі хочеш зі мною поїхати?

— Я ж тобі сказав, що завжди радо допоможу. Заходь, — запросив він її. — Можеш почекати у вітальні. Тато відсипається після чергування, а мама й досі в лікарні.

— Як вона почувається?

— Як після інфаркту. Поговоримо в машині. Дай мені кілька хвилин, — підморгнув до неї. — Не їхати ж мені отак?

VII

Вони знову мчали тим самим шосе. Десь на півдорозі Адріан почав розповідати про маму.

— Відколи я пригадую, вона постійно погано себе почувала. Завжди їй на все бракувало сил. Пам'ятаю, коли я був малим, то мріяв, щоб ми разом пішли на дитячий майданчик або до кіно. Але вона багато працювала, як і тато. А після роботи була втомлена. Зі мною ходила бабуся, але ж це не те саме. Потім мама втратила роботу. Це сталося п'ять років тому. Вона працювала у великій фірмі, у фінансовому відділі, мала досить відповідальну посаду. Втрата роботи її не зламала, навпаки!

— Вона змогла нарешті трохи відпочити?

— Так, але передусім мама була впевнена, що без проблем знайде нову роботу. Їй здавалося, що це питання кількох тижнів. Потім — кількох місяців. Але за кілька років до нас дійшло, що роботи для неї немає.

— Як це, адже в неї такий великий досвід...

— Так, вона була гарним спеціалістом у своїй галузі, багато часу витратила на підвищення кваліфікації, добре знає кілька мов. Але все було марно. У неї не було відповідних знайомств. А зараз без цього важко... Нам із батьком навіть здавалося, що вона із цим змирилася. Щоправда, стала якась дивна. Спала до полудня, перестала будь-що вдома робити й постійно казала, що погано почувається. А ми це легковажили... Навіть батько, хоч він і лікар.

— Твого тата, певне, страшенно мучить сумління.

— Навіть не уявляєш, як. Він весь час сидить біля неї. Майже нічого не їсть, схуд страшенно, дуже за неї непокоїться.

— Усе буде добре. Ти повинен у це вірити.

— Я й вірю. Дякую.

Під'їжджали до Кракова. Лінка відчувала хвилювання й водночас була дуже збуджена. Цікаво, чи вдасться їм знайти могилу, і як вона виглядає?

— Зараз ще досить рано, — Адріан глянув на годинника. — Підемо відразу на кладовище, чи спершу прогуляємося містом?

— Спершу обов'язок, потім розваги. Ходімо на кладовище.

Лінка досить добре пам'ятала, де була могила прабабусі й прадіда, бо туди вела доріжка, обабіч якої росли берізки. Недалечко лежав якийсь дядько, котрого вона не знала. Халіна пригадала, що бабуся завжди ставила на його могилі свічку. Якщо десь і є могилка дитини, то напевне тут. Вони досить швидко знайшли потрібне місце, але ні в родинному склепі, ані десь поблизу жодної дитячої могили не було.

— Невже могло статися, що її не поховали? — запитала Лінка.

— Ні, адже вона прожила кілька днів, правда? Отже, мусить бути могилка.

Адріан вирішив перевірити записи у цвинтарних книгах. Шукали за прізвищем, спершу маминим по чоловікові, потім за дівочим, проте нічого не знайшли.

— А де живе твоя бабця?

— Почекай, адреса в моєму записнику, а він у машині.

— Добре, а я гляну на карту. Подивимося, чи немає поблизу якогось невеличкого парафіяльного цвинтаря, може, це там?

У машині Адріан довго вдивлявся в карту. Пізніше, покружлявши вузькими вуличками, зупинився біля якогось маленького костела.

— Ходи, запитаємо в ксьондза.

Проте розпитував переважно Адріан, а тоді подався зі священником до захристії.

— У костельних книгах такого прізвища немає. Можемо спробувати ще на кількох цвинтарях. Тут іще є один великий комунальний, подивимося там. Бо якщо це була парафія твоєї мами, дитину напевне не поховали на кладовищі, яке належить до іншого костела.

— Я вже й сама не знаю... Гарзд, поїхали.

Решта пошуків також виявилася безрезультатними. І тоді Адріан запропонував:

— Не хотів тобі казати раніше, бо розумів, що ти воліла би знайти могилу сама, але може, просто подзвони до бабусі й запитай у неї?

Лінка набрала номер бабці Стефи, але та, почувши запитання, несподівано роз'єдналася. А коли Лінка передзвонила, увімкнувся автовідповідач.

— Сподіваюся, що в неї просто розрядилася мобілка, — мовила Лінка, недовірливо похитавши головою. — Проте чомусь мені так не здається. Щось тут не так.

— Може, вона передзвонить, коли зарядить. А поки ходи, щось з'їмо, вмираю від голоду. Ну, не переймайся, наразі ти зробила все, що могла.

— Ну ж бо, не сумуй, — укотре намагався переконати її Адріан, коли вони знову сиділи в машині. — Я розумію, що ти розчарована, але нічого тут не поробиш. Я живу за таким принципом: існує десять відсотків справ, на які ти можеш вплинути, і саме ними треба займатися. Решта вирішується сама.

— Лише десять процентів? Ти що, жартуєш?

— Аж ніяк.

— А я гадала, що все навпаки.

— Через те ти так і сердишся. Коли зрозумієш, на скільки ситуацій ти не маєш жодного впливу, то деякі речі сприйматимеш по-іншому. Глянь на хмари: що б ти не робила, вони собі пливтимуть...

— Хмари — це хмари, а моє життя — то зовсім інша річ.

— Мені теж колись так здавалося. Але відтоді я змінив думку.

Адріан посмутнішав. Запустив двигуна, бризнув антифризом на шибку, увімкнув «двірники», а тоді рушили в дорогу. Довго їхали мовчки.

— Тепер ти якийсь сумний, — зауважила Лінка.

Хлопець глянув на неї якимось так... Лінці знову здалося, що це не звичайний погляд, що за ним криється щось більше. Простягнув до неї руку, проте швидко відсмикнув і знову поклав на кермо.

— Що ти робиш на канікулах? — запитав він перегодом.

— Нічого. А що робити? А ти?

— Їду на пленер. Знаєш що? Там ще набирають групу... Може, ти теж поїдеш?

— Аякже! Уявляю, як мама чи Адам мені це дозволяють. Крім того, я ж не маюю.

— Там є група фотографів. Запитай, може батьки не заперечуватимуть.

— Мабуть, це дуже дорого?

— Якраз ні. Цього року через кризу навпаки неймовірно дешево. По-перше, це в Ядвісині біля Варшави, отже, недалеко. По-друге, ночуватимемо в школі, отже, проживання коштуватиме копійки.

— Спробую поговорити з мамою.

Лінка воліла не тішити себе надіями. Вони точно не погодяться. Зараз почнеться: з ким, куди, і що грошей немає. Раптом задзеленчала мобілка. Бабуся Стефа!

— Алло, бабуся! — сказала Лінка, сподіваючись, що зараз усе з'ясується. Натомість пролунав якийсь тріск, а тоді в слухавці почувся крижаний бабусин голос:

— Припини лізти в ці справи. Не втручайся в це. Перестань нищпорити й дошукуватися, бо тоді справді станеться щось жахливе. Послухайся моєї поради.

І роз'єдналася. Лінка наче прикипіла до сидіння. Не могла й слова видушити.

— Що сталося, ти так зблідла?

Лінка переказала Адріанові почуте. Той лише головою похитав.

— Подумай, чи справді ти настільки хочеш довідатися, що трапилось. Бо результатами пошуків ти можеш бути приголомшена.

Спершу дівчина сиділа нерухомо, а тоді підвела голову.

— Ти ж не думаєш, що я це так залишу? Немає ради, раз козі смерть. Я знаю, що в історії моєї родини є якісь похмурі таємниці. Але хочу про все дізнатися.

Адріан посміхнувся.

— Іншого я від тебе й не сподівався. Я розумію, що ти не поступишся. Що ж, постараюся тобі допомогти, якщо, звісно, ти не проти.

ЛЮТИЙ

Ряди немовлят у маленьких пластмасових чарунках, насуплені личка, ротика, роззявлені для крику. Такі схожі одне на одне, об'єднані спільним прагненням життя, як сестри й брати, а водночас усі різні й неповторні. У цій палаті вирує від різних проявів життя: від крику або

його спроби, від нетерплячого борсання міцними ніжками, глибокого дихання, здорового серцебиття...

У палаті поруч, де темно, знаходяться інкубатори, а в них — діти, яким не зовсім пощастило. Дехто просто зарано народився, та попри це вони такі самі досконалі, як і ті, що лежать у світлій палаті поруч. Для них це перехідний період, як чистилище, після якого настане гарне життя в кімнатці з рожевими стінами. Життя інших ніколи рожевим не буде. Принаймні зараз невідомо, якого воно буде кольору. Якщо буде...

До котрої із цих палат зайде сумна жінка, яка прямує, точніше кажучи, плентається коридором, повільно човгаючи босими ступнями в капцях? Якраз її настрій ні про що не свідчить, бо скільки тут роззявлених ротиків, стільки й історій про материнство, щасливе або й ні, історій, які лише починаються в цьому пологовому відділенні. Постать у лікарняній сорочці зупиняється біля світлої палати, та за хвилику знову рушає вперед, продовжуючи свою нелегку мандрівку.

Отже, це ще не кінець.

Сумна жінка не вийде звідси за два чи три дні з рожевим згорточком у тремтячих руках. Чи навчиться вона любити свою дитину крізь плутанину трубок, пластмасову шибку, коли до немовляти можна ледь торкнутися? Чи матиме таку нагоду? Жінка вагається, увійти до тихої кімнати, чи не варто? Якби повернула голову, було б помітно, що вона плаче. Але не повертає. Заходить досередини.

I

Лінка тремтіла у своєму пуховику. Знову було мінус п'ятнадцять, а вони вже фотографували понад дві години. Сьогоднішнім завданням була композиція. Ніхто достеменно не знав, що воно таке, і чого від них очікують, але мабуть, саме про це і йшлося. Учасники пленеру вже встигли звикнути до того, що від першого дня в їхній упевненості, наче вони справді вміють робити фотографії, постійно сумніваються. Керівники, Марек і Патриція, які не лише виглядали, як старшокласники, але й дозволяли звертатися до них на ім'я, могли похвалитися такими величезними знаннями й досвідом, що Лінка відчувала, як її щодня позбавляють ілюзій, розвінчуючи чергові стереотипи й хибні уявлення, набуті невідомо коли й де.

Півтора десятка фотографів-початківців кружляло тепер навколо старої школи, роблячи знімки тріснутих шибок, облущеного тиньку, сірої дороги, яка бігла до містечка, дерев, що перетинали небо. Ідеї швидко вигасали. Лінка й досі не могла повірити, що мама відпустила її на пленер. Подумала, чи не доклалася до цього бабуся Стефа, яка однозначно наказала їй триматися подалі від родинних таємниць. Забезпечивши онуку заняттям на цілих два тижні, вона могла сподіватися, що в цей час Лінка не буде «нишпорити й дошукуватися». Так чи сяк, хтось-таки переконав маму.

Від клацання в неї геть задубіли пальці. Лінка відчувала, що ступні в чоботях перетворюються на крижини. На щастя, групі наказали повернутися до старої школи, де всі посідали з лептопами, перекидаючи до них щойно зроблені фотографії.

— Тепер друкуємо по два знімки, чорно-білі, і вішаємо на стіні, — наказала Патриція.

Коли вже довкола висіли в кого кращі, у кого гірші композиції, керівничка почала їх обходити й коментувати. Так зазвичай відбувалися їхні заняття, і нинішня критика аж ніяк не була

поблажливіша, ніж раніше. Може, навіть дошкульніша. Здається, Патриція була не в настрої.

Підійшла до Лінчиних фотографій.

— Дерево крізь ажурний місток через річку. Повторюєшся. До того, воно таке солодке, аж нудотне.

— Солодке?

— Авжеж, таке собі усі-пусі дівчаче. А це що? Дірка в паркані й сніг у дірці?

Почулося хихотіння. Лінка спалахнула.

— Безнадійно, — пирхнув хтось.

— Ну, якщо це дві твої найкращі фотографії, то щастя, що я не бачу решти. Композиція не може бути банальною. Місточок, може й гарний, але пощо на це фото взагалі дивитися? Нічого цікавого.

Лінка відчула, як на очі навернулися сльози, та Патриція попрямувала до інших.

Вродливий високий брюнет у чорній футболці із Че Геварою на грудях сидів на стільці, безтурботно помахуючи ногою.

— Гм-м, обрамлення з гілок. Цікаво. Шкода, що всередині порожнеча, аж вітер свище. Захоплення чорними рамами. Може, тобі краще подумати про роботу зберігача музейних фондів?

Невдовзі всім зробилося весело, бо зрештою, яка ж це проблема, усі вони становили групу осіб, які нічого не вміють, нічого не тямлять, і це їх об'єднує...

— По-перше, — Патриція явно була у своїй стихії, — око фотоапарата й людське око дивляться по-різному. Гляньте, приміром, на це фото.

Блондин в окулярах, який сидів поруч із Лінкою, ледь почервонів.

— Я переконана, що коли ти робив наближення на цих трьох круків, що сидять на снігу, і лінії електропередач над ними, то не помітив, що збоку до кадру потрапляють якісь кущі, унизу видніє шматок тротуару, а з іншого боку... а це що таке? Твій рюкзак?

— Я це зараз викадрую.

— Звісно, але тобі доведеться багато вирізати. Не в тім річ. Треба відразу робити гарні фотографії, а не абиякі, думаючи, що потім можна виправити. Безлад у кадрі — це поширена помилка. Людське око зосереджується й відбирає найважливіші об'єкти. Око фотоапарата сприймає все підряд. Ви повинні навчитися вибирати лише те, що хочете бачити на фотографії. Коли ви збираєтеся до школи, то не берете всіх підручників, а лише потрібні.

— Ну, Бартек узагалі підручників не носить, — засміялася коротко стрижена білявка.

Патриція помітно захопилася. Зупинившись біля дівчини з короткою гривкою Клеопатри, вона сказала:

— Глянь на ці прямі лінії. Наче торт ділиш, на дві половинки, еге? Кожному порівну. Те саме робиш із фотографією. Розітнула вертикально й горизонтально. Ти чула про принцип потрійного поділу? Симетрія, може й потрібна, коли краєш пиріг, але на знімку об'єкт не конче повинен перебувати в центрі кадру! І ще. Бачу, що ви надивилися пейзажів з оленями. Чому між ваших фото зовсім відсутні вертикальні композиції? Ви що, забули, що фотоапарат можна тримати й таким чином?

— Різко, га? — до Лінки підсунувся автор чорних рам.

— Мені подобається. Принаймні можна чогось навчитися.

Їй і справді подобалося. Воно, може й неприємно, коли тебе критикують, та якщо решта теж отримала свою порцію зауважень, то згодом можна звикнути. Після кожного заняття дівчина усвідомлювала, що розуміє дедалі більше. Тепер їй стало ясно, що вона фотографувала

досить хаотично, і чимало знімків, які досі вважала добрими, насправді такими не були. А вже якщо й траплявся якийсь непоганий, то це було, радше, випадково.

II

У їдальні Лінці помахав Адріан. Нині чергували художники, які раніше закінчили заняття, щоб устигнути приготувати обід: ковбасу із зеленим горошком та кукурудзою. На гарнір були макарони й салат з пекінської капусти. Після кількох годин, проведених на морозі, будь-що здавалося вишуканою стравою, тож усі заходилися наминати. По обіді брюнет, якого Патриція критикувала за «протяги в композиції» підійшов до Лінки.

— Здається, ми незнайомі. Мене звать Конрад.

— Конрад — спеціаліст у галузі чорних рам? — пожартувала вона. — Лінка.

— Лінка — зухвала дівчинка?

Адріан неприязно глянув на Конрада.

— Як там ваші фотографії? — поцікавився він.

— Безнадійні. Хоча наша зухвала дівчинка непогано впоралася. Що не кажи, а талант у неї є.

— Ніяка я не «зухвала дівчинка»! — розсердилася Лінка й подалася до кухні зі своїм недоїденим обідом.

— Так чи ні, але дівочка що треба, — змовницьки прошепотів чорнявий до Адріана. — Це твоя дівчина?

— Ні, чому ти так вирішив? — заперечив Адріан.

— Ну все, ти мені камінь із пліч скинув.

Адріан не здогадувався, що Лінка все чула, хоча йому самому здавалося, ніби вони перемовляються тихо. «Ні, чому ти так вирішив» пролунало холодно й непривітно. Тож коли ввечері Конрад запитав її,

чи не хоче вона прогулятися й десь перепочити від мистецтва, Лінка відразу погодилася.

III

— Закуриш? — простягнув їй пачку сигарет.

— Не курю, — Лінка глянула на пересторогу на пачці. — А тобі не страшно курити, коли на сигаретах пишуть, що вони спричиняють рак?

— А мені по барабану, — знизав плечима Конрад. — Усі ми помremo, причому чим швидше, тим краще.

— Ти що, із глузду з'їхав?

— Чого це? Ще скажи, що життя прекрасне. Де там, цінуються хіба що бабки, як нема бабла й зв'язків, то ти ніхто.

— Чому ти такий песиміст?

— Я не песиміст, а реаліст.

— Давай повернемося, мені холодно.

— То й повертайся собі, а я не хочу. Люблю, коли мені зимно.

Якийсь дивний хлопець. І поведінка химерна. Спершу Лінка хотіла було з ним залишитися, проте їй весь час чомусь було ніяково. Вона неспокійно тупцяла на місці.

— Ну, добре, якщо ти змерзла, то повернемося. Але за умови, що дозволиш себе трохи погріти.

І поклав їй руку на плече, але Лінка відсторонилася.

— І чого ти така недотика? Я ж тебе не з'їм.

Може, вона й справді перебільшує? Так чи сяк, їй хотілося повернутися, прогулянка встигла набриднути. Уся ця розмова вийшла якоюсь неприємною, хоча Лінка сама не розуміла, чому саме. Ішла

похмура, утупившись у сніг під ногами. Коли заходила до школи, їй здалося, ніби між дерев майнула чиясь тінь.

Ліжка стояли в кількох класах, хлопці й дівчата окремо. Старі розкладачки вночі скрипіли немилосердно. Лінка швиденько вмилася й залізла до спальника. Та щойно вона пригрілася, і їй зробилося тепло й приємно, як дівчина згадала, що забула почистити зуби. Що довше намагалася просто заснути й не ходити до ванної, то більше їй здавалося, що вона в житті не засне із брудними зубами. Хоч-не-хоч довелося встати. Лінка накинула на плечі светра, бо з вікон віяло, і рушила до туалету.

Тремтячи від холоду, вона почистила зуби й прополоскала рота крижаною водою: комфорт тут був мінімальний... Лінка мріяла якомога швидше повернутися до теплого спальника. Раптом їй здалося, що вона почула якісь звуки, наче тиху розмову. За рогом у коридорі горіло світло. До неї долинув голос, який вона відразу впізнала. Халіна розуміла, що робить погано, але навшпиньках підійшла ближче й нашорошила вуха.

— Я б хотів малювати, як імпресіоністи. Ренуар і Моне. Ти бачила ці паризькі вулиці? Світло, барви...

Голос Адріана був виразний, він завжди, коли чимсь захоплювався, підвищував голос.

— На цих картинах усе аж сяє, дрижить від світла...

Кому він розповідав про свої вподобання? Другого голосу вона виразно не чула. Це явно була якась дівчина, Лінка вловила її мелодійне сопрано, і їй раптом зробилося прикро. Воно ніби Адріан лише друг, але оте почуте мимохить «ні, чому ти так вирішив» чомусь муляло. А тепер... Ну, що ж. Певне, він гарно розважається. Дівчина з його групи, з його класу. Лінка не надто розумілася на живописі. Важко уявити, щоб Адріан отак розповідав їй про імпресіоністів. Стенула плечима, позадкувала й так само тихенько повернулася до кімнати. Проте невідомо чому в куточках очей раптом повисли, а тоді скотилися на піжаму, дві сльозинки.

IV

У наступні дні Лінка намагалася зорієнтуватися, з ким із дівчат зустрічається Адріан, але він гарно маскувався. Так чи сяк, він ніяк цього не виказував, ані коли вони були разом, ані в їдальні чи під час вечірніх занять. Увечері їм демонстрували фільми, які вони потім обговорювали. Лінка була захоплена і фільмами, і дискусіями, проте сама найчастіше відмовчувалася. Соромилася. Усі здавалися їй розумнішими, більш начитаними. Зрештою, так воно й було. Два-три роки різниці між ними створювали величезну різницю. Адріан, здавалося, був на Лінку ображений. Вони хоч і спілкувалися, але все вже було не так, як раніше. Конрад після тієї прогулянки до неї не озивався. «Чим я йому завинила, — думала дівчина. — Не розумію. Ну, не хотіла я тоді, щоб він мене обійняв. А що він собі уявляв? Що ми на першому ж побаченні триматимемося за ручки? Може, ще цілуватимемося під засніженим деревом?» Лінка геть не розуміла хлопців. Вона вже подумала, що їй зрештою, і самій непогано. Найкраще взагалі не думати про жодного з них і не мати вічно сумнівів. А я йому подобаюся? А він мене любить? І чи подобається він мені? Відповідь на останнє питання не була такою однозначною. Подобався їй цей Конрад чи ні? Чомусь Лінка не могла розібратися у власних почуттях. Спершу їй здавалося, що так. Зрештою, може було б і добре знайти собі якогось хлопця, не тому, що без цього жити не можна, просто... Мабуть, це класно відчувати, що ти комусь потрібна. А вона відчувала, що не потрібна нікому. Як собаці п'ята нога, так казала її бабця. Може, усе-таки спробувати зустрітися із цим Конрадом? Хлопець симпатичний і, як виявилось згодом, робив гарні фотографії. Може, занадто песимістичні, якісь такі чорні, але з точки зору техніки дуже й дуже непогані. Лінці вони подобалися. У хлопця був власний стиль, а вона саме цього й шукала. Та виникла одна проблема. Лінка не знала, як до Конрада підступити. Як зацікавити собою. Увечері вона сіла до комп'ютера. Доступ до інтернету був лише на одному лептопі. Хтось уже користувався ним раніше, але Лінці вдалося зайти на чат. Дівчина зраділа, побачивши, що біля Касьчиного імені видніє жовте сонечко. Вона так скучила за подругою...

Лінка вже встигла розповісти Касі про курси, заняття, фотографії. Але та запитала:

* А хлопці?

* Ну, власне, мені здається, один подобається.

* А як Адріан?

* А що Адріан? Він же мені лише товариш. Зрештою, по-перше, я йому не подобаюся, тепер я в цьому впевнена, а по-друге, у нього є якась дівчина.

* Та ти що?

* Я її не бачила, але чула.

* Гарзд, а той, що тобі подобається?

* Його звать Конрад. Здається, він мною спершу навіть зацікавився, але потім охолов. Не знаю, що мені робити, щоб знову привернути його увагу.

* Я тобі скажу. Усе до смішного просто. Хлопці прості як двері. По-перше, ти повинна сама демонструвати зацікавлення. Якщо він скаже тобі, що любить грати в комп'ютерні ігри, на жаль, тобі доведеться слухати про них, навіть якщо він тобі із подробицями розповідатиме, кого і як підстрелив на якому рівні.

* Навіть, якщо мені воно до лампочки? Ой леле, вислуховувати таку нудьгу!

* Це необхідно. Далі: не забудь, що треба постійно підкреслювати, що він кращий за всіх інших хлопців. Вродливіший, освіченіший. Ну, і дай йому зрозуміти, що він розумніший за тебе. Найкраще попрохай щось тобі пояснити. Інтегралі або як працює якась техніка. Розумієш, треба це робити спритно, щоб він ні про що не здогадався.

* І все?

* Ні, є ще одне. Мужики люблять полювання.

* Що таке?

* Будь байдужою, недоступною, тоді йому хотітиметься тебе завоювати. А тоді трішечки поступися, погодься на побачення. А потому знову не озивайся, не відповідай відразу на есемески, розумієш?

* Нічого я не розумію. На біса так поводитися? Невже не можна просто говорити про те, що думаєш?

* Звісно, можна, та коли хочеш досягти результату...

* А звідки ти знаєш усі ці премудрості?

* Бо в мене є досвід. Я в дитячому будинку надивилася на різні пари. Ну, і в нас була така Хелька, яку ти бачила в моєму коміксі. Блондинка з фарбованими нігтями. Куховарка. Я кілька разів її бачила, так би мовити, у процесі. Вона могла будь-кого підчепити. А мужики — як діти, чесно. Зрештою, коли виявиться, що це справді той, хто тобі потрібен, то не муситимеш прикидатися. Але щоб це з'ясувати, треба трохи вдаватися до хитрощів.

V

Наступного дня під час занять Лінка наче мимохідь підійшла до Конрада.

— Слухай, у мене проблема з фотиком. Можеш мені допомогти? Це мій новий фотоапарат, я не зовсім знаю, як увімкнути експонometr. Марек раніше мені показував, але я вже забула, бо завжди така розсіяна...

Конрад нахилився над фотоапаратом. Лінка дивилася на його профіль. «А він і справді дуже вродливий, — майнула думка. — Щодо цього навіть прикидатися не доведеться». За мить хлопець терпляче пояснював їй цю функцію.

— Тепер уже знатиму. Як гарно ти все пояснив! Набагато краще, ніж наш керівник. Може, ти й сам міг би вести такі курси?

— Та ні, що ти. Не такий я вже й ас.

— А як на мене, то ти розумніший, ніж усі тут разом взяті. Чесно. Класна в тебе футболка, — додала вона немовби знічев'я, позираючи на зображення якогось співака на чорному тлі.

— Мені теж подобається. Обожаю «Нірвану», а ти?

— Я теж! — Лінка майже не знала цієї групи, але ж можна трохи прибрехати. — А що ти любиш найдужче?

Це було питання в десятку. Далі їй довелося вислухати монолог, під час якого часто лунали фрази, як-от: «отам, де він так шарпає струни» або «отут він так вловлює тон». Лінка притакувала й посміхалася, силкуючись удавати щось на зразок щирого захоплення. А тоді подумала, що Каська б нею пишалася.

Ця розмова явно подіяла. Конрад дивився на Лінку з усе більшим зацікавленням. Тобто він сприймав її з ентузіазмом, так, ніби вгледів

щось гарне в крамниці. Лінка помітила, що коли вона почала ходити з фотоапаратом, знімаючи дзеркальні відображення (це була тема нинішнього заняття), Конрад постійно опинявся поруч, мов якийсь привид, якому саме заманулося сфотографувати той самий предмет. Насправді привернути до себе Конрадову увагу виявилось досить легко. Цікаво, що буде далі, коли закінчаться заняття на курсах? «Що ж, невдовзі дізнаюся», — думала Лінка. Ця розвага навіть почала їй подобатися.

VI

— Побачення в парку? — Каська не приховувала обурення. — Міг би тебе до якогось кафе запросити чи ще кудись!

Заняття закінчилися кілька днів тому. Лінка ні на що особливо не розраховувала, бо Конрад виявився трохи дивакуватим, і вона абсолютно не розуміла, чи сприймає він її як майбутню дівчину. Тому й здивувалася, коли хлопець подзвонив і запропонував зустрітись.

— Окей, не будь уже такою принциповою, він дуже романтичний, йому такі прогулянки подобаються, — захищала Конрада Лінка.

— Будуть тобі прогулянки, коли застудишся, надворі мінус десять, шмарклі в носі замерзають, теж мені романтика!

— Побачимо, якось воно буде.

— То вдягни теплі підштанки, — кепкувала Каська.

— Підштанки, валянки й шапку-вушанку.

— І ватянку!

— І старі ортопедичні бабусині черевики!

Дівчата аж захлиналися від сміху.

— Ну все, ти готова! Нірвану напам'ять вивчила?

— Наслухалася на Youtube. Непогана музика, мені подобається. Шкода того Курта.

— Того, що наклав на себе руки?

— Невідомо, чи це справді було самогубство.

VII

— Це не було самогубство! Не міг він цього зробити, чуєш?! Крім того, він так був накачаний героїном, що не міг би навіть підняти тієї рушниці!

— Окей, не кричи, я ж не заперечую, — Лінка вже засумнівалася, чи справді побачення в парку було гарною ідеєю. Вона страшенно замерзла, бо довелося весь час кружляти довкола ставка, розмовляючи переважно про Курта Кобейна. Хоч Конрадів монолог важко було назвати розмовою.

— Мені зимно, — наважилася сказати Лінка.

— Зимно? — запитав він, немовби прокинувшись.

— Може, підемо куди-небудь?

— Куди?

Боже, що за хлопець. Їй здавалося, що вони не спілкуються, а просто перекидаються словами.

— Я голодна. Може, заїдемо до в'єтнамського бару на сайгонки? Або смажений рис?

Конрад лише знизав плечима.

— Ну, гаразд, пішли.

У барі «Кім-Сум» як завжди вирувало життя. За столиками сиділи родини з дітьми, бізнесмени й пенсіонери. В'єтнамська кухня смакувала всім. Великі порції, политі соусом, який кольором та консистенцією нагадував полуничний кисіль, об'єднували людей різних професій та національностей.

— Я візьму сайгонки. А ти? — Лінка зітхнула. Конрад був якийсь малопритомний. Дивився то в меню, то на стелю.

— Я? Може, те саме, що й ти. Але є одна проблема. Я забув гаманець.

Ага. Що ж, не дивно, що він так розхвилювався. Лінка починала його розуміти. Запросив дівчину на побачення, а грошей не має.

— Гаразд, я заплачу, — посміхнулася Лінка.

Вони сіли в куточку зали й почали крести хрумкі сайгонки. Лінка раювала: вона обожнювала в'єтнамські страви. Конрад їв байдуже, до того ж увесь час позирив на мобілку. Лінка вже подумала, чи не поспішає він куди. Раптом до бару зайшли двоє іноземців. Скидалися на японців, хоча Лінка не була певна, їй рідко вдавалося розрізнити людей східних національностей. Прибулі підійшли до в'єтнамця за стійкою й запитали про щось англійською. Лінка почула слово «chicken». Вони, мабуть, намагалися замовити курятину, проте низенький в'єтнамець з вибачливою широкою посмішкою лише розвів руками. По-англійському він був ні в зуб ногою.

— Куйка з йисом!

Один з японців вирішив порозумітися польською.

— Пйосою, — додав другий.

— Яйовицина п'ять сьмаків.

В'єтнамець витріщався на них, пожадливо вслухаючись у їхні слова.

— Яйовицина, — повторив він. — Нема.

— Куйка, куйка, — другий японець подумав мабуть, що коли говорити голосніше, то це подіє.

— Нема, — посміхнувся в'єтнамець, кивнув головою й занотував щось у блокнотику.

Ця сцена привернула загальну увагу. Люди реготали чимраз голосніше, а коли в'єтнамець заходився повторювати, з тією самою, ніби приклеєною, посмішкою: «Куйка нема, пійсю», рівень абсурдності досягнув апогею. Лінка відчула, що плаче від сміху. Та й не тільки вона. Чоловіки за столиком посеред зали трусилися від сміху, мов ропухи, тримаючись за здоровенні черева. Реготалася родина з малою дитиною. Нарешті японці й самі засміялися, відмовившись від спроб пояснити щось за допомогою слів, і показуючи на тарілки інших відвідувачів. В'єтнамець, котрий, як папуга, повторював «нема, нема», зрештою захихотів і собі. І лише одна людина не сміялася. Конрад сидів, тупо колупаючи виделкою свої сайгонки. Лінка глянула на нього, витираючи розмазану туш під очима.

— У тебе ще тут розмазане, — показав він виделкою на її ліву щоку.

— Як же я насміялася.

— Не розумію, що тут смішного. Якщо вже вони сюди приїжджають, то повинні вивчити польську. Це просто жалюгідно.

Лінка глянула на Конрада. Він більше не здавався їй гарним. Вуста мав тоненькі, як рисочка. І справді, він ніколи навіть не усміхався! Тепер уже Халіна глянула на мобілку й удавано-перелякано вигукнула:

— Ой леле, мушу негайно бігти! Я ж обіцяла посидіти із братом!

Конрад не встиг навіть попрощатися, бо Лінка вже вискочила з бару, подалі від його похмурої фізіономії.

БЕРЕЗЕНЬ

Будинок старий, це відразу видно, хоча недавно тут був ремонт. Стіни пофарбовані до половини олійною фарбою салатого кольору, а далі — світлішою емульсійною. Коридори здаються безкінечними, сонце зазирає у вікна й відбивається в лінолеумі на підлозі. І цей нескінченний, здавалося б, лабіринт із численними дверима, зяє пусткою. Раптом усі двері одночасно розчахуються, відкриваються очі, обведені темними колами, роззявляються роти, спрагли спілкування й

починають говорити одне до одного в темпі відомого вірша «Паротяг» Тувіма: «Що це там, що це там, що це там, що це там». Інші вуста залишаються стуленими, іноді на них блукає легенька посмішка, а очі розплющені, проте погляд спрямований у себе. Раптом із-за рогу, наче табун коней, вибігають лікарі й медсестри, їхні халати розвіваються, неначе від сірого лінолеуму здіймається рвучкий вітер. Розштовхуються ліктями, біжать у юрбі, яка продовжує скандувати: «Що це там, що це там, що це там, що...»

I

— Мені наснився дивний сон. Здається, я бачила психіатричну лікарню.

— То й що, мені якось наснилося, що я був у концтаборі, — сказав Адріан. — Сни нічого не значать. Це лише наші страхи й бажання.

— Авжеж! І моє найпалкіше бажання — опинитися в дурці! Слухай, — додала вона серйозно, — як гадаєш, може, нам сняться переживання інших людей?

— Думаю, що ні. Це ж нелогічно.

— І все-таки, — не здавалася Лінка. — Щось у цьому є. Мені здається, що я бачила уві сні, як мама народила мою сестру. Тобто недавно мені наснилося, що вона йде коридором у лікарні й заходить до палати, де стоять інкубатори...

— Просто ти дізналася, що в тебе була сестра, от тобі й наснилося таке. Ти знаєш, що вона дуже хворіла, і тому уві сні ти бачила цю палату. Так само й із психлікарнею. Ти ж казала, що у твоєї мами був нервовий зрив, правда?

Адріан причесав світле волосся п'ятірнею. Було видно, що він щось напружено обмірковує. Лінка глянула на нього й подумала, що це дуже класно, мати такого друга. Бо в тому, що Адріан справжній друг, вона анітрохи не сумнівалася. Після курсів вони майже не бачилися. Лінка була певна, що в нього є якась подружка. До того ж, її образило те, що він сказав Конрадові під час обіду. Та одного разу дівчина не витримала й зазирнула на чат. За п'ять хвилин отримала від нього повідомлення, і вони знову пробалакали весь вечір. Ні з ким їй так гарно не розмовлялося, як з Адріаном. Про дівчину вирішила не розпитувати, може, це була просто знайома...

— Я саме подумав, що повинна ж бути якась медична документація. У якій лікарні народилася твоя сестра?

— Гадки не маю.

— А ти?

— Я народилася в Кракові. До Варшави ми переїхали пізніше.

— Зачекай... Це тепер жінки обирають пологовий будинок, державний або приватний. А раніше була обов'язкова районізація. Я знаю, бо тато якось розповідав. Цікаво, який це був район, де ти жила...

— Раніше ми мешкали деінде, а сюди переїхали, коли мама познайомилася з Адамом.

— Тобто де саме?

— На Повіслі. Ну, звичайно, недалеко від лікарні на вулиці Солець, де працює твій батько! Як я відразу про це не подумала! Ось чому це єдина лікарня, яку я знаю! Коли Кай захворів, я відразу подумала про неї!

— От і добре! Тоді я спробую дещо дізнатися. Якщо тільки ці документи зберігаються так довго, бо я не певен.

— Дивися, щоб твій батько не здогадався...

— Я буду обережним.

Удома Лінка відразу зазирнула до інтернету. Годинні пошуки дали результат, і вона знайшла-таки те, що шукала. Раніше дані зберігали протягом десяти років, але в 2001 з'явився закон, який продовжив цей термін до двадцяти... Отже, цих даних ще не знищили! Лінка швидко написала до Адріана: «Слухай, документи повинні десь бути». — «Тоді ми їх знайдемо», — відповів хлопець.

— Ти досі не спиш? — до кімнати раптом увійшла мама.

— Мамо, я ж просила тебе стукати.

— А що ти робиш? Це якась таємниця?

— Нічого особливого, трохи сиділа в інтернеті.

— Шукала щось?

— Так... Ми готуємо такий проект з історії. Мені була потрібна інформація... про Марію Склодовську-Кюрі...

Брехати Лінка не вміла. Відразу відчула, як спалахнули її щоки. На щастя, у кімнаті було темно, тож вона сподівалася, що мама нічого не помітить.

— Про Склодовську? Це ж швидше стосується хімії...

— Ну, так, але це такий міжпредметний проект.

— Ага.

Запала мовчанка. Мама сиділа на краєчку стільця. Було помітно, що вона почувається тут ніяково. Роззиралася кімнатою, немовби опинилася тут уперше в житті.

— Яюсь ми останнім часом з тобою не спілкувалися, — непевно почала мама, відгортаючи з обличчя неслухняне пасемко посірілого волосся. На мить зосередилася на ньому більше, ніж на розмові. Лінка мовчала. Не уявляла, що можна відповісти. Вона добре знала, що може легко спалахнути й бовкне щось неприємне. Боялася, що зараз висловить мамі все, про що довідалася нещодавно.

— Мамо, я втомилася. Хочу спати. Завтра в мене дві контрольні, — проказала Лінка, коли тиша зробилася нестерпною.

Мама підвелася, неначе відчувши полегкість, що не треба більше ні про що говорити, і вийшла з кімнати.

— На добраніч, — сказала тихо.

Лінці здавалося, що мама яюсь постаріла. Важко було сказати, що насправді сталося, бо власне, у мами не додалося зморшок, а волосся вона давно фарбувала в каштановий колір, тож навіть якщо в неї

з'явилося сиве волосся, ніхто, крім неї самої, про це не здогадувався. Йшлося про інше. На маму наче впала якась тінь, немовби над нею кружляло величезне чорне пташисько, а вона зіщулилася до розмірів свого власного страху. Мама виглядала так, ніби постійно чогось боялася. А колись усе було геть по-іншому. Раніше вони могли реготати до сліз над якимсь тупим серіалом. Або разом співали дурні естрадні хіти, мама їх пародіювала, а Лінка її наслідувала, і обидві сміялися до знемоги.

Лінка почала роздягатися, уже справді було дуже пізно. Зняла колготи, потім трусики. Навіть ці труси вони купували з мамою, дівчина пригадувала це так виразно, немовби все сталося вчора. Вони відпочивали разом на морі. Каєві було рочків зо два. Мама залишила його з Адамом, а доньці сказала:

— Ходи, розважимося.

І вони пішли до луна-парку. Проте щойно сіли на каруселі, мамі стало так недобре, що вона аж позеленіла на виду. Тож потім обидві пішли стріляти в тир, і мама ніяк не могла зупинитися, наче в попередньому втіленні щодня полювала. Лінці довелося ледь не силоміць відтягувати маму від ряду рушниць, які вона по черзі випробовувала. Проте мама виграла хіба що білого плюшевого ведмедика, якого подарувала Каєві, бо Лінка на той час уже зневажала м'які іграшки.

А коли вони нарешті покинули луна-парк, Лінці страшенно закортіло скупатися в морі, що вона негайно й зробила, залишившись у самих трусиках. Було спекотно, на піску повзали міриади червоних сонечок. Після купання виявилось, що добре було би зняти мокрі трусики, якби не те, що крім них на Лінці була хіба що коротенька спідничина. Отож вони купили перші-ліпші китайські трусики, на ятці. Червоні, із чорною стрічкою збоку. Узагалі-то жахливі, проте Лінка їх завжди любила, бо вони асоціювалися в неї з канікулами й безтурботністю. І тим часом, коли мама ще була мамою... Лінка прагнула, щоб колись усе знову було, як раніше. Від цієї думки їй аж серце стиснулося. Досі Халінка навіть не підозрювала, як їй цього бракує...

II

Єдине, про що Лінка не збрехала під час розмови з мамою, були дві контрольні. Одна звичайна, з математики. Другу, з фізики, Лінка переписувала. Обидва предмети, щиро кажучи, Лінці не давалися. Для неї вони були як китайська грамота. Годі щось зрозуміти. Математика ще була нічого, принаймні завдяки їхньому класному керівникові. Звісно, його предмет був жахливим, проте сам він виявився класним. Абсолютно нормальний мужик. «Нормальним мужиком» його вважала Каська. Вона пояснила, що в дитячому будинку всіх учителів ділила на «нормальних» і «ненормальних». Від останніх краще було триматися подалі.

Але, якщо Леона можна було порівняти із шоколадкою або принаймні із солодким медяником, то пані Райдуга належала до щонайгірших кислиць. Зовнішність у неї була оманливою: крихітна голівка, причеплена до могутнього тілиська, справляла враження, що перед вами надзвичайно лагідне й добродушне створіння. Щось на зразок травоїдного динозавра. Своїм прізвиськом пані Райдуга завдячувала широкій палітрі барв свого одягу. На уроці, присвяченому цьому атмосферному явищу, вона саме вирядилася в жовті колготки, сині чоботи на платформі й рожеву блузку з малюнком панди. Тож варто їй було широко відкрити обійми і, мов ксьондзові з амвону, виголосити: «Уявіть собі райдугу...», як весь клас вибухнув реготом. Навіть уявляти не довелося! Райдуга стояла перед ними. Начебто такий суто молодіжний прикид мав допомогти вчительці завоювати симпатію й прихильність серед молоді, проте досить було кількох уроків у райдужного чудовиська, як усі переконалися, що за вдаваною безборонністю крилася деспотична, жорстока вдача. Учителька вигадувала настільки витончені покарання за різні провини, що порівняти це можна було хіба що з китайськими тортурами. Ті, хто погано написав контрольну, виконували двогодинний тест, який закінчувався твором. Твір із фізики! Повторна незадовільна оцінка з тієї самої контрольної означала необхідність приватної консультації удома в пані Райдуги. Цього всі боялися наче вогню. Ті, кому випала ця сумнівна приємність, наступного дня приходили до школи самі на

себе несхожі. І навіть розповідати їм нічого особливо не хотілося. Кажуть, пані Райдуга пиляла їх годинами, силкуючись вичавити їхній утомлений мозок мов цитрину. Крім того, у неї було тринадцять котів, які жахливо смерділи. Жертва сиділа й відповідала без кінця на одні й ті самі питання по матеріалу даного розділу, доки не визубрювала всього напам'ять. І все це під акомпанемент стрибків і пронизливого нявчання нестерпних чотириногих. У порівнянні з цією тортурою дрібні покарання за невиконане домашнє завдання, коли пані Райдуга хлопцям загадувала зробити їй розслаблюючий масаж плечей, а дівчатам — ретельно вимити класну дошку з використанням миючого засобу «Франек» і підозрілої старезної губки, здавалися взагалі дрібничкою.

Лінка напружено думала про майбутній тест і про те, що буде, якщо вона його не напише. Проте ще більший страх викликало в неї наближення іспиту. Півтора місяці! Невже можна за такий короткий час опанувати матеріал за всі роки гімназії? Лінка відчувала в голові таку порожнечу, що радо почала би вивчати все спочатку.

Посидівши всього кільканадцять хвилин й уважно придивившись до завдань на тему електромагнітних хвиль і коливань, Лінка збагнула, що не відповість на жодне запитання. Віддала вчительці практично чисту сторінку й сиділа в очікуванні вироку. Сподівалася так званих приватних консультацій, тобто полоскання мізків у товаристві дурнувятих котів, але тут на неї чекала несподіванка.

— Ну, ти ж не сподівалася гарної оцінки? — процідила Райдуга крізь ядуче-рожеву помаду. — Даю тобі ще один шанс, дитино, хоча й сумніваюся, що ти на це заслуговуєш. Розв'яжеш ці завдання наступного тижня. Проте за однієї умови. Хтось тобі допоможе. Наприклад, Заварська.

— Наталія?

— Ви ж сидите за однією партою, що тут дивного? Ви ж подруги?

— Але...

— Жодних «але». Це наказ! — і Райдуга дуркувато засміялася.

На уроці польської Лінка написала Наталії записочку: «Райдуга наказала мені попросити тебе, щоб ти допомогла мені з фізикою, бо якщо ні, то не дозволить мені виправити оцінку».

Наталія відписала: «Що ж, нема на те ради. Тоді зустрінемося завтра по обіді».

III

— Добре, що ти вже краще почуваєшся... до школи ходиш і все таке...

— Лінка не уявляла, що далі говорити. Стояла, опираючись на край столу в кімнаті Наталії й нервово гризла солоні палички.

— Так.

Запала незручна тиша.

— Що ж, сідай, розтлумачу тобі ці хвили, — промовила нарешті Наталія і за мить мелодійним голосом почала пояснювати Лінці природу явищ, про які та поняття не мала. Через годину Халіна відчула, що більше не витримає.

— Наталіє, мабуть, досить. Я вже зрозуміла, дякую.

— Не дякуй. Я роблю це лише тому, що Райдуга наказала. Не тиш себе надією, що існує якась інша причина.

Слова Наталії подіяли наче холодний душ. Колишні подруги раптом глянули одна одній в очі.

— Ми ж із тобою так дружили! — видушила Лінка.

— Так отож. Дружили. А ти взагалі розумієш, що таке дружба? Розумієш, що я відчувала? Ти раптом перестала мене помічати, у тебе з'явилися інші справи, я почувалася, ніби мене викинули на смітник. Неважливо, як довго ми дружили, з'явився хтось новий, хто краще тобі пасував, і що? І кінець дружбі. Гівно це, а не дружба, зрозуміла?

— Наталіє, але...

— Не перебивай мене. Ти все від мене приховувала, нічого не розповідала, а друзі ж існують, щоб допомагати в скруті, правда? А ти? Я раптом перестала для тебе існувати. Ти собі вмить знайшла нову подругу й хлопця...

— Адріан не мій хлопець...

— А хто? Подружка він тобі, чи що? Не забувай, що це я тебе з ним познайомила. У тебе є Каська, Адріан, а в мене? Ти мене пошила в дурні. Гадаєш, що можна отак з людьми поводитися, бути з ними, доки вони потрібні, а коли вже ні, то просто відвернутися спиною. І ще дивуєшся, що тебе перестають обожнювати.

Лінці зробилося недобре. Звісно, вона розуміла, що Наталія перебільшує, але цей раптовий вибух зачепив у ній якусь чутливу струну. У глибині душі Лінка відчувала, що в Наталіїних словах є дешиця правди. Невже вона справді використовувала людей? Наталію? Їй здавалося, що ця дружба перегоріла якось природно, сама по собі. І вже потім, після кількох Наталіїних ляпів, Лінка остаточно відвернулася від подруги, бо та на це заслужила... Халіна не знала, що відповісти на це, тож не сказала нічого. Позбирала свої зошити й тремтячими руками повпихала їх до торби. Потім просто вийшла. Але не бігла вниз сходами, ступала повільно, ніби до ніг хтось поприв'язував каміння...

Вона вже лягала спати, коли, вимикаючи комп'ютер, раптом почула сигнал повідомлення.

* Здається, я знайшов, — писав Адріан. — Щойно повернувся з лікарні.

* І що? — негайно відписала вона.

* Може, давай завтра зустрінемося, і я все тобі розкажу.

* Ти що. Мушу дізнатися зараз.

* Зараз дуже пізно.

* Я вийду із собакою. Зустрінемося під будинком за 10 хвилин, ОК?

*ОК.

Лінка скинула піжаму й знову натягла джинси та светр. Подумала, чи ніхто не помітить її відсутності, але на щастя, у вітальні сидів лише Адам, та й він утупився в екран комп'ютера відсутнім поглядом.

Лінка навшпиньках пройшла до передпокою, де під дверима лежав Фікус.

— Фікусику, погулятки не хочеш? — прошепотіла псові на вухо.

Фікус недовірливо глянув на неї. Адже годину тому він повернувся із прогулянки. Проте чарівне слово «гуляти» подіяло, і Фікус почав кружляти передпокоєм, метляючи хвостом і б'ючи ним по дверях.

— Адаме, ти із собакою виходив?

— Ну так.

— Бо Фікус хоче прогулятися.

— Ой Боже, — зітхнув Адам. — Може, йому припекло.

— То я з ним вийду на хвилинку. Не проблема. Свіжим повітрям подихаю.

І перш ніж Адам устиг отямитися й заперечити, щоб вона не ходила ночами, Лінка вже зачинила за собою двері. Адріан чекав біля будинку, тупцяючи від холоду. Щоправда, погода була майже весняною, та цього разу «майже» відчувалося помітно. Березневі ночі нічим не відрізнялися від лютневих. Морозець був добрячий.

— Це виявилось не так просто, — почав Адріан, розтираючи замерзлі щоки. — На щастя, я часто приходжу до батька, коли той чергує, тож ніхто нічого не запідозрив, але довелося почекати. Батька викликали у зв'язку зі складним випадком. Спершу я шукав карточку дитини із прізвищем, як у тебе, але марно. Тоді знайшов документи твоєї мами й інформацію про пологи. Потім за датою шукав документи дитини. Я думав, що їх немає, але вирішив переконатися. Крім того, я ж не знав, чи в тебе прізвище батька чи матері. Оскільки документи зберігаються

в хронологічному порядку, це було не дуже складно. Я відклав дітей, які народилися вчасно. Їх виявилось небагато. На щастя, це невелика лікарня. Слухай, дівчинка на ім'я Катажина... Прізвище Печериця тобі знайоме?

— Ні, — похитала головою Лінка.

— Цій дівчинці поставили діагноз «дитячий церебральний параліч». І це була єдина хвора дитина, яка народилася того дня.

— Але бабуся говорила щось про ваду серця, а не про ДЦП. Ні, неможливо, щоб це була вона... Може, ваду викрили не відразу?

— Не знаю. Я не міг забрати всі ці папери, це дуже небезпечно.

— Ну, а... — Лінка мусила про це запитати. — Там була якась інформація про те, коли вона померла?

— Так отож. Оце мене й здивувало найбільше. Немає. Є документи за кілька місяців, а потім з'являється інформація про те, що дівчинку виписали з лікарні.

— Виписали!

— Саме так. Тобто вона була жива й здорова, якщо її виписали.

— Тоді тим більше, це не вона.

— Лінко... А я переконаний, що це таки вона. У карточці твоєї мами, де інформація про пологи, є не лише стаття дитини, але й вага при народженні й бали по шкалі Апгар... Балів небагато, всього чотири. Я порівняв. У карточці цієї дівчинки все те саме.

Лінка здригнулася. Не може такого бути. Це якась помилка. Вона більше нічого не розуміла.

— Отже, не хворе серце, а ДЦП... Однокласниця якось мені про таке розповідала, у неї теж було ДЦП у дитинстві. Якраз вона із цього видряпалася, але, кажуть, що це дуже небезпечна недуга. Може, її

виписали з лікарні, а потім стан дівчинки погіршився? Певне, так і сталося... А бабуся могла не все знати. Але чому в неї таке прізвище? Може, у карточці помилка? Дитина повинна мати прізвище батька або матері. Інакше не буває.

— Лінко, не знаю, як тобі й сказати... У документах відзначено контрольні візити протягом кількох наступних років. І записи свідчать, що в неї не було погіршення, навпаки...

— Що це значить?

Лінка похолола.

— Це значить, що твоя сестра зовсім не померла, принаймні не протягом кількох перших років, хіба що в документах помилилися або ми десь не там шукаємо.

— Господи, невже мене стільки часу дурили?

— Я б цьому не здивувався. Мене теж ошукували. Колись розповім, якщо захочеш. А тепер тобі точно треба йти.

І кивнув убік, бо від будинку до них прямувала темна постать. Лінка квапливо помахала Адріанові й побігла до Адама.

— Що це за хлопець? — запитав Адам уже вдома.

— Знайомий.

— Ти зустріла знайомого, вийшовши опівночі із собакою?

— А яка різниця, котра година?

— Халінко... Добре, що твоя мама цього не бачить, вона б страшенно рознервувалася. На щастя, вона вже заснула.

— Та невже. Мамі до мене байдуже, та й годі. Тобі теж раджу мною менше цікавитися.

У ній раптом зродився бунт. Почуття, причини якого Лінка знала, проте наслідків не могла передбачити. Але всієї цієї брехні було вже забагато.

— Окей, я домовилася зустрітися зі знайомим біля будинку, хотіла поговорити. Про що — цього сказати не можу, так що не розпитуй. Було би прекрасно, якби ви нарешті перестали мене ошукувати. Ви очікуєте, що я завжди говоритиму правду, питатиму дозволу, буду слухняною дівчинкою, а самі приховуєте якісь свої таємниці. Годі! Я однаково про все довідаюся, ніхто мене не зупинить!

Адам сидів, витріщивши очі.

— Ліночко, заспокойся. Я чесно не розумію, що трапилося.

— Ти хочеш сказати, що нічого від мене не приховуєш? Правду про несподіваний мамин від'їзд, її тривалу відсутність, дивне повернення? Не замовчуєш жодних родинних таємниць?

Адам стиснув уста й нервово глянув на фіранку, що тріпотіла від протягу.

— Ліночко, мама заборонила мені будь-що розповідати про певні речі, та може, це неправильно... Може, краще тобі знати. Коли ти була маленькою, мама народила другу дитину, але дівчинка померла при народженні. Мама дуже важко це пережила. Потрапила до лікарні. У неї була депресія... Нещодавно хвороба знову озвалася. Мама поїхала лікуватися до Кракова. Вона не хотіла тобі розповідати, боялася, що...

— Чого? Що я вважатиму, що вона здуріла, бо лікується в психушці?!

— Це така сама лікарня, як будь-яка інша, — тихо мовив Адам. — Не кричи так, я не хочу, аби вона прокинулася.

— І це все?

— Не розумію.

— Це все, що ви від мене приховували?

— Тебе це не дивує?

— Ні. Я про це знала.

— Ти про все знала?

— Майже. Про те, що поїздка за кордон виявилася психіатричною лікарнею, може й ні, але мене вже нічим не здивуєш. А про дитину знала. Бабуся мені розповіла. Щоправда, за її версією, у дитини був порок серця, але це вже деталі. Є ще й третя версія... — Лінка замовкла.

Їй кортіло розповісти Адамові про Адріанові пошуки, але треба було добряче подумати.

— Третя версія?

— Ні, нічого такого, забудь про все, що я тобі сказала. А ця лікарня... маму вилікували? Тобто... вона туди більше не повернеться?

— Сподіваюся, що ні.

Лінка довго вовтузилася в ліжку, намагаючись заснути, їй так цього хотілося, бо дівчина вважала, що сон інколи може вирішити всі проблеми й здатен вилікувати. Завжди, варто було їй рознервуватися або схвилюватися, сон приносив їй відчутне покращення. Але сон не приходив. Знову й знову лунали в голові бабусині слова...

«Вона прожила лише кілька днів... Вада серця... Жодних шансів...»

І Адамові...

«Померла при народженні...»

А тоді Адріанові.

«Дитячий церебральний параліч...»

Погляд зупинився на полиці з детективами. Спершу дівчина потайки брала їх у мами, та поступово перестала із цим критися й розіклала на полиці улюблені книжки. Класичну Агату Крісті й майже класичну Кароліну Грехем із серії про вбивства в Мідсомері, та передусім романи Геннінга Манкелля про захопливі пригоди комісара Курта Валландера, від яких Лінка не могла відірватися. Вона була фанаткою детективів, тож точно знала одне: якщо в зізнаннях не збігаються бодай дрібні деталі, то хтось явно бреше.

КВІТЕНЬ

У будинку високі готичні вікна, на них — похмурі темні ґрати. Червона цегла на тлі блакитного неба виглядає, мов у туристичному путівнику. Над порожнісіньким паркінгом і невеликою клумбою — жодної хмаринки. Раптом двері будинку розчахуються, і маленькі білі камінці починають хрускотіти під елегантними дівочими лакованими туфельками й спортивними черевиками хлопців. Жінка присідає на мурований парканчик спирається на живопліт, і дивиться. Поглядом ковзає обличчями хлопчиків, смаглявих, із великими чорними очима, а тоді спиняється на дівчатках, які по черзі проходять крізь хвіртку. Жінка вдає, наче засмагає, така собі пані, яка випадково тут проходила й присіла, втомлена прогулянкою такого спекотного дня, щоб підставити обличчя під сонячні промені. Можна навіть удавати, що це місце, такий собі чарівний куточок, розташований майже в парку, бо від нього нас ділить лише два перехрестя (саме туди прямують парами діти) просто створений для безтурботного відпочинку. Єдине, що свідчить про її хвилювання, це погляд. Незважаючи на яскраві сонячні промені, які зазирають просто в очі, він залишається чуйним, наче силкується впіймати щось у цьому несподівано залюдненому просторі. Раптом наче впізнала когось, але ні, усе-таки не вона. Остання дитина мовчки проминає живопліт. Жінка безпорадно щулить плечі.

I

На Лінку чекали іспити. Звісно, не завтра й навіть не за тиждень, проте час, який до них залишався, зменшився до розмірів шпаргалки. З одного боку, Лінка наче й погодилася з тим, що ніколи не наздожене матеріалу, якого досі не вивчила. Існували питання, яких вона ніколи не розумітиме й не опанує. І це зменшувало її можливості здобути значну кількість балів уже із самого початку. З іншого боку, попри усвідомлення безглуздя своїх дій, дівчина накинулася на підручники й різні посібники. Вона добре розуміла, що якби протягом навчального року в неї була бодай десята частина нинішнього завзяття, вона могла би зрушити гори... Але за звичайних обставин її відразу нудило від самого лише вигляду підручника з хімії чи фізики. Тільки тепер Лінка справді відчувала, що коли б мала трохи більше часу, то здолала навіть оптику... Та часу, на жаль, не залишалось. Три тижні. Усього лишень. Тобто дуля з маком. Учителі лютували. Щодня влаштовували тестування, вигадували спеціальні завдання, які мали допомогти гімназістам підготуватися до випускних іспитів. Лінка накупила посібників різних видавництв, додаткових тестів, освітніх журналів, які друкували різноманітні допоміжні матеріали. Та навіть, якби вона зовсім не лягала спати, то й так не встигла б усього цього переглянути. І тим більше прочитати! Не кажучи вже про те, щоб порозв'язувати всі завдання!!!

Лінка перестала зустрічатися з однокласницями, особливо з Каською. Їй шкода було змарнувати навіть хвилину. Каська запропонувала вчитися разом, та Лінка побоювалася, що все скінчиться тим, що обидві знову будуть видурнятися й базікати без угаву. Сиділа у своїй кімнатці, наче в'язень у камері, лише іноді визируючи у вікно й здивовано при цьому помічаючи, що дах костьолю блищить від дощу або надворі ніч, бо довкола нічого не видно... А тоді попрохала маму, аби та звільнила її від деяких уроків.

— Мамо, погодься, що це марнування часу. От, наприклад, я розумію органічну хімію, зате нічого не тямлю в неорганіці, тож доки весь клас

розв'язує завдання з органічної, аж гай гуде, я б краще зайнялася чимсь іншим, чого справді не знаю.

Мама знову здавалася якоюсь відчуженою. Але може саме завдяки цьому погоджувалася з Лінчиними екстремальними ідеями.

Дівчина майже не спала. Замість кави, від якої її починало млоїти (особливо потому, як вона поглинула величезну кількість запареної просто в чашці, без фільтра), навчилася пити аргентинський чай мате. Їй здавалося, що від нього наче прояснюється розум. Лінка досі навіть не уявляла собі, що стане такою честолюбною, ця зміна в ній вразила її саму. Тож коли Адам якось попросив її посидіти з Каєм, дівчина відчула роздратування.

— Я вчуся. А що таке?

— Мушу вийти, — пояснював Адам. — А мами немає. Це ж лише дві чи три години. Ну, будь ласка. Можеш йому навіть мультики ввімкнути, просто щоб я не переживав за малого. То як?

Лінка подивилася на вітчима ледь відсутнім поглядом. Пригадала собі, що мала повторити будову вуха. Молоточок, коваделко... Адамів голос вивів її із задуми.

— Ти мене чуєш? Може, купити якусь піцу, як вертатимусь додому?

Лінчин рот негайно наповнився слиною Безумовний рефлекс.

— Іди, іди, я посиджу з малим.

Кай голосно жалівся.

— Ніхто не хоче зі мною бавитися, — повторював хлопчик. — Тато не хоче, бо в нього багато роботи, мама не хоче, бо теж багато роботи, а в тебе теж є робота?

— Та є. Я мушу вчитися.

— То ти не побавишся зі мною?

— Мабуть, ні, сонечко. Мені треба вчити розріз вуха.

— Вуха різати?

— Ага, майже.

— А я знаю, що є у вусі, — похвалився своїми знаннями Кай. — Атоми! Вони є у вусі, і в оці, і в небі, і навіть у хлібі, знаєш?

— Знаю.

«Цікаво, коли дитина втрачає природну цікавість, і перестає захоплюватися простим фактом, що в хлібі теж є атоми? — подумала Лінка. — Мабуть, школа здатна вбити в дитині будь-яке прагнення пізнавати світ».

— Склади зі мною пазли, — попросив малий.

— Ну, добре.

Лінка насилу відволіклася від анатомічного атласу, та невдовзі зрозуміла, що маленький перепочинок їй не зашкодить.

Це були пазли із Кротом, можна було здогадатися з поодиноких елементів. Лінка побачила шматочки картону з намальованою чорною шерстю й навіть із кінчиком носа. У Кая нічого не виходило, малий ніяк не міг упоратися з пазлами. Та й у Лінки справи були не кращі. Вона намагалася якось поєднати фрагменти картинки, але це вдалося лише в кількох випадках. Решта, схоже, ні до чого не пасувала.

— Зачекай, — сказав Кай. — Так нічого не вийде.

— Як це так?

— Почекай.

І зник у своїй кімнаті, а за мить повернувся з коробкою. Симпатичний чорний звірок стояв на куценьких лапках біля купки землі. Тепер робота пішла значно швидше.

Дійсно, досі вони складали хаотично, навпомацки. Раптом Лінці саянула думка. Хаос, безладні дії, пошуки фрагментів картини, які поєднуються з іншими, проте все намарне... А й справді, пошуки родинних таємниць у випадку, коли не маєш жодних даних, нагадує складання пазлів без картинки. А тепер? Може, коробка від пазлів, родинна картинка вже знайшлася? Спершу Лінка шукала невідомо що, потім — померлу сестру на кладовищі й у лікарняних документах мами, а що ж вона розшукує цього разу? Тепер їй відомо більше. Пазли поступово почали вкладатися. Вона розшукує сестру, молодшу на рік дівчину, яка живе в дитячому будинку або ж її хтось удочерив. Вона не померла, тому її мусили кудись віддати. Можливо, саме це й спричинило мамину депресію і їй довелося лікуватися в психіатричній лікарні. Дивлячись на пазли, Лінка все впорядковувала в голові. Це величезна різниця. Вона більше не шукає навмання, у неї є картинка! Лінка й не підозрювала, що її натренований на хімічних та фізичних задачах мозок перетворив розсипані фрагменти на чітку картину.

Тепер вона збагнула, чого їм бракує. Треба було знайти пазл із мордочкою Кротика, той, що із другим оком. Жодних сумнівів! Зате геть незрозуміло було, де його шукати. Лінка з Каєм обнишпорили весь килим, підлогу, але потрібного пазла ніде не було. Раптом Лінка відчула, що до її шкарпетки щось причепилося. Шматочок паперу, може, обгортка від цукерки або жуйки. Ні! Це якраз і був отой пазл, якого бракувало. Із переможною посмішкою дівчина відчепила його від п'ятки й доклала на місце.

II

Лінці кортіло все як слід обміркувати й спробувати вирішити проблему. Комісар Валландер точно б із таким упорався. Їй здавалося, що якби вона могла присвятити цьому трохи часу, то отримала б чітку й безсумнівну відповідь, на всі свої питання. Але часу не було. До іспиту залишався лише тиждень. Бодай на мить відволіктися від книжок, означало б позбавити себе цінних хвилин, яких Лінка шкодувала собі навіть для ванни (замість цього вона швидко приймала душ), їжі (поспіхом, не дивлячись, ковтала канапки) чи розваг (єдине, що вона собі дозволяла — це переглянути старі комікси, які ховала між старих газет у туалеті). Поступово думка про те, щоб відновити «розслідування», стала їй поживою для душі, обітницею, схожою до мрій про волю, що підтримують дух в'язня в камері. А вона й перебувала в полоні посібників із гуманітарних та математично-природничих предметів та підручників з англійської мови. Лінка боялася, що коли збочить бодай трішечки в іншому напрямку, то вся конструкція, зведена із цеглинок сильної волі й зречень, розвалиться вмить.

У вівторок увечері Лінка вже зрозуміла, що мусить перестати змагатися з історичними датами, і що розв'язання чергового тесту перед завтрашнім іспитом не принесе вже їй жодної користі. Якщо зараз вона побачить перед собою ще одну сторінку зі зразками тестових завдань, то від вигляду справжніх тестів її просто знудить. Проте однаково, наче наркоман зі стажем, який звик до узалежнення, витягла з-поміж купи підручників збірник завдань, і швидко перегорнула його в пошуках тесту, якого досі не розв'язувала.

Текст призначений для перевірки розуміння змісту, стосувався польських прізвищ. Лінка відразу ж писала відповіді, мов автомат. У якусь мить зупинилася. «Також у Польщі популярними були прізвища, котрі походили від назв тварин чи рослин. Перші часто метафорично називали людину. Наприклад, кремезного чоловіка могли назвати Биком. Поширеними були означення, що походили від назв рослин, наприклад: Малиновський, Домбровський чи Квятковський».

Цей текст про дещо Лінці нагадав. А саме про кумедне прізвище «Печериця». Прізвище дитини з лікарні на вулиці Солець. Стоп, стоп, а може пошукати в інтернеті? Власне, невідомо, що б це могло дати, але інтернет видався їй безмежним джерелом інформації. Набрала в пошуку відповідне прізвище й клікнула «шукати». Протягом 18 секунд комп'ютер видав 732 тисячі результатів. Але все це виявилось кулінарними рецептами або порадами для тих, хто вирощував печериці й пропозиції гуртового продажу свіжих та сушених грибів. За кільканадцять хвилин Лінка вже знала, що кількість способів приготування популярних грибів є практично необмеженою. Але це й на крок не наблизило її до таємниці, яку становило це прізвище, тобто людина, що його носила.

Почала пошуки на інших сайтах і в соціальних мережах. Особи, які ходили до тієї чи іншої школи або класу, портали, на яких можна було розмістити фотографії та інформацію про людину... Зрештою, пошуки почали давати результат. Лінка обмежилася Краковом та Варшавою й почала переписувати дані осіб із цим прізвищем. Точніше, чоловіків. Невдовзі чернетка була списана іменами й датами. Дівчина вдивлялася в молоді й не дуже обличчя, мовби шукаючи чогось, що дозволило би відповісти на питання, яке вона не наважувалася задати сама собі. Пошуки її захопили. Вона нічого не знала про цих людей, а доступна їй інформація часто була дуже лаконічною. Наприклад, рік народження. Фотка із дружиною й дітьми на єгипетському курорті. Обличчя, здавалося, промовляли: «Я досягнув успіху, можу дозволити собі класну відпустку». Обличчя й тіла жінок промовляли: «Дивися, яка я класна дівчина». Лінка знайшла чимало чоловіків на прізвище Печериця. Звісно, дорослих, бо вона не звертала уваги на юнаків, яким тоді могло бути щонайбільше років десять. Список зробився довжелезним, а година була пізня. Лінка навіть не усвідомлювала, скільки часу забрали в неї пошуки. Глянувши на годинника й побачивши, що була вже четверта ранку, Лінка замалює не зойкнула.

Ой леле, що я наробила! Уранці іспит! Вона навіть не вмивалася, лягла одягнена, у чому була. Накрутила будильник і згорнулася клубочком. Сон довго не приходив. У голові вирували думки, фотографії, дати. Зрештою, сон таки переміг.

III

Лінка прокинулася, бо мама торсала її за плече. Невже не можна якось делікатніше? Якщо вже мама вирішила з якоїсь причини розбудити доньку, то вклала в це стільки сил, наче хотіла надолужити всі дні, коли не будила її взагалі й займалася собою, навіть не замислюючись, чи Лінка взагалі йде до школи, чи ні. Дівчина насилу розплющила очі, але від думки про іспит сон мов рукою зняло. Лінка вискочила з ліжка й перелякано побачила, що вже по восьмій. А іспит почнеться о дев'ятій!

— Чому ти мене раніше не розбудила?

— Ти нічого не казала, що тебе треба будити. І взагалі радій, що я вдома. Я повернулася, бо забула ноутбук. А ти куди так поспішаєш?

— Мамо, у мене іспит, невже ти забула?

— Який іспит? Перескладаєш щось?

«Так, зберігай спокій, — подумки проказала Лінка. — Тільки не нервувати. Може, моя мама і чудовисько, але зараз треба зосередитися на іспиті й лише на ньому!»

— Випускний, мамо! На атестат зрілості! Якщо погано складу, мене не приймуть до жодного ліцею.

— А до якого ліцею ти складаєш?

Лінка знизала плечима. Цікаво, невже батьки її однокласниць теж не знають, що сьогодні робитимуть їхні діти? Неймовірно! Але вирішила не нервувати. Це було нелегко, але Лінка стримувалася щосили. Мама стояла якась безпорадна, дивилася на доньку й кліпала очима.

— Мамо, я піду вмюся. Будь ласка, виклич мені таксі за десять хвилин. І попросуй білу блузку.

— Але...

— Мамо, прошу тебе, ти повинна мені допомогти. Інакше я не встигну.

IV

До класу Лінка влетіла незачесана і в криво застебнутій блузці. Але вона встигла, і це було найважливіше. Перелякані гімназисти сиділи по одному за партами, утупившись у спину сусідів. Лінка була страшенно невиспана, але ряди білих блузок примусили її зосередитися й вона помітно підбадьорилася. Сіла на місце, яке показав їй Ударник, що нині стежив за порядком під час іспиту. Прізвиськом учитель завдячував звичці стукати під час своїх уроків суспільствознавства ребром долоні в такт власним словам. Варто йому було захопитися темою, як він починав говорити чимраз голосніше й швидше, а розповідь супроводжували удари по столі. Проте зараз він мовчав, тримаючи в руках пачку екзаменаційних тестів.

Лінка боялася не гуманітарної частини іспиту, а природничо-математичної, яка мала бути завтра. Але й завдання з мови й літератури прочитала з певним острахом, проте вже за кілька хвилин розуміла, що вони схожі на всі ті, що вона їх розв'язувала раніше. Тож дівчина заходила коло роботи. Трохи згодом, заспокоївшись, що напише добре, підвела голову й роззирнулася довкола. Більшість однокласників зосередилася над своїми аркушами. Дехто втупився в стелю, наче звідти на них мало зійти осіяння у вигляді спалаху розуміння або (ще краще) — готового розв'язку. Інші нервово зиркали навсібіч. Лінка помітила, що за нею відбувається щось на зразок пантоміми. Наталія вигнулася вбік усім тілом, її долоні виконували якийсь химерний танок, підсилюваний рухом губ. За мить Лінка збагнула, хто був адресатом цього безсловесного, але дуже виразного спектаклю. Трохи віддалік сидів Міхал, який буквально не зводив очей з рук і вуст Наталії, завзято нотуючи щось на аркуші. «Цікаво, — подумала Лінка. — Здається, він чудово розуміє, що хоче сказати Наталія». Сама вона ніяк не могла зрозуміти, у чому справа. Хоча... Лінка вже здогадалася, що пальці показують цифри й числа, а уста безгучно вимовляють слова. Неймовірно. Наталія диктувала Міхалові весь іспит! Вона вочевидь сподівалася його завоювати. Лінка знову роззирнулася залом. Ударник, який досі, здавалося, дрімав, грюкнув стільцем. Зараз устане. Ані Наталія, ані Міхал не помітили цього,

захоплені своєю німою розмовою. Лінка розуміла, що за мить станеться катастрофа. І лише вона може цьому запобігти. Дівчина перекинула стілець, і той упав з голосним гуркотом, а сама вона гепнула на підлогу. Ударник негайно підбіг до неї, спочатку розгнівано, передчуваючи якийсь підступ, а тоді вже співчутливо допоміг Лінці підвестися. Та аж засичала від болю.

— Пробачте, пане вчителю. Я хотіла... Мені треба до туалету, — промимрила вона. Усі, звісно, реготали, але Наталія була врятована! Залишалось сподіватися, що наступного разу вона буде обережніша. «Бо вдруге впасти зі стільця не вдасться», — думала Лінка, потираючи в туалеті забитий задок.

V

Наталія подзвонила ввечері.

— Це правда, що ти нині навмисне впала зі стільця, щоб відвернути увагу Ударника? Щоб урятувати мене? — випалила вона, навіть не привітавшись.

— Звідки ти знаєш? Я нікому такого не казала.

— Усі говорять, що на те скидалося.

— Вас би вигнали з іспиту. Ви ж узагалі не зважали на те, що відбувається довкола.

— Дякую тобі.

— Не дякуй. Я б це задля будь-кого зробила.

— Авжеж. Звісно, — Наталіїн голос ураз зробився терпким, мов щойно розрізана цитрина. — Гаразд. Так чи сяк, дякую.

І поклала слухавку. «Ну що я знову зробила не так? Знову все зіпсувала. Ну чому я не можу зізнатися, що це для мене важливо?» Як завжди, коли їй хотілося спокійно щось обміркувати, Лінка гукнула Фікуса й пішла з ним погуляти.

Був теплий вечір. Невідомо коли з'явилися перші пуп'янки й крихітні листочки. Кущі форзицій були всіяні жовтими квітами. Фікус зацікавлено нюшкував довкола, водячи носом біля самої землі. Раптом удалині побачив коричневого пуделя й рвонув так несподівано, що Лінка замалим не перечепилася. Геть забула, що поводок можна відстебнути. Хазяйкою пуделя виявилася старенька пані, чие волосся дуже нагадувало шерсть її улюбленця, але зовсім посивілу. Лінка зітхнула. Вона хотіла вийти прогулятися, щоб побути на самоті, але добре розуміла, чим усе закінчиться. Нудними розмовами із сусідкою. Собаки гасали по траві, яка щойно встигла пробитися, щасливі,

задоволені. «Може, собакам живеться краще, — подумала Лінка. — Жодних тобі докорів сумління, постійних думок про щось, навіть дружба в них виглядає значно простіше, якщо бавимося разом, значить, ми друзі».

Раптом коричнева пуделиця, яка робила викрутаси, натрапила на якийсь предмет, що перекинувся й опинився в неї під лапами. Лампадка. Лінка підняла її й недовірко втупилася. Звідки тут лампадка? Мабуть, хтось кинув з балкону, люди тепер жбурляють різні речі задля розваги. Власне, це небезпечно так стояти під вікнами. Можна отримати гнилим яблуком по довбешці. Або тарілкою... Або й лампадкою. Лінка вже збиралася кинути її в куці, коли помітила, що біля будинку стоїть ще одна. І букет троянд, перев'язаний стрічкою.

— Шкода дівчини, — старенька за її спиною зітхнула.

— Дівчини? — Лінка обернулася до жінки. Блакитні вибляклі очі жваво позирали з-під почервонілих повік.

— То ти нічого не знаєш, дитино? — спитала старенька.

Лінка заперечно похитала головою.

— Кинулася з останнюю поверху. Коханий зрадив. А така розумна дівчина, студентка. Невже воно того варте?

Лінку це шокувало. Одна справа — почути, що хтось десь так учинив, не можуть жити без коханого чи коханої, чи прочитати «Ромео і Джульєтту», але геть інше, коли зіштовхуєшся з таким особисто. «Цікаво, чи знала я її, — подумала Лінка. — Мабуть, я її бачила. Напевне, вона була дуже мужньою». Від самої думки про те, щоб вистрибнути з вікна останнього поверху, Лінці зробилося недобре. Вона не боялася висоти, але на різних вежах чи на морському маяку почувалася незатишно. Отак стрибнути? Якого ж розпачу, якого відчаю треба зазнати, щоб подолати страх? А вона сама змогла би покохати когось так сильно, що без нього життя втратило б сенс? Мабуть, ні. Що ж, може, вона надто розсудлива й неромантична. Може, воно й на краще... Лінка задумалася. А тоді почула слова хазяйки пуделя.

— Я її знала. Така розважлива дівчина. У неї були такі люблячі батьки, купа планів на майбутнє. Усе! І якийсь дурний хлопець так її зворохобив.

— Краще, мабуть, ніколи не закохуватися, — мовила Лінка.

— Ну, для неї, певне, було би краще, а тим більше для її нещасних батьків, — знову зітхнула старенька. — Так воно буває з коханням, по-різному. Я знаю, що кажу, бо й сама кілька разів закохувалася.

Лінка із цікавістю глянула на свою співрозмовницю. Оця бабуся закохувалася, та ще й не раз?

— Першого хлопця я страшенно кохала. Він загинув під час війни. Думала тоді, що нікого більше не покохаю, мені й на думку не спадало, що таке можливо... Потім був мій перший чоловік, спочатку більше друг, він про мене турбувався, допомагав. Я вийшла за нього заміж, хоча й не любила. Думала, що більше ніколи не зазнаю кохання, та він мене дуже кохав, і цього мало бути достатньо. Але почуття прийшло згодом. Ми були щасливі разом сорок років, у нас народилися діти й онуки. Він помер від раку.

— Мені так шкода.

— Так... П'ять років тому. За кілька місяців він перетворився на тінь, але ми до кінця кохали одне одного. Кожна мить, яку ми провели разом, була безцінною. Коли чоловік помер, я була в розпачі. Мені хотілося лягти на ліжко й ніколи більше не вставати.

Лінка не знала, що й сказати. Старенька, з якою вона щойно познайомилася, розповіла їй про все своє життя. Дівчині було трохи ніяково вислуховувати ці звірвання, та з іншого боку, не можна було просто собі піти геть. Тож вона продовжувала терпляче слухати.

— А рік тому я знову вийшла заміж.

Оце-то так! Лінка аж рота роззявила від подиву. І бовкнула, може, не надто чемно:

— Справді?

— Я знаю, вам, молодим, здається, що стара людина вже не може закохатися, але це неправда. Кохати можна в будь-якому віці. А самому жити дуже важко. Ну, дитино, піду я вже. Чоловік хвилюватиметься. Він майже не може ходити, стегно має проопероване. Не можу залишати його надовго на самоті, бо він сумує.

Старенька погукала песика й пішла з ним, маленька постать з білим пухом на голові.

Згорнувшись клубочком на ліжку, Лінка думала про цю бабцю та її коханих, і про дівчину, що наклала на себе руки. Що ж воно таке, кохання? Невже це почуття справді так складно опанувати, а може, його треба сприймати розсудливо? Від чого це залежить, від людини чи від сили почуття? Лінці здавалося, що вона може бути достатньо розважливою. Адже одне кохання — це ще не кінець світу, навіть якщо людина закохається нещасливо, то завжди може трапитися інша нагода, коли все складеться так, як треба. За цими роздумами Лінка навіть забула про завтрашній іспит. І про складений учора список людей на прізвище Печериця.

VI

У суботу Лінка подзвонила до Адріана. Їй кортіло обговорити з ним подальші пошуки. І трохи пожалітися. Вона відчувала, що математично-природничу частину написала погано, незважаючи на те, що виспалася, змогла зосередитися і, як їй самій здавалося, виклалася на всі сто. І все-таки Лінка знала, що декілька завдань розв'язала неправильно. Що довше вона про це думала, то більша паніка її охоплювала. Зустрівшись із Адріаном, тільки й думала про тести. Весь час згадувала про завдання, котрі, як була певна, завалила, і питання, на які не змогла відповісти.

— Адріане, я отримаю п'ять балів з п'ятдесятьох, от побачиш.

— Не панікуй, — хлопець витягнув щось із торбини.

— Що це?

— Твій тест, той, що ти писала позавчора.

— Як це — мій тест, — Лінка не на жарт перелякалася.

— Ну, не твій, тобто, не той, який ти заповнювала, не хвилюйся. Я знайшов це в інтернеті. Учора їх оприлюднили, і я тобі роздрукував. Я ж знаю, що ти не припиниш панікувати, доки не переконаєшся, що все гаразд. Тепер розв'яжи його так само, як у четвер.

Лінці не дуже хотілося, але вона зрозуміла, що Адріан правий.

Довелося написати розв'язки, й Адріан перевірів результат, який виявився зовсім не такий трагічний, як вона підозрювала.

— От бачиш, матимеш більше, ніж тридцять балів, то чого було так перейматися?

— Твоя правда. Дякую!

Вона справді була йому вдячна. Відразу на душі полегшало.

— А як пішла англійська?

— Там узагалі не було чого робити.

Лінка вважала, що впроваджений нещодавно іспит з іноземної мови був легшим від двох інших.

— Ну, то розслабся. Усе вже позаду. До якогось ліцею тебе точно приймуть. Не доведеться йти до ПТУ, — пожартував Адріан. — Хоча дівчата після кулінарного училища потраплять до будь-якого серця через шлунок...

— Краще так не жартуй.

— Хвилиночку... А що із твоїми фотографіями на конкурс? Робиш щось?

— Власне, нічого. Я страшенно забігана, не маю часу, ніяк не виходило на цьому зосередитися, і мені потрібні якісь ідеї.

— Якщо для тебе це справді важливо, доведеться себе примусити. Воно само не зробиться. А так маєш шанс, постарайся ним скористатися.

— Та знаю... А що ти думаєш про цей список? — показала Адріанові перелік осіб на прізвище Печериця.

— Ну, список списком, але що це тобі дає? Навіть якщо цей чоловік справді батько твоєї сестри, він може про це й не знати.

— Мусить знати, якщо в неї його прізвище!

— Та воно так, але ж ти не дзвонитимеш до всіх цих людей і не розпитуватимеш, чи знали вони твою маму. Невже твій улюблений комісар Валландер так би вчинив?

— Мабуть, ні.

— Тоді що зробив би твій герой, га?

— Не будь злостивим. Те, що ти не любиш детективи, зовсім не значить, що це така собі макулатура, як тобі здається.

Адріан посміхнувся.

— Те, що ти знову зробилася гостра на язик — гарна прикмета. Отже, ти вже трохи перепочила після іспитів. Ну, то як учинив би твій шведський комісар? Подався поміркувати на морське узбережжя?

— А звідки ти стільки знаєш про Валландера?

— Читав Манкелля.

— Але ти ж не любиш детективи?

— Люблю, не люблю, не має значення. Я собі почитав... задля розваги. Ну, так чи сяк, а твій комісар, гадаю, спробував би по ниточці дійти до клубка. Треба встановити контакти, знайомства...

— Які контакти?

— Таж твоєї мами. Де вона тоді працювала, що робила, де точно мешкала, усе.

— Ой леле, мені про це нічого не відомо.

— А взагалі дивно, що ми так мало знаємо про власних батьків.

VII

Нагода трапилася в неділю по обіді. Лінка повернулася з басейну, куди знову запросила її Каська, і застала маму за смажінням налисників.

— М-м-м... що це так смачно пахне? Я голодна як вовк. А де всі?

— Адам пішов з Каєм до кіно.

Як давно вони не були вдома самі, удвох. Мама, певне, подумала про те саме, бо сказала:

— Останнім часом ми майже не розмовляли. Розумієш, у мене були різні проблеми, і мені здається, що я тебе занедбала.

— Не перебільшуй, — Лінка не схильна була себе жаліти.

— Я геть забула, що ти складаєш випускні в гімназії, пробач мені, донечко.

Мама ладна була заплакати.

— Ну, іспити вже позаду.

Лінка намагалася якось виправити ситуацію. Не хотіла, щоб мама розплакалася, бо зовсім не знала, як її втішити.

— І як ти впоралася?

Здається, мама опанувала себе. Лінка спокійно розповіла про три частини іспиту. Навіть про те, як впала зі стільця, щоб урятувати Наталію. Мабуть, вона досягла успіху, бо мама посміхнулася. Потім обидві поласували налисниками із солодким сиром.

— Я б хотіла... а який ліцей ти вибрала, доню?

Лінка розповіла про слабкі ліцеї, до яких вона точно могла би вступити. І про приватний ліцей. І про конкурс. Та цього разу їй

здавалося, що мама її нарешті слухає. Так, наче досі дивилася на світ крізь затуманені окуляри, а потім протерла скельця й щось побачила. Розгледіла власну доньку.

— Я дуже хвилююся, мамо, — мовила Лінка. — Мені б хотілося стати професійним фотографом. Гадаєш, це можливо?

— Мабуть, що так. Хоча життя корегує такі рішення. У мене теж були свої мрії...

— Справді? Ти що, хотіла стати співачкою чи актрисою? — пожартувала Лінка, виїдаючи з каструльки решту сиркової маси. На щастя, Адам із Каєм мали піти до Макдональдса, бо для них уже нічого не залишилося.

— Я хотіла стати науковцем.

— Науковцем? — якби в Лінки залишався в роті бодай шматочок налисника, вона б точно вдавилася.

— Я вчилася на польській філології. Писала дисертацію. Займалася мовознавством, давніми слов'янськими мовами.

Оце-то несподіванка!

— А я про це нічого не знала! Ти ніколи не казала про таке.

— Ой, дітям воно видається таким нудним.

— Ну, але ж тобі воно нудним не здавалося?

— Мені? Для мене це було найцікавіше в житті, моя величезна мрія.

— А я вже тоді була?

— Так.

— І це через мене тобі довелося все покинути?

Мама замислилася.

— Ні, донечко. Не через тебе.

Вона поставила чайник, і Лінка помітила, що руки в мами ледь тремтять.

— Розумієш, фінансова ситуація... Я не могла дозволити собі працювати в університеті, доводилося шукати кращого заробітку... Потому... Потому, як загинув твій тато, нам було дуже важко. Я боялася, що не дам собі ради.

«Аякже, — подумала Лінка. — Кращого заробітку! А як же лікування в психлікарні? Це на закуску? Ще одна підсолоджена брехня?»

— Як загинув мій батько? — наважилася запитати нарешті.

— Автомобільна аварія. Була гроза, машину занесло на мокрій дорозі й вона впала з насипу...

— О Боже!

— Він їхав до бабці Божени, до Сероцька. Ми посварилися. Батько сів до машини й поїхав. Більше я його ніколи не бачила, — у маминих очах заблищали сльози.

«Ой леле! — злякалася Лінка, — я примушую маму звірятися й доводжу її цим до плачу».

— Мамо, не треба плакати, — мовила вона. — Нічого не вдієш. І що було з тією роботою? — Лінка вирішила змінити тему.

— Я закінчила курси підвищення кваліфікації в Торговельно-економічному інституті й почала працювати в корпорації.

— Тому ми й переїхали до Варшави? Щоб ти могла знайти кращу роботу?

— Так, — відповіла мама. Але не дивилася Лінці в очі, як зазвичай це роблять люди, розмовляючи між собою. Її погляд був спрямований на хмари за вікном, немовби вона шукала в них справжньої відповіді.

«А взагалі, — подумала Лінка, — мама справді була мужньою. Бо після всього їй вдалося-таки знайти роботу у Варшаві, і протягом кількох років, доки не з'явився Адам, вона утримувала мене зовсім сама».

Увечері, коли всі вже спали, Лінка набрала в пошуку слова «польська філологія, Ягеллонський університет». Переглянула всіх викладачів факультету, сподіваючись знайти чоловіка на прізвище Печериця, але її спіткала невдача. Тоді перечитала свій список, але все марно. Люди на порталах «Наш Клас» рідко вказували місце роботи. Лінка геть знеохотилася. Мабуть, вона не там шукає. Так і заснула. Їй хоча й здавалося, що вона повільно наближається до розгадки, та все-таки було лячно, що це черговий сліпий кут, і перед нею завжди залишатиметься глуха стіна.

VIII

Наступного дня вона поділилася своїми сумнівами з Адріаном. Віднедавна в неї з'явилася звичка забігати до нього після школи. Ноги самі несли її до Адріанового дому, і хлопець, мабуть, теж на неї чекав, бо зовсім не дивувався, угледівши її на порозі.

— Якось ти зашвидко здаєшся, — сказав він. — Треба мати більше інформації. А ти пробувала шукати публікації? Шукала деінде людину, якимсь чином пов'язану з польською філологією? Або взагалі з університетом? Почекай, зараз спробуємо.

Сів перед комп'ютером і підсунув Лінці другого стільця, знявши з нього попередньо купу одягу й книжок.

— Глянь, — і набрав у пошуку слова «Печериця університет». Із кількох тисяч результатів відразу зауважив перше: «Єжи Печериця Кафедра слов'янського мовознавства Варшавський університет чергування протягом весняного семестру...»

— Попався, голубчик, — Адріан потер руки.

— Я гадала, що мама вчилася в Кракові, — замислено озвалася Лінка.

— Але дисертацію могла писати тут. Певне, приїздила час від часу.

Лінка пригадала фотографію із Саського саду. Авжеж. Мабуть, батьки тоді поєднали поїздку до Варшави із працею над дисертацією. Усе дедалі прояснювалося, ставало зрозумілішим.

Адріан міркував уголос.

— Що ж, підіб'ємо підсумки. У твоєї мами був роман із цим викладачем...

— Який роман? У моєї мами? Ти що, здурів?

Лінка обурилася. Що це він верзе?! Та як він сміє?! Адже невідомо, що насправді сталося. Це явно випадкова збіжність!

— Халінко, — лагідно сказав Адріан, узагалі не звертаючи уваги на її гнів.

Лінка й не підозрювала, що їй може сподобатися, коли її так називатимуть, але в устах Адріана це звучало дуже приємно. Але вона таки мусила висловити все, що її так зачепило.

— Не забувай, що це моя мама, про яку ти, власне, нічого не знаєш, а тим більше про те, що тоді сталося!

— Пробач. Звичайно. Ми справді нічого не знаємо. Я не засуджую твою маму. І взагалі більше нікого не засуджуватиму... Я просто це припустив... Заспокойся. Ти напевне про все у свій час дізнаєшся, і що б це не було, ти це переживеш, повір мені. А навіть якщо в мамі й був роман? Або якась любов? То й що? Кохання не завжди розсудливе, і не всі можуть із цим упоратися.

Лінка пригадала дівчину, яка вистрибнула з вікна останнього поверху. Невже Адріан теж колись пережив таке кохання? Пристрасть, шалене почуття?

— Ти так кажеш, мовби знаєш це із власного досвіду.

Адріан почервонів і кілька хвилин вагався, сказати щось чи ні.

— Бо таки знаю. Про одне тобі розповім, про інше ні. Пригадуєш, як колись у машині я розказував тобі про свою маму? Про те, що вона втратила роботу. Невдовзі потому в мого батька був роман. Із медсестрою. Це тривало роками. Коли я довідався, то спершу звинувачував батька. Я аж нетямився від обурення, як він міг таке вчинити! Та ще й у такий складний для мамі час, коли вона змагалася з безробіттям і зневірою. Пізніше звинувачував маму, бо вона завжди була такою холодною й нечулою. А коли втратила роботу, то стало ще гірше. Вона не змогла опанувати себе, цілими днями ходила по квартирі в халаті, з немитою головою, розумієш? Мені здавалося, що

кожному чоловікові потрібно більше. А потім збагнув, що звинувачення будь-кого не має жодного сенсу. У батька виникло почуття, яке він не зміг придушити. Але від нас він не пішов. Я зовсім не переконаний, що він учинив добре. Мама вирішила йому пробачити, але здається, до кінця їй це не вдалося. Гадаю, що її проблеми із серцем пов'язані саме із цим. Обоє прийняли певне рішення, і треба це поважати. Мабуть, вони все ж кохають одне одного. Принаймні живуть разом. Якби ж то все було так просто...

— Я рада, що ти мені про це розповів.

— Рада? Чому?

— Не знаю.

Лінка й справді не знала. Вона відчувала, що Адріан їй довіряє. Вона теж йому вірила. Він знав її таємниці, а вона його. Так гарно мати когось близького, ділитися секретами. Лінка усвідомила, що Адріан — єдина людина, якій відомо все. Касьці вона не звірялася. Бо як їй було розповісти подрузі, що зростала в дитячому будинку, про те, що її мати можливо віддала свою доню до такого самого закладу? Лінка була певна, що Каська цього не зрозуміла б. Адріан — це інша справа. З ним можна було поділитися геть усім. Дівчина подумала, що така дружба трапляється нечасто.

— Не знаєш?

— Я собі подумала, що така дружба рідко зустрічається.

— Тобто яка?

— Ну, така, як у нас.

— Авжеж, — Адріан помітно засмутився. — Маєш рацію. Справді, така дружба — це рідкість.

— А що ти ще мав на увазі?

— Про що це ти?

— Ну, ти про щось не хотів мені розказувати...

Адріан провів долонею по світлому волоссю. Лінка знала цей жест. Коли він так робив, то зазвичай збирався сказати щось важливе й роздумував, говорити чи ні. Цього разу вирішив промовчати.

— Дізнаєшся свого часу.

Лінка не могла збагнути, чому ці слова її перелякали.

ТРАВЕНЬ

Єдина чорна блузка затісна. Блискучий атлас напинається на животі й збирається зморшками. Вона силкується трошечки обтягнути тканину донизу, але нічого не виходить. Зітхнувши, стягає блузку через голову. Краєм ока помічає себе в дзеркалі Волосся масне, вона не помила голову. Коли робила це востаннє? Не пригадує. Вона геть безсила. Опускається на стілець.

— Гольф одягни, — чує голос. — Отой, мій. Ну ж бо, одягай нарешті.

— Гольф? Занадто спекотно для гольфа.

Ворухнувся борлак на худій шиї.

— Спекотно, не спекотно, — буркотить довготелеса постать.

Натягає через голову вовняний светр. Відразу обливається потом, відчуває, як його краплини збираються між набубнявленими грудьми й під пахвами. Довкола лампи кружляють набридливі мухи, їхнє дзижчання зливається з голосами: «Як ця Марися собі дасть раду, як дасть раду, Бог дав, Бог і взяв, таке нещастя, двійко дітей осиротив. Ну, наразі одну дитину, не кажіть такого, ще зурочите». У чорному одязі стоять над труною, земля в пальцях крижана, відчуває окремі грудочки, кожна важка, немовби свинцева, рука простягається в бік труни, не в змозі кинути жменю землі. Земля сиплеться між пальцями, щось погойдується всередині тіла, підстрибує дедалі сильніше, схоже на маленький землетрус, це щось наче луснуло й сколихнуло її всю.

Вона готова вибухнути плачем, не може вгамувати ридання, маленькі струмочки сліз зливаються у велику річку, вона схлипує, стоячи з порожніми вже руками, і раптом відчуває цей солоний потік на своїх стегнах, колінах і литках. Її перехоплює перша потуга, переламає навпіл, непотрібні долоні віднаходять місце на животі, вона чує власний стогін і розважливий голос, немовби нізвідки:

— Води їй відійшли, викличте негайно швидку.

I

Вона й не сподівалася, що в потязі вдасться почитати, але Кай заснув, що було несподіванкою, бо малий віддавна не спав удень, навіть у садочку. Він рідко впадав у дрімоту, та мабуть, монотонний стукіт коліс потяга зробив своє, і хлопчик спершу сонно потирав очка, а коли решткою зусиль спробував не дати їм заплющитися, виявилось, що вже запізно. Тож Лінка витягла новий детектив, який купила за кишенькові. Не могла втриматися, хоча й уважала, що книжки задорогі. Проте нова таємниця виявилася вартою витрачених грошей. Лінка вместилася в незручному кріслі, відчуваючи, як легенький подмух вітерця з відчиненого вікна розвіває над її головою фіранку з написом «Польська державна залізниця». Мама куняла, Адам читав книжку з багатообіцяючим написом на обкладинці «Як стати акулою бізнесу за вихідні».

А Лінка насолоджувалася першим розділом. Дія книжки відбувалася в агротуристичному господарстві на острові, куди дістатися можна було тільки човном. Їй подобалися такі сюжети, подобалося, що коло підозрюваних звужувалося до кількох чи кільканадцятьох осіб, зосереджених на невеликій території. Тоді герої часто приховували якісь таємниці, і хоча й проводили час разом, обговорюючи політику чи теревенячи про погоду, нічого одне про одного не знали. «Власне, — спало Лінці на думку, — родина — це теж такий собі гурт акторів, які мешкають під одним дахом, спілкуються між собою, але чи говорять вони при цьому про важливі речі, чи все це такі собі балачки про погоду?»

Глянула на сплячу трійцю, бо й Адама втомило читання про те, як перемогти в хижацькому світі бізнесу, де треба бути цинічним і спритним, тобто володіти тими рисами характеру, яких вітчим явно був позбавлений. У купе крім них нікого не було, тож можна було розташуватися доволі зручно. Найбезтурботнішим виглядав Кай. Розкинув рученята й тихенько похропував, а на його ніжному рум'яному личку видніла легенька усмішка. Він був дуже гарненький, скидався більше на Адама, ніж на маму. Такий собі білявий ангелочок,

який вирісши, розбиватиме дівочі серця. Навіть ця ледь помітна посмішка говорила про те, що з нього виросте красень, якому більше не доведеться перейматися, що з ним немає кому побавитися.

Адам, який сидів, ледь розтуливши рота й поклавши на коліна товстелезну книжку, був старшою версією Кая. Зовнішністю він нагадував скандинава, проте, на щастя, враження від світлої шкіри й сталевого блиску очей пом'якшувалося розсіяним виразом обличчя, завжди ледь скуйовдженою чуприною, розхристаною сорочкою й дірками, які невідомо, яким чином, з'являлися навіть у новісіньких шкарпетках. От і зараз він зняв черевики, і один палець задиркувато визирав на світ божий, наче глузуючи з елегантного вбрання. Була субота, і Адам, який на щодень примушував себе надягати незручний костюм, звик після роботи ходити в потертих джинсах та одній зі своїх прикольних футболок, які він завзято колекціонував. Зазвичай на них видніли написи на зразок: «Це пиво так зміцнило мої м'язи» або «Робота не заєць, до лісу не втече».

Після роботи й власне у вихідні. Але не сьогодні. Сьогодні Адам, зітхнувши, знову нап'яв на себе костюма, мама натягла якусь допотопну спідницю до півлїтки, а Лінці довелося відмовитися від джинсів. На дівчині була спідничка до колін із зеленого атласу в маленькі трояндочки, напівпрозорі зелені колготки, чорні туфельки й топ під колір трояндочок. Дивно, та хоча вона не могла сказати, що це її стиль, Лінка знала, що виглядає чудово. І точно вбрана відповідно до такої події, як перше причастя. До того ж, усі ці речі купила їй мама! Просто пішла до крамниці, вибрала й купила! І це була одна з найбільших несподіванок, які досі трапилися в Лінчиному житті. Ішлося не лише про те, що мама вгадала з розмірами й навіть не вибрала щось відстійне, а в тому, що вона подумала про те, що це пригодиться під час поїздки до Кракова, так вдало все організувала й навіть не пошкодувала грошей, як раніше... Може, на Лінку чекала якась нова ера? Ера нормальної мами?

Лінка замріялася й непомітно сама заснула. Голова опустилася на складаний столик, де, на щастя, лежала купа кольорових журналів і зайвих у теплому купе светрів. Кучеряве волосся, як завжди жило

власним життям і зараз утворювало щось на зразок даху із живих рослин над Лінчиною головою. Із напіврозтулених вуст, укритих блиском зі смаком коли, виривалося легеньке похрюпування. Одна нога уві сні звільнилася від взуття і тепер кокетливо спиралася на сидіння навпроти, друга слухняно застигла в шкіряній туфельці. За півтори години вони мали бути в Кракові.

II

Лінка ніколи не бачила Марчика. Цей її, умовно кажучи, дуже далекий родич, зараз стояв перед дзеркалом, приміряючи костюмчик і сорочку для завтрашньої урочистості. Узагалі Лінка гадки не мала, якого лиха всі вирядилися вже в суботу, якщо причастя мало бути в неділю. Мабуть, аби якомога швидше поплямити святковий одяг. Сама вона відразу з полегкістю переодяглася у звичні джинси. Бо у своєму рожевому топі Лінка навіть каву в потязі пити боялася, їй здавалося, що зараз щось станеться, і вона вилле напій на себе. Марчик вочевидь не давав собі ради із сорочкою, але дорослі анітрохи не переймалися.

Коли вони вийшли на головному вокзалі й опинилися в обіймах бабці, яка на них чекала, їх відразу поінформували про батьків Марка, наче прибулим до повного щастя тільки цього й бракувало. Лінка насилу могла втямити, хто кому ким доводиться, та здається, вона й Марчик мали спільного прапрадіда. Хоча дядько Леон і тітка Магда й доводилися бабці родичами, вона себе з ними зовсім не пов'язувала, висловившись про обох досить лаконічно: «Дядько Леон — пияк, тітка Магда — віддана дружина й мати». Незабаром виявилось, що ця фраза чудово окреслювала ситуацію.

Зараз Марчик стояв сам перед тьмяним дзеркалом, сумовито позираючи на свій святковий костюм. Лінка допомогла хлопчикові позастібати неслухняні гудзики. Краєм ока вона стежила за тим, що відбувається в ідальні. Дядько Леон досить настирливо пропонував Адамові випити чергову чарку горілки, але вітчим явно опирався. У пелені сигаретного диму видніла постать тітки Магди, яка марно подавала чоловікові якісь знаки, котрі мали переконати його, що наступна чарка горілки точно буде зайвою. На ці розпачливі дружинині жести дядько Леон лише рукою махав, мов відганяючи набридливу муху, і вихиляв нову чарку, а тоді ще одну, цокаючись у повітрі з порожньою чаркою Адама, який продовжував сидіти непорушно і явно ніяковів у цій ситуації. Лінка відразу це помітила. Тітка Магда скрушно зітхала, і зводила почервонілі очі до неба, немовби сподіваючись звідти порятунку, а тоді, не знаючи, до чого прикласти

свої метушливі руки, хапалася мити підлогу або підсовувала чоловікові й гостям чергові кулінарні шедеври: фаршировану печерицями курячу грудку, пікантні стегенця й покраяну запечену полядвицю.

Атмосфера була напружена. Адам і мама сиділи за столом, бо так годилося. Невдовзі почали дивитися якусь дурнувату комедію по телевізору, бо, як воно зазвичай під час таких родинних збіговиськ буває, телека ніхто й не думав вимикати. Кай нудьгував, а Лінці здавалося, що вона от-от задихнеться. Вона ненавиділа тютюновий дим, який снувався скрізь сивими пасмами. Був щойно полудень, але їй здавалося, що вони перебувають на якійсь родинній урочистості, яка затягнулася до пізньої ночі. Лінці забаглося вийти на свіже повітря. Вона спробувала вислизнути непомічена, але Кай, як завжди, був насторожі.

— Куди ти йдеш? — глянув він на сестру своїми блакитними оченятами.

— Вийду, прогулятися хочу.

— І я, будь ласочка, і я!

Ну, що ти тут скажеш. Малий уже одягав черевики й знімав з вішалки курточку. Лінка й сама розуміла, що Каєві це піде лише на користь. Тютюновий дим і сморід перегару точно не були чимось підходящим для шестирічного малюка. Вийшли по-англійському, ніхто й не помітив.

III

Карти в Лінки не було, та вона записала собі тітчину адресу в мобільному. У будь-якому випадку можна буде запитати в таксиста чи когось із перехожих. Вирішила йти просто вперед, нікуди не звертаючи. Тітка, на жаль, не мешкала в центрі, інакше можна було піти на Ринок, подивитися на квітникарок, погодувати голубів. Вона пригадувала, як у дитинстві гуляла ринковою площею з бабусею, завжди за усталеним маршрутом. Костьол. Голуби. Потім кав'ярня. Іноді Планти, якщо була гарна погода. Але зараз вони були далеченько від старого міста. Що ж, доведеться робити розвідку околиць.

Протинявшись хвилин із двадцять між старих панельок з обшарпаними балконами, Лінка пошкодувала про своє рішення. Треба було знайти автобусну зупинку й справді поїхати до центру. Дівчина відчувала, як серед усіх цих запилюжених килимів на перекладинах, дітлахів, що ганяли м'яча, одягнені в завеликі яскраві футболки різних клубів, приبلудних дворняг, які задирали лапу біля кожної стіни, розписаної графіті, її починає охоплювати депресняк. Раптом на узбіччі замаячила якась зелень, котра виявилася доволі приємним парком. Лінка з полегкістю стягнула шкарпетки й всілася на траві. Кай вирішив бавитися в індіанця й намагався розпалити вогнище із хмизу. Ідилія. Нікому не хотілося повертатися, та пробайдикувавши кілька годин, Лінка занепокоїлася. Вирішила подзвонити мамі, але вражено помітила, що в неї розрядився мобільний.

— Каю, повертаймося, я не можу зателефонувати батькам, а вони можуть хвилюватися. Ой, — раптом згадала вона, — я ж записала адресу в мобільнику!

— Не переймайся, я пам'ятаю адресу, — похвалився малий. — Я ж умію читати. То й запам'ятав. Знаєш, що таке знімкова пам'ять?

— Може, фотографічна?

— Може. Ото вона в мене і є.

Лінці відлягло. Залишалося тільки повернутися тим самим шляхом, яким вони пройшли сюди. Здавалося, що це дуже просто, та насправді виявилось неможливим. Обоє не були переконані, якою алейкою вони йшли: лівою чи правою. Лінка наполягала, що вони проминали місток, якого Кай не пригадував. Нарешті запитали про дорогу в якогось перехожого. Почувши назву вулиці, літній, зовсім сивий чоловік нахмурич чоло й невпевнено показав якийсь напрямок. У парку було майже безлюдно, почало вже сутеніти. Повагавшись, Лінка й Кай подалися в напрямку, який показав старенький. Вийшли з парку й попрямували якоюсь вулицею, гадки не маючи, ішли вони нею чи ні. Певне, обоє надто втомилися, до того ж було спекотно, тож ніхто з них не міг пригадати, чи проминали вони якусь крамницю чи будинок, що чимось вирізнявся. Вулиці спорожніли. Раптом неподалік парку побачили великий будинок із червоної цегли. Лінка подумала, що це може бути поліцейський відділок або ще якесь місце, де можна розпитати про дорогу, тож схопила Кая за руку й за мить обоє йшли до дверей гравійною доріжкою. Підійшовши до високих парадних дверей, Лінка прочитала напис на табличці й здригнулася. «Краківський дитячий будинок».

Вона ніколи не замислювалася, як виглядають такі місця, навіть тепер, коли припускала, що десь у такому будинку мешкає її загублена сестра. Будинок був величезний. Цікаво, скільки дітей тут мешкає? І по скільки ліжок стоїть у їхніх спальнях? Як виглядає їхнє життя? Вона аж затремтіла від емоцій. Будівля виглядала суворою й непривітною. Може, усередині там і було затишно, але їй чомусь не хотілося в цьому переконуватися. Лінка позадкувала, тягнучи Кая за руку, але хлопчик, мов загіпнотизований, вдивлявся в лавку, біля якої був невеличкий фонтан, старовинний, як і будинок. Усередині видніла фігурка хлопця. Фонтан не працював, але внизу блищала вода, покрита ряскою.

— Я тут колись був, — задумливо мовив Кай. — Мама розповідала мені історію про цього хлопця з фонтана. Здається, він так довго дивився на власне відображення у воді, аж перетворився на камінь.

— Каю, що ти розказуєш, ти щось наплутав. Це історія про Нарциса, такий міф. Про юнака, що не хотів відповісти на чийсь почуття, і за те його покарали, він закохався у власне відображення у воді...

Лінка урвала, бо перед очима раптом постав Адріан. Хлопець дивився на неї якимось дивно, наче докірливо. Та ні бо, вони лише друзі!

— А чому цей Нарцис перетворився на камінь? — допитувався Кай.

— Ні на що він не перетворився, просто помер від невтамованої туги за власним відображенням у воді, а на його могилі виросла квітка, яку назвали його ім'ям. У садочку сероцької бабусі росло багато білих нарцисів із червоними коронами всередині. Я запам'ятала ці «корони», бо бабця так їх називала...

Лінка усвідомлювала, що її пояснення занадто довге й складне для маленького хлопчика, та власне, зверталася вона до... Адріана. Може, тому, що біля цього фонтана відчула якесь незрозуміле хвилювання, невідомо, із чим пов'язане, а в такі моменти Адріан був їй просто необхідний! Але Кай наполягав на своєму.

— А я добре пам'ятаю, що цей хлопець, Нарцис, перетворився на камінь, бо мама не могла цього вигадати!

Лінка зникла.

— Коли це було?

— Не знаю.

Невже він справді може це пам'ятати? А якщо в нього справді така гарна пам'ять? Коли Кай був у Кракові? Дівчина спробувала пригадати. Справді, два роки тому малий їздив із мамою до бабусі. У серпні.

— Каю, а тоді була зима чи літо?

— Літо!

— І що мама ще розповідала, крім історії про фонтан?

— Нічого. Не пригадую. Ми лише дивилися.

— На що?

— Мама казала, щоб я дивився, чи хтось не виходить. Мала прийти якась дівчина. Мама казала, що це її подруга.

Подруга!

Лінка ковтнула слину.

— І що, вийшла?

— Мабуть, що ні. Не знаю, бо в мене була машинка, яка мені впала до фонтана. І мама розсердилася. А потім я зголоднів, бо ми дуже довго сиділи. Ну, ми й пішли додому. Навіть до парку не заходили. А чому?

— Не знаю, Каю. Але нам теж треба йти. Бо так ми ніколи до тітки не повернемося. Тато зараз подзвонить до поліції.

Лінці здавалося, що вони повернуться до тітчиної квартири непомічені, ніби й не виходили звідти нікуди, але щойно дівчина відчинила двері, як відразу наштовхнулася на маму, Адама й купу родичів. Лінка намагалася щось пояснити, але не здолала перекричати усі ці «о Господи», «хіба так можна» й «ми так хвилювалися». Нарешті вона сіла на дивані, очікуючи, коли ж ця комедія закінчиться. Глянула на Кая. Братик явно намагався щось сказати, і Лінка навіть знала, що саме. Присунулася до малого й приклала палець до губ.

— Ти краще не розповідай мамі про Нарциса, бо вона ще дужче розхвилюється, що ми так далеко ходили, — сказала вона.

А тоді вирішила піти в наступ.

— Перепрошую, я все розумію, — залунав її глибокий альт. — Але можна, я зроблю собі чаю? І Каєві теж, бо він хоче пити?

— Ага, і їсти, — докинув малий.

Цим вона досягла бажаного результату. Суперечка негайно вщухла. Тепер, коли треба було спраглого напоїти, а голодного нагодувати, усе інше могло почекати.

IV

Лінка прокинулася з важкою від неспокійних думок головою. Вона розуміла, що перебуває близько від розгадки. Усе вказувало на те, що дитячий будинок, біля якого вони вчора випадково опинилися, не просто був закладом, схожим на той, де зростала її сестра. Вона справді там жила, от у чому вся справа. Незнайома досі сестра була близько, як ніколи. Лінка знала її ім'я та прізвище. Досить звернутися до дитбудинку й запитати. Парадоксально, проте зараз, коли вона була так близько, дівчина відчувала страх, який її майже паралізував. Що вона їй скаже? Адже якось та доведеться пояснити сестрі, хто вона така. А якщо ця її сестра виявиться неприємною? А якщо дорікатиме, що Лінку мама виховувала, а її саму покинула? Лінка спробувала уявити себе в сестриній ситуації, і за мить збагнула одне: вона нізащо б не хотіла опинитися на її місці! Може, залишити все, як є? Навіщо ятрити рани? Що зробить ця дівчинка, якщо про все довідається? Піде з докорами до матері? Явно не кинеться її обіймати! А що б зробила вона, Лінка? Висловила все мамі, чи страждала б мовчки? Власне, вона зраділа цьому причастю, принаймні кілька годин буде зайнята й вільна від докорів сумління. Підійшла до дзеркала й почала сердито розчісувати свої неслухняні кучері.

Дівчатка в мініатюрних версіях весільних сукенок, з вінками на понакручуваному волоссі, юрмилися групами. Хлопці поруч скидалися на невеличких пінгвінів, що жваво обговорювали аж ніяк не майбутню урочисту подію, яка, схоже, викликала в них найменше зацікавлення. Мабуть, вони хвилювалися через подарунки, які чекали на них удома у великих, перев'язаних стрічками, коробках. На жаль, саме подарунки для багатьох людей перетворилися на справжній сенс і мету церемонії причастя. Лінка досі пригадувала, що в неї емоції викликала аж ніяк не служба божа й біла облатка, яку їй поклали на язика, а те, що мало статися потім, тобто розгортання барвистих обгортки і відкривання конвертів. Хоча, коли вже вдома малий Марчик зосереджено розв'язував стрічки, дівчина усвідомила, що кілька років тому, коли вона сама йшла до першого причастя, дарунки виглядали значно скромніше. Тоді всі родичі скинулися на велосипед для неї. Це

був справді класний подарунок! А Марчикові, крім велосипеда, дісталися ще й лептоп, мобільник і айпад, хоча їхню родину складно було назвати заможною.

Дядько дивився на сина вологими очима, що зовсім не означало батьківського зворушення й гордощів. Справжня причина сліз в очах дядька Леона була більш прозаїчною: гості вже споживали солодке, отож він устиг вихилити кілька чарок, а це, як відомо, сприяє демонстрації щирості.

— Ну, сину, — мовив він тремтячим голосом, поплескуючи Марчика по плечу, немовби йому раптово забракло слів, щоб висловити всю глибину почуттів до свого нащадка, і водночас косуючи ласо на пляшку горілки, яка й досі залишалася недопитою.

— Краще б ти більше не пив, — про всяк випадок попередила його дружина. — Соромно буде, як надудлишся на причасті рідного сина!

— Добре вже, добре, — дядько тяжко зітхнув, прибираючи пляшку від гріха подалі. Щоправда, тітка постійно сторожко позирала на нього, та наразі небезпека минула.

Лінка глянула на Марчика, тоді на дядька. «Алкоголік, бо як іще назвати дядька Леона, але принаймні в хлопця є батько», — подумала дівчина. Іноді вона замислювалася над тим, що відчуває до неї Адам. Адже Лінка не була його рідною дитиною. Вони були дуже прив'язані одне до одного, та чи любив він її по-справжньому? Для неї Адам був єдиним татом, якого вона знала, але ж для нього Лінка не була єдиною дитиною. Проте Лінка не нарікала. У неї був він і мама, навіть, якщо й не цілком нормальна. Родини бувають різні, та найгірше не мати жодної... Бідолашна її сестричка, сама як палець, а в неї ж були і тато, і мама... Чому вони покинули її саму? Лінка зрозуміла, що рішення прийшло саме. Ця дівчина повинна довідатися, що в неї є батько й мати, а що вона зробить із цим, це вже її справа. Та ще й цей чоловік, Печериця з університету, йому теж треба сказати. Подумки Халіна вже прикинула план. Вона завжди вважала, що найкраще знати й говорити правду, навіть, якщо це боляче.

Спершу дівчина, потім її батько. Широко посміхнулася присутнім за столом і, вибачившись, мовляв, їй треба до туалету, вислизнула на вулицю.

Ішла до дитячого будинку, напружена мов струна. Перелякано потягнула за вичовгану металеву клямку й увійшла досередини. Не знала, звідки в ній стільки сили й мужності. У коридорі побачила двері, за якими, певне, була канцелярія, і постукала. Брюнетка, що сиділа в кімнаті, кинула на неї сповнений підозри погляд.

— Чим можу допомогти? — процідила вона. — Ти когось шукаєш?

— Я шукаю... одну дівчину... подругу, — вирішила збрехати Лінка. — Її звуть Кася Печериця.

— Ми інформації не надаємо.

— Чому? — Лінка відчула страшенне розчарування. — Не можна довідатися, чи вона тут живе?

— На жаль, ні.

— Але чому?

— Я розумію, що ти дуже хочеш зустрітися з подругою. Але в нас особливий заклад. Будь-кому отак з вулиці не вільно сюди прийти й розпитувати про все, що йому заманеться. Захист персональних даних. Зрештою, тут однаково нікого немає. Усі поїхали на екскурсію. Можеш залишити номер телефону. Якщо твоя подруга захоче, то подзвонить.

Брюнетка крутнулася на обертовому стільці. Вочевидь вирішила, що розмову закінчено. Лінку аж заціпило, та лише на мить. «Що ж, доведеться пошукати інші, нестандартні методи», — подумала вона й відповіла якомога чемніше:

— То, може, я прийду іншим разом. До побачення.

І вийшла, зачинивши двері. Краще не палити за собою мости, невідомо, чи востаннє вони зустрічаються із цією брюнеткою. Звісно

номер телефону вона не залишить, із сестрою мусить зустрітися особисто.

Вирішила обійти будинок довкруг. Доглянутий травник, дерева, усипані цвітом — обіцянкою райських яблук. На лавочці між зеленими кущами сиділа молода жінка, на вигляд років двадцяти п'яти. Волосся зі світлими пасмами, акуратний носик і дуже яскравий, як на цю пору дня, макіяж. Блакитні повіки закінчувалися густо нафарбованими кокетливими віями, на вустах блищав грубий шар рожевої помади.

— Перепрошую, я хотіла дещо запитати...

Білявка підвела голову. Лише зараз Халіна помітила, що та фарбує собі нігті. Здавалося, вона десь уже бачила цю блондинку...

— Чого тобі?

— Я шукаю одну дівчину.

— Багато хто тут когось шукає, — філософськи відказала жінка, продовжуючи фарбувати нігті.

— Гарний лак у вас, а який це колір?

— Фуксія. Правда, класний?

— Дуже. А в мене нігті негодящі, щоб фарбувати.

— А покажи-но. Та ну, чого там негодящі. Зачекай, треба підпиляти трішечки, то форма буде краща.

— Її звуть Каська. Кася Печериця.

— Знаю таку...

Це ж треба! Лінці раптом зробилося гаряче, вона вся спітніла під футболкою.

— Справді знаєте?

— Це твоя подружка? Почекай, трохи поверни руку вправо, ось так.

— Певною мірою.

— Класна дівчина. З такою і поговорити можна. Шкода, що її тут більше немає...

— Немає?

— ...хоча для неї це й на краще.

— Як це немає? А що з нею сталося?

— Не смикайся, бо криво нафарбую. Нічого не сталося, а що могло статися? Її в дочерили.

— Хто?

— Цього ніколи не дізнаєшся. Я їх хіба що здалеку бачила, а вона прийшла попрощатися. На вигляд дуже приємні люди. Не переймайся, названих батьків добре перевіряють, нічого поганого з нею не трапиться. Швидше вже рідні батьки можуть скривдити... Зрештою, для неї це в будь-якому випадку краще, ніж тут довіку жити. А твоїй подружці й так пощастило, бо не думай, що хтось хоче собі таких проблем. Знаєш, як кажуть: мала дитина — малий клопіт, а велика... Я тут лише працюю, а все-таки сумно мені дивитися на цих дівчат. Зустрінуть якогось хлопця, і вже як метелики на світло летять, аби хтось їх пригорнув, так прагнуть любові. Не раз я таке бачила.

— А ви бодай знаєте, чи вона десь недалеко мешкає, чи може, за кордон виїхала?

— Гадки не маю. Її подруги подекуди, наче до іншої країни, але я б у це не дуже вірила. Вони часом таке вигадують. Ну, а тепер сиди спокійно, я ще один шар накладу.

— А можна якось про неї довідатися?

— Ні, ніяк не можна. Та якщо це твоя подруга, то може, сама захоче тобі подзвонити, га? Ви ж усе-таки майже дорослі, мобілки в усіх є...

— У мене вкрали мобільний у школі, і я не маю її номера телефону.

Лінка на ходу вигадала цю казочку, але насправді їй хотілося просто розплакатися. Відчула, що все це було намарне. Усім відомо про таємницю всиновлення. Зрештою, вона це розуміла. Ішлося про те, щоб спокійно почати нове життя. Отже, шансів відшукати сестру в неї більше немає. Лінка подумала, що, незважаючи на цікавість, вона не може розпитувати блондинку про те, як виглядає її сестра і чи бодай трішечки на неї схожа, бо цим відразу себе викаже...

— Ну, от і готово.

— Подобається?

— Чудово.

Нігті аж горіли червоним лаком так, що видко було за кілометр.

— Можна вас попрохати, — Лінка нашкрябала на папірці свій номер мобільного. — Якщо довідаєтеся про що-небудь, подзвоніть мені, будь ласка. Благаю. Ця дружба для мене дуже важлива.

— Гарзд, подзвоню. Хоча, на твоєму місці, я б особливо не сподівалася.

Додому Лінка поверталася із суперечливими почуттями. З одного боку, вона була розчарована. Думала, що відшукала сестру, а насправді лише дізналася, що знайти її неможливо. З іншого боку, вона вірила, що дівчина щаслива, бо її нарешті в дочерили. Лінка не знала, що про все це думати, не знала, чи в такій ситуації можна піти до університету, де працював пан Печериця. Бо що вона йому скаже? Лише одне знала напевне: перш ніж повернутися додому, де вже завершувався святковий обід, вона мусить десь купити рідину для зняття лаку!

V

Наступний тиждень минув у роздумах, що з усім цим робити. Адріан уважав, що дівчині слід дати спокій і припинити пошуки. Якби Лінці вдалося якимсь дивом знайти сестру, то це лише вивело б її з рівноваги. Якщо тепер їй гарно живеться, а воно напевне так і є, то нащо переслідувати її кошмарами з минулого? Лише недавно їм з Адріаном спало на думку пошукати в інтернеті Каську Печерицю, але такої людини не було. Вона могла змінити прізвище... Незрозуміло було також, що робити з гаданим батьком дівчини. Звернутися до нього? А може, спершу слід поговорити з мамою? Але як? Мама була в дивному стані. Останнім часом багато спала. Адам сказав, що вона на лікарняному. Але ж мама не хвора? Халіна страшенно непокоїлася. Після нетривалого покращення, мама знову наче падала в прірву.

Аби бодай ненадовго відволіктися від думок, які її переслідували, Лінка вирішила зробити фотографії на конкурс. Почувалася ніяково. У неї було стільки часу, а вона за все береться в останню мить... До кінця червня залишалось не так багато. Лінка не сподівалася, що це має якийсь сенс, але вирішила все-таки спробувати. Принаймні протягом тижня вона не муситиме думати про дитячий будинок і пана Печерицю. Якщо не спробує, Адріан на неї сердитиметься. Він увесь час доводив, що це для неї шанс, і їй неодмінно треба узяти участь у конкурсі, а вона лише притакувала. Якщо Лінка цього не зробить, Адріан подумає, що вона справжня ідіотка. Щоправда, не варто перейматися тим, що собі подумає Адріан, це ж лише друг, але... Здається, їй усе-таки залежало на тому, щоб він не думав про неї погано. Хоча й не розуміла, чому.

Суботній ранок — чудова пора пофоткати. Напередодні Лінка вирішила встати раніше, щоб застати ще нерізде освітлення. Ранок і пообіддя вона любила найдужче. Високе сонце псувало фотографії, робило картину пласкою. Доведеться поквартитися. Вона сфотографує свої улюблені місця. Це було нескладно й відповідало запланованій раніше темі. Отож, по-перше, мости. Лінка їх обожнювала. Міст Понятовського, який аж гудів від машин, та особливо

Свентокшиський, з білими арками, які утворювали ажурну павутину. По-друге, будинок бібліотеки Варшавського університету з ботанічним садом на даху. Саський сад з таємничими статуями, які загадково білили в сутінках...: Поклала свій улюблений фотоапарат, до рюкзака кинула пляшку мінералки й пакунок пряників, і вийшла.

Зробивши за кілька годин сотні фотографій, вона вже розуміла, що тут щось не так. Може, фотки були й непогані. Лінка багато навчилася під час пленеру, і композиційно знімки були бездоганні. З освітленням теж було все гаразд. І все-таки чогось бракувало. Вона навіть не дійшла до всіх місць, куди хотіла потрапити. Утім, після невдалих фоток, зроблених у Саському саду, можна було спокійно повертатися додому. Бо це не були фотографії, що могли перемогти на будь-якому конкурсі, якщо вони навіть самій Лінці не подобалися.

Вона собі місця не знаходила. Навіть апетит пропав. Лише перекусила нашвидку. Адам поїхав на якусь конференцію, мама пішла з Каєм до парку. На щастя, останнім часом вона більше ним займалася. Після кількадечної майже безперервної сплячки до мами у вихідні раптом повернулася енергія, і вона вирішила більше приділити часу малому. Лінка трохи потинялася порожніми кімнатами, почистила зуби, намастила руки рум'янковим кремом, тоді знову помила їх і знову намастила кремом. Відчувала нервозність, яка так і кипіла всередині неї, ніби чайник, що підстрибував на кухонній плиті. Закинула фотоапарат на плече, рюкзак на спину й зачинила за собою двері. Ноги самі звернули в бік Адріанового будинку.

Вона й не подумала про те, щоб його попередити, зателефонувати або надіслати есемеску. Просто подзвонила у двері й потрапила на сімейний обід. За столом сиділи не лише Адріанові батьки, а ще й якісь елегантні тітоньки.

— Перепрошую... — Лінка знітилася, побачивши крізь прочинені двері, як літня пані накручує на ложку спагеті. — Я до Адріана... Прийду пізніше.

— Зачекай, — Адріан підхопився й повів її до передпокою.

— Я невчасно прийшла... якось не подумала, що треба подзвонити.

— За годинку я звільнюся. Може, зустрінемося?

— Добре. Я прогуляюся. Мені треба зосередитися. Подзвони, коли вийдеш з дому, то я скажу, де мене шукати.

Лінка була втомлена. Її весь час не полишало відчуття необхідності прийняти якесь рішення, щось зробити з отриманою інформацією. Крім того, дівчина страшенно хвилювалася. Невдовзі оголосять результати іспитів. Лінка боялася, що її не приймуть до жодного ліцею. Вона більше не сподівалася зробити гарні фотографії на конкурс. Щось у ній наче зламалося. Вона знову опинилася в Саському саду, хоча поступово почала ненавидіти це місце. Хотілося впасти на лавку й розплакатися. Білі статуї більше не здавалися такими гарними, тепер вони наче глузували з Лінки, коли та не бачила. Дівчина проминула фонтан, потім Могилу Невідомого Солдата й рушила в бік вулиці Новий Світ. Прогулянки на неї завжди впливали гарно, швидка сягнута хода заспокоювала. Лінка звернула в стару частину міста, та за мить передумала. Цього місця вона ніколи не любила, центр її дратував, нагадуючи кічовий макет. Спустилася вниз, до Вісли й сіла біля Сиренки. І тоді подзвонив Адріан. За мить він уже під'їхав машиною.

— Що з тобою? — спитав хлопець, стурбовано дивлячись на Лінку.

— Не знаю, — зізналася вона. — Знаєш, а цей міст — моє улюблене місце у Варшаві.

— Я теж його люблю.

— Та отож. Я від самого ранку фотографувала. Була в кількох місцях, але тут — ні, хоча воно перше в списку.

— Не розумію. Чому?

— Я була в Саському саду, у бібліотеці Варшавського університету й на мосту Понятовського, але прийти сюди не наважилася. Не змогла,

бо я більше не вмію фотографувати. Я не переможу на цьому конкурсі. Навіть знімків не подам, бо це безглуздо.

— Почекай. Не хвилюйся так. Давай прогуляємося.

Уранці було спекотно, проте зараз здійнявся вітер. Вони ледве чули одне одного. Лінчині кучері тріпотіли, свавільно падали на обличчя, а коли дівчина намагалася їх відгорнути, уперто поверталися на своє місце. Адріан ішов, утупившись не в міст чи річку, а у власні черевики. І мовчав, доки Лінка ділилася з ним своїми невдачами, пов'язаними з фотографіями. За білою павутиною мосту збиралися чорні хмари, які віщували дощ.

— Одна з тіток, яких ти бачила, мешкає в Лондоні. Вона пропонує мені оселитися в неї. Батьки вважають, що це чудова ідея. Тітка влаштує мене до ліцею, я вивчу мову набагато краще, ніж тут. Я міг би там вступити до університету.

— Почекай. Але ж це випускний клас, іспити і все таке...

— Знаю. Але я можу собі організувати міжнародний атестат. Ця тітка в молодості малювала, і тепер у неї виникла ідея-фікс, що вона ходитиме зі мною по галереях, і таке інше. Я ще не вирішив остаточно, але...

— Ага. Ну, тоді їдь. Я б теж хотіла поїхати до Лондона, якби в мене була така нагода.

Запала мовчанка. Небо хмарилося дедалі дужче.

— Не фотографуєш?

Лінка відчула в його запитанні якийсь незнайомий досі тон. Гіркий, і водночас глузливий. Вражено глянула на хлопця.

— Я ж тобі сказала, що мені не вдаються фотографії. Дивися.

І розстебнула футляр. Адріан мовчки роздивлявся кадри. Десь удалині заgrimіло.

— Зараз буде злива. Ходімо? — ця розмова почала їй набридати.

— Знаєш, що? Я скажу тобі, чому ці фотографії такі невдалі.

Лінка здивовано глянула на нього. У його очах спалахували лиховісні вогники, і він більше не дивився на неї так ніжно, як завжди.

— Вони безнадійні, бо ти взагалі позбавлена емоцій. Скажи, ти відчуваєш бодай щось до кого-небудь? Чуєш? У тебе була подруга, але ти швидко її забула. Бо з'явилася інша. І колишня перестала для тебе існувати. Ти конче хочеш з'ясувати справу своєї сестри, але хіба ти подумала, як почуватиметься твоя мати? Що ти взагалі думаєш про власну маму? Я цього не розумію, довкола тебе таке відбувається, а тобі до всього байдуже. Як з гуски вода. Воно й не дивно, що на цих фотографіях немає жодної людини, самі якісь кляті кам'яні статуї! Мене це не дивує, бо ти до всіх ставишся однаково, усі, наче кам'яні боввани в парку. Господи, і що в тобі мені так подобалося? Я так тебе кохав! Збирався через тебе не їхати до Англії! Мені здавалося, що ми близькі одне одному, навіть, якщо були просто друзями! Але для тебе те, чи поїду я, чи ні, не має жодного значення, тобі просто начхати!

Ніколи досі Лінка не бачила Адріана таким схвильованим. Дівчина стояла, мов заціпеніла, дозволяючи словам шмагати себе, мов батогом. Раптом небо розпанахала блискавка, і за мить на міст ринув дощ.

— Ходімо, — сухо наказав він. — Пішли, відвезу тебе, бо змокнеш!

Проте Лінка стояла, наче прикипіла до велосипедної доріжки.

— Ну, ні, то й ні. Теж мені, принцеса. Гадаєш, я тебе вмовлятиму? Стій собі, може, який-небудь казковий принц тебе врятує. Хтось, до кого ти справді будеш небайдужа. Бо це точно не я.

І, відвернувшись, Адріан пішов геть, гордовито піднісши голову.

«Якщо він собі думає, що я проситиму пробачення, то тут він помиляється. Оце вже ні!» А ще кажуть, що жінки емоційно невірноважені. А це ж не вона повелася, як ідіотка, а якраз він. Йолоп

нешасний. Кохав він мене, бачте. На щастя, у минулому часі, немає про що балакати. Влаштував їй скандал ні сіло ні впало, саме тоді, коли вона шукала в нього підтримки. Та ще й покинув посеред дороги, під дощем. Чудово. А сам собі повертається в тепленькій машині додому.

Лінка затремтіла. Мокра футболка прилипла до тіла. Тепер, коли її емоції трохи вгамувалися, її охопив страшенний холод. І щось іще. Лють. «А чорти б це все вхопили!» — вилаялася подумки Лінка, а тоді, глянувши на небо, яке раз у раз пронизували блискавиці, помчала додому.

VI

Лінка не могла заснути. Такого з нею ще не було. Вона вже кілька разів прогулялася до холодильника, звідки виїла всю ковбасу й сир, а тоді до ванної, де наклала на обличчя косметичну маску, а тіло намастила якоюсь мазюкою, розмірковуючи, як можна назвати бальзам для тіла «Осіння задума». Лінці не спалося, бо вона весь час думала про те, що сказав їй Адріан. Звісно, дівчина була на нього розлючена й упевнена, що вони більше ніколи не розмовлятимуть. Проте її непокоїло почуття, що в Адріанових словах була дещиця правди. Особливо, коли йшлося про Наталію. Бо якщо справа стосувалася його самого, то тут Адріан явно перебільшував. Адже він теж на пленері спілкувався з якоюсь дівчиною. До того ж, вони були лише друзями... Звичайно, їй було прикро, що Адріан поїде до Англії, але не варто перебільшувати. Вона теж прагнула виїхати. Щоправда, останнім часом вони зустрічалися мало не щодня, купу часу висіли на чаті, але ж так і виглядає справжня дружба, хіба ні? І раптом він тут заявляє про якесь кохання! Не можна ж вимагати, щоб вона відповідала за його почуття, правда?

І все ж, попри свої логічні міркування, Лінці й далі не вдавалося заснути. Перед очима маячіло обличчя Адріана на мосту, спотворене, хлопець ледь не плакав. А на його лице накладалося розгніване обличчя Наталії, яка дорікала Лінці. «Невже я справді якесь чудовисько?» — подумала вона. Тоді вирішила, що піде до Наталії. Поговорить з нею. Може, їм вдасться якое порозумітися?

VII

Лінка спала до полудня й прокинулася з легенькою лихоманкою, наслідком того, що вчора вона промокла як хлющ і змерзла. І коли вже намацала ногами капці й підсунула їх до себе, їй раптом сяйнула думка. Вона згадала, що сказав Адріан. Мовляв, на її фотографіях немає людей. Самі кам'яні статуї. І тому її знімки позбавлені емоцій. А якщо... Може, насправді важливі не місця, а люди, які їх любили? Вона вже знала, що зробить. Їй потрібні декілька друзів. І вона вже знала, з кого почне. З Наталії.

Весь день збиралася поговорити з подругою. Її колишня сміливість раптово де й поділася. Нарешті на уроці історії Лінка нашкрябала записку:

«Наталіє, я хотіла би з тобою поговорити. Будь ласка, скажи, чи можемо ми зустрітися? Коли б ти могла?»

Краєм ока Лінка бачила, як Наталія читає, тоді на хвилинку замислюється й відписує.

«То приходь. Але по обіді я зайнята й буду вдома лише о шостій».

«Я прийду о шостій».

— Я хотіла попросити пробачення, — тихо мовила Лінка ховаючи обличчя в чашці з паруючим полуничним чаєм.

— А що таке раптом сталося? — Наталія підвела брови, явно здивована.

— Я просто все обдумала. Моя поведінка справді була хамською. Пробач мені.

Знову лунало португальське фадо. Дівчата замовкли.

— І ти прийшла лише, щоб мене перепросити?

— Узагалі так, але не тільки. Я хочу тобі дещо запропонувати.

І Лінка почала розповідати про свій задум.

— Учора я робила фотографії на конкурс, пригадуєш, я тобі казала? Якось вони мені не вдавалися. А потім я зрозуміла, що самі місця взагалі-то нецікаві, якщо не знати, для кого вони важливі й чому. Розумієш? Цим фоткам бракує емоцій. Навіть якщо дуже гарно сфоткати міст, він лише мостом і залишатиметься, у ньому не відчувається історії, чогось, що б привернуло увагу глядача. Я собі подумала, що треба фотографувати людей у місцях, які для них важливі.

— Людей з вулиці?

— Розумієш, теоретично можна й так зробити, але це не так просто. Те, що хтось стоїть на мосту, зовсім не свідчить про те, що міст для нього багато значить. Я подумала, що сфотографую тебе й може, ще кількох людей. Друзів.

— Мене? Та що ти! А де?

— А це вже ти маєш вирішити. Йдеться про те, щоб до кожного місця додати коротеньку історію, розповідь про те, що тут сталося щось важливе.

— Це все не так просто... Мені треба подумати... Знаєш, багато важливих речей сталися зі мною в школі, але я не хочу фоткатися перед школою, оце вже ні.

— На жаль, я не можу сфотографувати тебе в Португалії, перед будинком Лео.

— Яка ти вреднюча! На щастя, це неможливо, а цей Лео мені до лампочки. Зрештою, Міхал також.

— Справді?

— Справді. Є хлопець...

— Та ти що?

— Здається, я закохалася.

Ось чому Наталія так сяяла! І, мабуть, цим пояснювалося й те, що вона перестала на неї гніватися. Наталія закохалася!

— Я пішла до Лазенок, перед самими іспитами, щоб трохи повчитися. Якраз була така класна погода. Я просиділа кілька годин над математикою та хімією, і мені страшенно закортіло морозива. Черга була на кілометр, але я таки дочекалася. Мені так хотілося того морозива, що я купила аж шість кульок.

— Нічого собі!

— В одній руці я тримала морозиво, у другій — торбу із книжками. І раптом почувся якийсь пронизливий звук. Я злякалася, бо подумала, що на мене летить щось страхітливе. Я інстинктивно підняла руку догори, щоб захиститися від потвори. Знаєш, що це було?

— Що?

— Павич.

— Павич? Я не знала, що вони літають!

— Я теж не думала, що вони це вміють, але цей справді летів у мій бік!

— Оце-то пригода!

— Та найсмішніше, що коли я отак захищалася від павича, усе морозиво полетіло на цього хлопця, на Марціна...

— Весело...

— Не кажи. Отак і познайомилися.

— Класна історія. Тоді я вже знаю, де тебе фотографувати. Що скажеш на фотку з павичем?

— Серйозно?

— Та звичайно. До того ж, тобі дуже личать яскраві, як у павича, кольори. Ти виглядатимеш просто супер.

Лінка виходила від Наталії легенька, мов хмаринка. Їй наче камінь з душі впав. Водночас вона відчувала, що ідея фотосесії стає дедалі чіткішою. Лінка вже знала, які фотографії хоче робити. Залишалось переконатися, як воно виглядає на практиці, і намовити решту друзів.

ЧЕРВЕНЬ

Човен пливе по темному озеру. Поверхня води спокійна, гладенька, без жодної брижі. В озері відбивається місяць. На дні човна хтось лежить, закутавшись у спальник. «Нехай спить, — думаю. — Завтра на нас чекає важкий день». Я радію, занурюючи весло в непорушну воду, мов у желе. Ми пливемо прямо, як по лінійці. Раптом вода починає вирувати, здіймаються високі хвилі. Я сильна жінка й легко можу впоратися з веслами, мені весь час вдається втримати човна. Що це? Буря? Та ні, небо над нами зоряне й чисте, це не буря, це щось під водою. Воно велике й чорне, я не знаю, як від нього втекти. Я обливаюся потом, плачу й намагаюся маневрувати човном. Раптом він нахилиється й людина в спальнику падає у воду. Я кидаюся за нею, щоб врятувати, й відчуваю, як мене обліпило щось мокре й волохате. Від жаху хочеться кричати, але щойно я відкриваю рота, як мене заливає вода, я широко розплющую очі й останнє, що бачу, це порожній помаранчевий спальник, який поринає в глибіню. А потім уже тільки темрява.

I

Лінка прокинулася посеред ночі. Була четверта година. Цей сон був такий страшний, такий реальний, що вона відчувала напругу в усьому тілі. Хотілося заплакати. Дівчина згорнулася калачиком, намагаючись знову заснути, але відчувала тільки калатання свого переляканого серця. Сон мов рукою зняло. Лінка прагнула одного: аби всі ці сни, які постійно її переслідували, нарешті скінчилися. Їх не завжди було легко витлумачити. Адріан колись казав, що поява в снах мами й подій з її життя пояснюється виключно тим, що вона довідується про речі, які дуже сильно впливають на її психіку. Проте Лінка не до кінця погоджувалася зі своїм другом. Знала, що деталі цих сновидінь не могли зродитися тільки в її голові. Іноді в неї складалося враження, що вона бачить чужі сни, точніше, чужу реальність, до якої незбагненим чином отримала доступ.

Що означав цей сон? Лінка не могла уявити собі, щоб мама змагалася з якоюсь водяною потворою, тож сон був радше метафорою, тобто під маскою страховиська крилося щось зовсім інше. Але що саме? Втрата дитини, отого таємничого «когось», закутаного в спальник? Лінка увімкнула плеєр і знайшла альбом, якого давно не слухала. Подароване Наталією фадю. Слухаючи проникливий меланхолійний спів, дівчина раптом усвідомила, як сумує. Ще місяць тому вона ділилася своїми сновидіннями з Адріаном. Це було для неї так само природно, як дихання. Він завжди був поруч. Лінка зустрічалася з ним частіше, ніж із Каською. Адріан знав усе про її пошуки, вона розповідала йому речі, які для інших були таємницею. Пригадала його обличчя. Світле волосся, широка посмішка, нахмурені брови, коли він над чимось замислювався. Лінка наче наяву бачила, як вони працювали на плантації ялинок, як Адріан розбив вікно, щоб вона не мерзла, як поїхав з нею до Кракова, як удвох пили каву з кардамоном, усі їхні розмови, такі щирі, немов вони знали одне одного все життя...

І що тепер? Кінець?

Лінка зрозуміла, що мріє побачити Адріана. Вона знала: останній тиждень, протягом якого не зробила жодної фотографії, попри блискуче продуману фотосесію, був лише свідченням того, що з нею коїться щось погане. Як вона могла бути такою дурепою? Як їй могло здаватися, що вона нічого до Адріана не відчуває? Лінка так сумувала за ним, аж до болю. Від однієї думки, що може ніколи більше його не побачити, Халіна відчула, ніби летить у прірву. І на дні цієї прірви було море її сліз. Заплакана, розпачливо обіймаючи якогось із плюшевих Каєвих ведмедиків, котрий невідомо як з'явився в її ліжку, вона нарешті заснула.

II

— У мене для тебе гарна новина.

Адріан! Він подзвонив! Лінка відчула, як радість сповнює її аж до самих носків фіолетових кедів.

— Термін подачі робіт на конкурс перенесли, тепер це можна зробити до середини липня. Ця інформація, звісно, доступна на інтернет-сторінці ліцею, але я не думаю, що ти туди зазираєш.

— Справді, не зазираю. Це додаткові два тижні. Дякую, що сказав.

Запала незручна мовчанка. Лінчине серце калатало так, аж їй здавалося, що Адріан повинен неодмінно це чути в слухавці.

— А що в тебе чувати? — нарешті спитала вона.

— Я виїжджаю ще до кінця навчального року. Сімнадцятого вранці. В останній тиждень у ліцеї однаково вже нічого важливого не діється, а тут трапилася промоція в компанії «Wizz Air».

Знову замовкли.

— Нічого, бувай. Успіхів у конкурсі.

— Ну, тоді... па-па.

— Па.

Чому вона більше нічого не сказала? Чому єдине, на що спромоглася, було це «дякую» і «па-па»? Вона не розуміла себе. Її так схвилювала ця звичайна розмова, що Лінка непорушно сиділа у фотелі ще хвилин п'ятнадцять. Якби хтось її зараз побачив, міг би подумати, що вона потайки втекла з Музею воскових фігур мадам Тюссо.

III

Весь наступний тиждень був змарнований. У вихідні Лінка збиралася фотографувати Наталію. Коли в суботу вранці її розбудив дощ, який періщив у шибки, і незвичний для червня вітер, дівчина навіть зраділа. Мала відмовку, щоб не робити нині фотосесії. А потім оголосили результати іспитів. Ну, що ж, вони були саме такими, як і казав Адріан. Лінка пригадала, як він скачав з інтернету тест, почекав, доки Лінка знову виконає всі завдання, перевірів результати й полічив бали...

Вона дедалі сильніше сумувала за ним. Кортіло подзвонити, або надіслати Адріанові есемеску. Розповісти, як вона склала випускні в гімназії. А тоді з'являлася інша думка. Що він і сам міг би зателефонувати, поцікавитися, чи підтвердилися його передбачення. Так... Проте Лінка й сама розуміла, що більше не може на це розраховувати.

Її переслідували різні почуття. Смуток. Відчуття втрати. У неї більше не було найщирішого друга, того, хто знав її краще, ніж вона сама, розумів і завжди приходив на допомогу. Лінка місця собі не знаходила. Лічила дні. Дванадцять. Тринадцять. Чотирнадцять. Знала, що може бути запізно, але шанс іще залишався. Може, якщо вона попросить пробачення за свою поведінку, усе буде, як раніше? Але не наважувалася. Єдине, на що ставало сил, це не виказувати себе в школі. Та повернувшись додому, Лінка вибухала риданнями, щойно зачиняла за собою двері власної кімнати.

На щастя, удома ніхто не допитувався й не чіплявся. Мама раптом запалилася бажанням зробити в хаті ремонт, і постійно передивлялася журнали про дизайн та інтер'єри, їздила до будівельного супермаркету вибирати кахлі й душову кабінку. Адам, хоча й не був у захваті, але слухняно дозволяв пояснювати йому відмінність між керамогранітом і теракотою. Найважливіше, що мама явно почувалася краще, і Лінка, яка справу своєї сестри, дитбудинку й інших таємниць відклала на потім, боялася, що якби мама дізналася про її пошуки, то хвороба могла би знову повернутися. Лінка не забула, що сказав їй Адріан. Та

наразі вона однаково думала лише про одну річ. Точніше, про одну людину...

IV

У день Адріанового від'їзду вона прокинулася на світанку. Лондон, «Wizz Air». Ой леле, а якщо він уже полетів? Швидко перевірила в інтернеті. Ні, на щастя ні. Відліт об 11.10. Вона вже знала, що в аеропорту треба бути раніше. Лінка вийшла з дому, щоб іти до гімназії, але ноги самі понесли її в інший бік. Дійшла до Центрального вокзалу. Аеропорт «Окенце». Чим туди доїхати? На трамвайній зупинці Лінка глянула на електронний розклад трамваїв. Туди їде дев'ятка. За мить над'їхав сучасний трамвай, схожий на велику гусінь. Лінка сіла, задоволена, що доїде на місце й матиме купу часу подумати, що скаже Адріанові. Вона була страшенно схвильована, але в таких ситуаціях їй завжди вдавалося опанувати себе, якимось заспокоїтися. Коли Лінка вийшла на кільці, на зупинці «Окенце», не було ще й дев'ятої. Але й аеропорту ніде не було видно. Або, принаймні чогось, що б на нього скидалося.

— Пробачте, — запитала вона в симпатичного бородатого добродія. — Як дійти до аеропорту?

— О-о-о, панночко, це доволі далеко.

— А хіба це не Окенце?

— Окенце, але не аеропорт. Звідси добрячих кілька кілометрів.

— Тоді як туди доїхати?

— Найкраще таксі, бо інакше туди важко дістатися, особливо, якщо ви поспішаєте...

Таксі. Ага, але Лінка, на жаль, не захопила з дому жодних грошей.

— У мене ще досить часу...

— Якщо не дуже квапитеся, то треба повернутися назад тим самим трамваем, вийти на вулиці Гинка й дійти до Жвірки й Вігури, трохи

пройти пішки й сісти на автобус 175, який їде до аеропорту. Так чи сяк, а пішки йти не раджу, шкода гарні ніжки збивати...

Останні чоловікові слова підхопив вітер, бо Лінка швиденько подякувала, зрозумівши, що трамвай, яким вона сюди приїхала, за мить поїде знову до центру. І справді, щойно вона сіла, як трамвай рушив. «На щастя, ще є трохи часу, а в майбутньому я вже знатиму, де тут що», — подумала Лінка. Щоправда, надовго їй оптимізму не вистачило, бо спершу, висівши на Гинка, вона пішла в протилежному напрямку. Коли за сорок хвилин дійшла нарешті до вулиці Жвірки й Вігури, 175 автобус утік з-під самісінького носа, а відразу за ним і 188. Ага, цікаво, чи до аеропорту їдуть інші автобуси? Ні. Отже, доведеться чекати не менше, ніж хвилин п'ятнадцять. Часу залишалось дедалі менше. Коли Халіна вбігла до зали в першому терміналі і, благаючи подумки, щоб це було тут, глянула на табло, вона полегшено зітхнула. Її літак, тобто літак Адріана, виблискував сріблястим силуетом на синьому тлі. До відльоту залишалася майже година. Лінка сподівалася, що Адріан стоїть у черзі з багажем і ще не пройшов крізь рамку...

Лінка швиденько пробігла поглядом по екранах біля митного контролю. Лондон, аеропорт «Лутон», 11.10. Є! І тоді побачила його. Адріан саме клав торбу на транспортер. З туристичного рюкзака щось висунулося й впало на землю. Мабуть, светр. Адріан спробував запхнути його поверх багажу. Не вірячи власному щастю, Лінка рушила в його бік, та це виявилось нелегко. Черга розливалася навсібіч, мов лава вулкану, бо всі намагалися якомога швидше пройти митний контроль. За рамками їх вабили безмитні крамниці, і кожен пасажир інстинктивно боявся, що не встигне. Протискуючись між людьми, які ще в черзі ділилися багажем, щоб не перевищити дозволених п'ятнадцяти кілограмів, вона на хвилину загубила Адріана, і коли нарешті дійшла до контрольного пункту, хлопця вже там не було. Ой, ні! Що робити?! Лінка зіп'ялася навшпиньки, силкуючись розгледіти в натовпі його біляву голову. Є! Адріан прямував у бік рамки. Якщо він її пройде, усе пропало! Там черга була набагато менша, і Адріан занадто швидко наближався до пристрою, завданням якого було перевіряти ручну поклажу за допомогою рентгенівських променів. Лише хвилина. Now or never.

Лінка стала навшпиньки й вигукнула крізь юрбу:

— Адріане!

Голос у Лінки завжди був гучний. Адріан відразу почув її й вражено озирнувся.

— Адріане! — знову погукала вона. Люди почали звертати на них увагу. «Зараз мене забере поліція, — подумала Лінка. — Та поміть же ти мене нарешті!»

Вона почала вимахувати руками. Це виглядало доволі розпачливо, зате подіяло. Адріан примружився, а тоді вражено глянув на неї. Він її побачив! Лінка затамувала подих. Серце калатало так сильно, дівчина боялася, що воно от-от вискочить із грудей. Руки тремтіли, спину обливав піт. Усе відбувалося, як у сповільненому темпі. Далі вона побачила, як Адріан знімає рюкзак із транспортера, а із сірої коробки витягає пасок і мобілку. Лінка рушила до нього.

І що тепер? У голові гуло. Якусь мить вона стояла, мов паралізована, а потім, сама не розуміючи, що відбувається, почала бігти, хоча назвати бігом це було доволі складно, радше проштовхуванням у натовпі, значно повільнішим, ніж хотілося б у цю хвилину Лінці... Зупинилися одне навпроти одного, не здатні ступити бодай крок далі.

— Що ти тут робиш? — насилу вимовив Адріан.

— Я прийшла... прийшла... прийшла попрощатися.

Запала мовчанка. Обоє дивилися одне одному в очі, а повітря довкола аж вібрало від напруги. Навколо них подорожні квапилися, постійно лунали оголошення про те, щоб не залишати багажу без нагляду, проте Лінка й Адріан не чули нічого, що відбувалося навколо них, продовжуючи вдивлятися одне в одного. Їх ділило не більше, ніж двадцять сантиметрів, але здолати цю відстань було значно складніше, ніж усю дорогу до аеропорту, важче, ніж весь шлях літаком, який незабаром мав забрати Адріана до далекого Лондона.

— Мені вже треба йти.

— Ага.

І продовжували стояти нерухомо.

А тоді Лінка наважилася: «Раз козі смерть! Не знаю, чи можна так робити, але якщо я виглядатиму, як ідіотка, нічого не вдієш. Він однаково виїздить, ніхто не довідається». Наблизилася до Адріана й обійняла його за шию. За мить відчула його руки на своїй спині. Так вони й стояли, притулившись, а тоді Лінка несміливо торкнулася його волосся, відгорнула пасмо за вухо.

— Пробач мені, — прошепотіла вона. — Мабуть, я повна ідіотка, але... здається, я тебе кохаю. Тобто, справді кохаю.

Вимовивши це, Лінка запрагла втекти чимдалі, світ за очі. Їй здавалося, що весь аеропорт, весь світ утупився в неї, а вона перетворилася на посміховисько для цього натовпу, справжня дурепа, яка так необачно відкрила свої почуття... Зараз її висміють! Та замість цього відчула на своїй шиї теплий Адріанів подих і його вуста, які шукали її... Вони були м'які й ніжні. Здавалося, вона чекала цієї миті все своє життя. Враз пролунало чергове оголошення.

— Останніх пасажирів, що подорожують лініями «Wizz Air» до Лондона, просять підійти до гейту номер три.

— Халінко, я мушу йти. Але... усе владнається. Я тобі напишу.

І знову обійняв і поцілував її.

— Іди, йди, — Лінка насилу вивільнилася з його обіймів. — Бо справді запізнишся. Тітка хвилюватиметься не на жарт.

Вона дивилася, як Адріан пройшов за рамку й востаннє глянув на неї щасливими очима. А тоді його вуста прошепотіли: «Я тебе кохаю!»

V

Світ навколо змінився. Коли наступного дня Лінка йшла до гімназії, їй здавалося, що вона прокинулася в якійсь новій дійсності. Невже вчора теж так буяла зелень? Коли з'явилося все це листя? Лінка раптом помітила братки на клумбах. Літо розквітало просто в неї на очах, і дівчина насолоджувалася вранішнім сонцем, яке лагідно пестило її шкіру. Останні кілька днів пролетять швидко. Вона приготує фотографії на конкурс. Адріан до неї напише. Про канікули Лінка наразі не думала, але це було неважливо. Вона відчувала, як щастя переповнює все її тіло. Не страшно, якщо вона не потрапить до мистецького ліцею. Не страшно, якщо результати випускних іспитів не дозволять їй вступити навіть до сьомого-такого ліцею. Не страшно, що родинні таємниці з'ясовані не до кінця. Вона була закохана.

— Чого це ти так сяєш? — поцікавилася Наталія.

— Здається, я теж закохалася.

— Ну, нарешті. Адріан?

— Так.

— Отже, ти таки порозумнішала. А що там із моєю фотосесією? — Наталія не приховувала усмішки. — Тепер тобі вже не хочеться фоткати, га?

— Ти що! Якраз тепер я можу фотографувати. Та й погода нарешті така, як треба.

— То може, підемо після уроків, у мене на сьогодні жодних планів.

— Супер. Я б із радістю пішла просто зараз. Однаково вже нічого цікавого немає.

А й справді, класами тинялося лише кілька учнів, учителі намагалися чимось заповнити ці останні уроки, бо оцінки давно повиставляли, тож

гімназисти не надто переймалися навчанням. Каськи відучора теж не було. Цікаво, куди вона поділася? Хоча вона й так нічого не втратила. Леон підійшов до дівчат, наче прочитавши їхні думки.

— Пані Бунько сьогодні немає. Мабуть, я можу відпустити вас додому тільки ж не забудьте, що завтра о дванадцятій останній дзвоник.

Пані Бунько була вчителькою біології. Учні не дуже її любили, але зараз Лінка відчула до неї симпатію. Завдяки їй настав нарешті кінець цій каторзі, яка звалася гімназією. Принаймні до вересня можна не перейматися.

Вони захопили фотоапарат і сіли до автобуса, що їхав до Королівських Лазенок. Павичі виявилися на висоті. Їхні химерні крики було чути вже здалеку. Чимало часу зайняли пошуки відповідного ракурсу, у який вписувалися би Наталія з павичем. Коли вже все виходило, птах раптово, невідомо чому, злітав у повітря. Довелося заpastися терпінням. Наталія лягла на лавці біля «Театру на воді», дозволивши сонцю пестити своє обличчя.

— Давай перепочинемо, — попрохала вона.

— Гарзд.

Лінка й собі простяглася на лавці поруч. Було жарко, але від води повівав легенький вітерець. Краєм ока дівчина вгледіла, як досить близько від них сідає кольорове пташишко.

— Наталіє, не ворущись, прошу тебе...

Павич сидів просто ідеально. Єдине, що треба було зробити, це непомітно, тихенько витягнути апарат з футляра, щоб не наполохати птаха. Звісившись із лавки, Лінка витягла фотоапарат і, відчуваючи неймовірне напруження в усіх м'язах, спрямувала об'єктив у бік Наталії. Композиція була чудова! На гарних вустах подруги блукала зваблива посмішка. Сонце осявало половину її обличчя, визолочуючи опуклу щоку й дозволяючи віям відкидати на неї довгу тінь. Блискуче волосся спадало з лавки, торкаючись сірого гравію. Коли Лінка

відкрила затвор, павич ледь насторожився. А тоді зробив те, про що дівчата не наважувалися навіть мріяти. Розгорнув свого веселкового хвоста, утворивши таким чином для Наталії барвисте тло. Крихітні очиці чуйно придивлялися до Лінки, коли та клацала фотки одну за одною. Дівчина намагалася змінювати розташування на сантиметр, міліметр, усе мало значення. Лінка була впевнена, що із цього вийдуть справді класні фотографії.

VI

— Фі-і-ікусе! — крізь сон Лінка відчула, як цей вреднючий псисько вистрибує на ліжку. Котра година? Ой леле, пів на одинадцятую! Добре, що останній дзвоник аж о дванадцятій. Вона ще встигне причепуритися. На щастя, у неї тепер є чорні туфельки, не доведеться йти до гімназії в маминих шпильках... Згадала, як торік бігла з натертими п'ятками, під дощем, тягнучи Кая, вирядженого в штанці з пальмами, і засміялася. Скільки всього сталося за ці десять місяців. Лінка почувалася геть іншою людиною. Повільно встала, потягнулася й подалася на кухню. Там на столі лежала записка.

Халіно! Залишаю тобі гроші на квіти й на якесь морозиво з подружками.

Мама

Оце так! Вона й не сподівалася. Лінка посміхнулася й пригадала, що колись сказав їй Адріан. Що ми можемо вплинути лише на скількись там процентів справ. Десять чи двадцять. Як це було? Хай там що, але на більшість речей, які з нами відбуваються, ми не маємо жодного впливу. Приміром, на те, що сталося в її сім'ї, або на те, що її пошуки нічим не завершилися. Вона ніяк не могла вплинути на мамине самопочуття. Можна було лише радіти, коли їй ставало краще. «Цікаво, а це моя власна філософія, чи я перейняла її від Адріана?» — подумала Лінка. Їй хотілося думати по-своєму, а не перетворюватися на одну з тих дівчаток, котрі настільки засліплені своїми хлопцями, що буквально зазирають їм до рота й лише притакують. Проте Адріан, здається, таки мав рацію.

Лінка помила голову, вбралася, спокійно поснідала. Цього разу в холодильнику було чимало всього, не тільки гірчиця. Тоді посиділа й подивилася на дах костела. Сьогодні дощу не було. Небо пашіло спекою, і це було помітно навіть крізь вікно. Задоволено глянула на себе в дзеркалі й вийшла. Вона востаннє прямувала до гімназії. Невдовзі все зміниться...

VII

Каська знову запропонувала піти до басейну. У таку погоду щось краще їй придумати годі. Крім того, Лінка хотіла поговорити з Каською про свій фотографічний проект і вмовити подругу позувати їй. Дівчата зручно вмостилися на ліжку в Лінчиній кімнаті, і хрупали чипси. Треба ж було якось підкріпитися перед плаванням. Лінка розповідала Касі про свою ідею фотосесії. Їй було трохи ніяково, що спершу вона фотографувала Наталію. Але вирішила бути відвертою. Каська повинна знати, як багато значила для неї Наталія, і що їй, Лінці, було зле, коли вони так посварилися. Проте Каська аж ніяк не образилася. Навпаки, цікавилася, як виглядала Наталііна фотосесія, тож Лінка розповіла Касі про павичів.

— Я люблю Наталію, і рада, що ми з'ясували певні речі. Сподіваюся, згодом ми зможемо дружити втрьох. Крім того, вона більше не закохана в Міхала.

— Чесно?

— Вона закохалася в іншого.

Кася полегшено зітхнула.

— А взагалі цікаво, коли Міхал нарешті наважиться запросити тебе на побачення? — поцікавилася Лінка.

— Так отож. Якщо доведеться років із десять почекати, то я справді не знаю... Та повернімося до фотографій. Де ти збираєшся мене фоткати?

— Де хочеш. Це мусить бути якесь дуже важливе для тебе місце.

— Ти ж знаєш, яке місце для мене найважливіше...

— Яке?

— Дитячий будинок. Ну, але туди ми не поїдемо, задалеко.

— Задалеко?

Лінка подумала, що їй не дуже хочеться робити фотографії біля дитбудинку. Після останньої поїздки до Кракова це місце асоціювалося в неї із сестрою, котру, як їй гадалося, вона втратила назавжди. Лінка уявляла, що може, зустріне її коли-небудь на вулиці, і відразу знатиме, що це — вона. Адже це можливо! Мабуть, вони схожі, а таке волосся, як у неї, трапляється рідко, тож може, колись... Звісно, можна було би шукати її через оголошення, але вона не знала, чи варто порушувати сестрин спокій. Усе це надто складно. Але в Каськи, звісно, своя історія, і свій дитбудинок. Власне, що значить «задалеко»? Де цей будинок? Вона ніколи не розпитувала Каську, бо про її життя до зустрічі в гімназії вони взагалі не розмовляли. Ну, хіба що та розповіла колись історію про куховарку, яка вміла подобатися всім чоловікам. Лінка не хотіла ятрити ран і нагадувати про минуле, та коли вже Кася сама про це заговорила...

— А де цей дитбудинок, невже так далеко? Та доїдемо якимось, не перебільшуй...

— Ти збираєшся їхати до Кракова, щоб мене фотографувати?

— До Кракова?

Нічогенький збіг обставин! Лінка відчула, що зблідла...

— Лінко, що з тобою? Таж кажу, що до Кракова. Шкода, що я раніше не знала про твій проект, я там була нещодавно. Хотіла побачити кількох подруг, батьки відвезли мене в середу, у школі якраз нічого цікавого не відбувалося.

— То он, чому тебе не було... Що ж, певне, справді, занадто далеко...

— Мені чесно шкода, я навіть подумала в середу, що й ти могла би поїхати з нами, бо цей дитбудинок... Це ж усе моє життя! І він так романтично виглядає. Такі високі вікна, він із червоної цегли, і там ще такий фонтан, ну просто як у кіно... зачекай, фоток у мене немає, але є ескіз, хочеш, покажу?

Вона витягла з торбини малюнок і простягла подрузі. Лінці аж зле зробилося. Вона ледве чула, що говорить Кася, насилу розуміла уривки фраз і сприймала те, що побачила на папері... Цегла... фонтан... І раптом залунав дитячий сміх. Недавно Халіна встановила собі такий рінгтон.

— Алло?

— Добридень, це Хелена Мазур. Як нігті, тримається лак?

Що? Лінка довгенько не могла збагнути, із ким розмовляє. Нарешті пригадала собі блондинку з яскраво-рожевим манікюром.

— Ой, він був чудовий, але довелося змити, ви ж розумієте, не можна було так з'явитися в гімназії...

— Та я дзвоню, бо ти просила зателефонувати, як я щось довідаюся, а твоя подруга саме була в нас позавчора. І виявилось, що вона тепер живе у Варшаві. Задоволена, щаслива. Десь у центрі мешкає. Ото й усе, що вдалося дізнатися, я трохи намагалася розпитати, але це все, що я змогла. Може, це допоможе тобі якось її розшукати.

— Здається, — повільно промовила Лінка, — я вже її знайшла...

— Кого знайшла? — із цікавістю запитала Каська, коли Лінка, подякувавши співрозмовниці, вимкнула мобільник.

— Тебе, — відказала вона тихо й зазирнула Касі просто в очі. — Тобі прізвище Печериця про щось говорить?

— Це моє прізвище. Тобто, колишнє. А що? Що таке...? — дивилася на Лінку, нічого не розуміючи.

— Не знаю, як тобі це сказати...

Вона й справді не знала. У роті пересохло. Лінці здавалося, що це через спеку в горлі наче все вигоріло, і вона не може видушити із себе жодного слова, не кажучи вже про якесь доладне речення. Те, яке нарешті треба було проказати.

— Здається, що ми з тобою сестри.

Запала тиша. Лише забутий чайник висвистував на плиті.

— А що це у вас діється? Та вимкніть цей чайник, бо згорить! Що ви хотіли? Чаю?

Хоча мама й почувалася нині явно краще, та вона зовсім не помітила, що дівчата якось дивно поводяться.

— А що ви взагалі робите?

— Ми саме збиралися піти до басейну... Але Кася почала мені розповідати про...

Лінка сама не знала, нащо це говорить. Відчувала всередині страшенне напруження, щось от-от мало прорвати греблю почуттів. Каська мовчала.

— То переодягніться в купальники, усе-таки кілька хвилин можна заощадити, — продовжувала базікати мама, не слухаючи доньку. — А у твоєї подруги є якийсь нормальний купальник? Бо той твій відкритий уже не годиться...

— Вона мені саме розповідала про дитячий будинок, де досі жила.

— У мене... спортивний купальник... може, глянете? Він на мені, — перебила її Каська.

Мама зблідла й підійшла до Касі. А тоді все відбувалося, наче в сповільненій зйомці. Мама глянула саме туди, куди треба. А коли побачила, закрила уста долонею, наче боялася щось сказати... Лише трохи згодом, наливаючи окріп до порожнього чайничка й продовжуючи тримати в руці торбину із продуктами, сказала:

— Ця родимка... ця родимка... Невже це правда?

VIII

Лінка щогодини перевіряла в інтернеті результати конкурсу, але їх досі не було. Дівчина хвилювалася чи не більше, ніж за випускні в гімназії. Останній тиждень дався-таки їй взнаки. Лінка була свідком важливих розмов, непротих рішень і подій, які могли стати вирішальними в її житті. Але хіба що свідком, бо сама нічого не могла зробити. Ані запобігти тому, що Адам, дізнавшись про все, негайно пішов від них. Ані з тим, що мама пішла на розмову із прийомними батьками Каськи, а Лінка чекала з Каєм удома й роздумувала, про що саме вони говоритимуть. Та найдужче дошкуляло те, що мама не захотіла порозмовляти з нею. Так, щоб серйозно. Лінка залишилася сама з малим братиком у спорожнілій квартирі й сиділа перед сайтом, який постійно оновлювала, але від цього нічого не змінювалося. Адріан був далеко, а Каська... Тепер вона теж не знала, як з нею розмовляти. Халіні здавалося, що все це для неї занадто складно.

Вона знову клікнула «оновити». І перед очима з'явився лінк, «Результати фотоконкурсу, дивитись тут». Тремтячи від збудження, Лінка натиснула на кнопку мишки. Погляд ковзнув списком нагороджених швидше, ніж хотілося. Перша премія, друга, третя... Відзнаки... Є! Вона отримала відзнаку. Шкода, що не премію, але це вже щось. «Отримання відзнаки означає звільнення від половини оплати за навчання». Половина — це однаково багато. Залишалось чекати набору до державних ліцеїв. Може, їй все ж пощастить.

І лише пригадавши ліцеї, які вона вказала в реєстраційному формулярі, Лінка зрозуміла, наскільки розчарована.

Усім їм було далеко до мистецького ліцею, де вона вже побувала... Де вперше зустрілася з Адріаном. Відчула, що за спиною хтось стоїть.

— Мамо! Чому так рано?

— Зовсім не рано, уже шоста.

— Я просто не стежила за часом перед цим компом.

— А що там у тебе цікавого?

— Та нічого, — Лінку раптом усе почало дратувати. Невже знову доведеться вдавати, наче вона шукає інформацію про Склодовську-Кюрі? — Нічого в мене цікавого, яка різниця, ти мені теж нічого не розповідаєш, то і я тобі нічого не скажу, зрештою, тобі це однаково байдуже.

І вимкнула комп'ютер.

— Як це байдуже, я так за тебе хвилювалася, не кажи так!

— Справді? А вона? А Каська? Вона тебе обходила? Як ти так могла? Чому ти віддала її, а не мене!

— Донечко...

— Що, вона була хвора, і ти її не хотіла? І хто такий цей Печериця? І чому батько загинув? А може, він не був моїм справжнім батьком, може, мій тато теж який-небудь професор?

Лінка розридалася. Зіщулилася на ліжку й більше не дивилася на маму, не хотіла її слухати, бо й так не вірила, що нарешті почує історію свого та її життя і щось зрозуміє.

— Я писала дисертацію, — тихо мовила мама. — Отак ми познайомилися. Кілька разів зустрілися. Це не було щось серйозне, але... Тоді в нас із твоїм батьком був поганий період. Ми часто сварилися, розумієш, грошей постійно бракувало, я весь час займалася наукою. Це було як запаморочення. Але я завагітніла.

Лінка мовчала. Боялася ворухнутися, щоб не урвати маминої розповіді.

— Я знаю, що ти напевне цього не розумієш. Я й сама не збагну, як могла...

— Може, я розумію, — тихо озвалася Лінка.

— Батько не знав, зрадив, коли я сказала про дитину. Із тим я зустрілася опісля лише раз. Приїхала до Варшави сказати йому, що не писатиму дисертації. Бо в мене буде друга дитина. Він не знав, що то його... Вагітність була вже добре помітною.

— І тоді тато зробив це фото...

— А потім батько дізнався. Ми пішли на гриль на знайомих. Моя однокурсниця напилася й усе вибовкала. Батько сів до машини, а він же пив пиво... Я тоді мала вести машину, бо через вагітність не пила алкоголю. Не знаю, куди він їхав, але почалася гроза. Машину занесло на мокрій дорозі... А потім на похороні...

— У тебе почалися пологи.

— Звідки ти знаєш?

— Мені це снилося, мамо. Усе це мені снилося. Чому...

— Чому я її віддала?

Мама почала ходити по кімнаті.

— Не знаю, як тобі це сказати. Це складно. Я...

— Я тебе не засуджую.

— У мене зовсім не було сил. Вона народилася передчасно, із дитячим церебральним паралічем. Два тижні провела в інкубаторі. Я розказала йому, її батькові. Він її признав, дав своє прізвище. Сказав, що плататиме гроші, але не хоче нас ніколи більше бачити. Розумієш, у нього була родина... Пізніше я сказала йому, що дівчинка померла. Я не хотіла мати з ним нічого спільного. А їй потрібен був догляд. Я боялася, що не впораюся... Була ти, а я перетворилася на тінь людини. Не мала сили, щоб підвестися й піти до лікарні. Нічого не їла. Не знаю, навіщо я підписала ті документи. У мене зовсім не було сили.

— А бабуся?

— Бабуся? Не засуджуй її. Вона любила мене й бачила, що зі мною діється. Я не могла дати ради із собою, що вже говорити про дитину. У неї теж не було сили, не здолала би возити малу на реабілітаційні заняття, а крім неї в мене нікого не було. Потім, коли я це підписала й повернулася додому... Що було далі — не пам'ятаю. Знаю лише, що тебе хтось завіз до Сероцька, а я, здається, намагалася... Наковталася якихось таблеток. Потрапила до лікарні.

— Тепер ти знову там була...

— Розумієш, потім я хотіла її знайти. Але в мене була глибока депресія, лікарі не хотіли визнати, що я із цим впораюся. Хоча я відійшла, отримала другу освіту, знайшла гарну роботу... Усе не так просто. Потім зустріла Адама й намагалася про все забути.

— І ти нічого йому не сказала.

— Ні. Я боялася, що він мене покине. Був Кай, була ти, запізно, аби щось говорити, але потім це знову повернулося. Розпач, докори сумління. Я поїхала до Кракова, спершу з Каєм.

— Два роки тому.

— Так. А потім сама. Сиділа біля входу до дитбудинку й дивилася, як діти виходять до парку. Я навіть не знала, як вона виглядає. Нарешті довідалася, що її вдовчили, а я ж думала... Думала, що боротимусь за неї, може, ще не пізно. Хотіла вам про все розповісти... Але не вдалося. І тоді все повернулося. Довелося знову лягати до лікарні, бо я не могла це подолати.

— Мамо...

— Що?

— Дякую, що ти мені про все це розповіла.

Мати глянула на доньку сповненими сліз очима.

— Знаєш, я почуваюся так, наче хтось зняв з мене страшений тягар.

Підійшла до Лінки й обняла її. І знову розплакалася.

— Усе буде добре, мамо. Усе буде добре, от побачиш.

ЕПІЛОГ

Була гарна погода, саме підходяща для фотографування. Пообіднє сонце м'яко освітлювало траву, фасад великого білого будинку, вкритого червоною черепицею й обличчя людей, які сиділи за столом, накритим картатою цератою. Може, ця церата, думала Лінка, і не була якоюсь вишуканою скатертиною, як годилося б на день народження, та нічого іншого просто не знайшлося. Крім того, салати, фрукти, напої й солодощі однаково повністю її закривали. На почесному місці пишався малиновий торт із шістнадцятьма свічками, які Лінка невдовзі збиралася задмухнути.

На жаль, на фото не можна побачити, що коли вона це робила, загорівся краєчок картатої церати, а пожежу загасили великою пляшкою кока-коли. Зате можна здогадатися, хто прийшов на свято, влаштоване в будинку, його Лінчина мама винайняла на місяць канікул. Вона слушно вважала, що після червневих бурхливих емоцій усі потребували відпочинку. Ба більше, після всіх переживань вона не впала в депресію й могла би стати живою рекламою слів «Що мене не вб'є, те зробить сильнішою», бо навіть після того, як Адам від них пішов, мама була в стані думати й діяти розсудливо.

На фотографії вона стоїть ліворуч, тримаючи в руці келих вина. На ній літня сукенка з великими квітами, і це може свідчити про те, що за ці роки її смаки не дуже змінилися, і ще про те, вона просто причепурилася на доньчине свято. Лише Лінка, Наталія й Каська могли би щось додати про мамину сукенку. Але й вони б не сказали, що мама, яка протягом трьох тижнів на селі жодного разу не одягла сукенку, зате ходила в старих і дірявих футболках, одяглася так лише заради Лінчиних гостей. Вони ж бо помітили, як мама дивилася на Адама, якого на свій день народження запросила Лінка. Дівчата (особливо Лінка, яка дуже сумувала за вітчимом) сподівалися, що сукенка зробить диво, і Адам залишиться з ними на довше. А найкраще — назавжди. І не треба бути великим знавцем мови тіла, аби

не добачити, що на фото є цьому виразні передумови, бо Адам дивиться на маму геть не байдуже й нахиляється в її бік.

Двійко дівчат праворуч, мабуть, не здогадуються, що їх хтось фотографує. Наталія, як завжди вродлива й гарно вбрана, саме напхала рота тістечком, а Каська, забувши про все на світі, заходилася писати есемеску. Неважко здогадатися, що це повідомлення для Міхала. Хоча й не зовсім любовне. Дорогою на Лінчин день народження Міхал вийшов не на тій станції, і Каська намагається йому пояснити, як доїхати. Хлопець нарешті наважився до неї подзвонити. Каська саме купалася в річці й на дзвінок відповіла Лінка, яка й запросила Міхала на свій день народження, а Каська відреагувала саме так, як і повинна, продемонструвавши танок дикої, нестримної радості на піщаному березі.

Та не тільки Міхала немає на фото. Немає, наприклад, хлопця Наталії (отого, що рятував її від павича), він, щоправда, приїхав давно й добрався без пригод, але пішов до лісу по хмиз, бо за хвилину розпалюватимуть вогнище. Немає й названих батьків Касі. Хоча їх і запросили, та вони відповіли, що для них це ще зарано, і їм треба звикнути до нової ситуації. Незабаром вони таки приїдуть, і хоча й триматимуться досить напружено, так, що ніхто не розумітиме, як саме треба поводитися, то все-таки кожен відчує: це початок чогось нового й, мабуть, доброго.

Немає на знімку й пана Печериці який зараз саме відпочиває з родиною в Іспанії. Він не лише не знає про Лінчин день народження, але й передусім про те, що крім відомих йому трьох дітей у нього є ще й четверта донька. Тобто, про її існування він колись знав. А потім йому сказали, що дівчинка померла. Чи не занадто легко він у це повірив? Чи Каська або її мама вирішать йому все пояснити?

На столі не видно й аркуша, на якому Лінчина мама робила обрахунки. Можна здогадатися, що вона намагалася прикинути, чи стане її, аби сплатити половину коштів за навчання доньки в омріяному ліцеї. Вона ще не знає, що Лінка знайшла собі на серпень роботу в кав'ярні, щоб покрити частину витрат, ані того, що в наступні роки вона регулярно підроблятиме після занять.

Що ще можна побачити на фотографії? Авжеж, кмітливий спостерігач, напевне, помітить деталі, яких на перший погляд не видно. Наприклад, прямокутний предмет біля стіни будинку. Це подарунок, який Лінка вирішила не розгортати аж до цієї події. Невідомо, може таким чином вона гартувала волю? Зараз, коли її впіймав об'єктив, Халіна щось кричить, сміється, затуляючи обличчя рукою. До кого вона звертається? Певне, до фотографа. Але хто це? Справді, фотографа ніколи на знімках немає, тож ми не побачимо світловолосого, веснянкуватого хлопця, який кумедно наморщив носа, вдивляючись в об'єктив. Хлопець надіслав подарунок авіапоштою. А потім довго картав себе, бо прагнув особисто вручити його Лінці. І зараз той подарунок стоїть, опертий до стіни. Хлопець не певен, чи сподобається його дарунок Лінці. Мабуть, коли дівчина розгортатиме папір, юнак ладен буде запастися в землю, бо здерши обгортку, Лінка вгледить... свій портрет. Та поки що веснянкуватий хлопець зосереджується на фотографії, хоча дехто зовсім не хоче, аби її фотографували.

— Адріане, я тебе вб'ю зараз, забирайся із цим фотоапаратом! — кричить Лінка.

Але хлопець натискає на спуск. Лінка своїм волоссям, як завжди, заповнює півфотографії, регоче із чогось, наче віслючка, вишкіряючи білі зуби просто в об'єктив. Вона ще не передчуває, що для Адріана завжди перебуватиме в центрі кадру.

ПОДЯКИ

Щиро дякую всім першим читачам цієї книжки. Моєму татові, якому завдячую численними виправленнями, і мамі, котра завжди в мене вірила. Усім моїм друзям за їхні цінні зауваження й велику підтримку. І моїм донькам — за те, що вони є, бо завдяки ним я знаю, що в житті найважливіше.